

Od 1. nov. dalje naročnina mesečno 30 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din.
Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6/III. Tel. 40-01 do 40-05

SCLOVENECC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Cek. rač. Ljubljana št. 10.650 za naročnino in št. 10.349 za inserate.
Uprava: Kopitarjeva ulica 6
Tel. 40-01 do 40-05
Podruž.: Maribor, Celje, Ptuj, Jesenice, Kranj, Novo mesto, Trbovlja

Duhovno vrenje v Franciji

Ko se že toliko govori in piše o obnovi Francije, je treba, da si predložimo veliko duhovno zmedo, ki jo je povzročil poraz na bojnem polju, kakršnega še ni doživela Francija v svoji zgodovini. Vsi Francozi dobro čutijo potrebo npravnstvene in gospodarske obnove domovine; iz kakšnih sil in po kakšnih smernicah naj se izvede, o tem pa si francoski narod še izdaleka ni edin. Kljub silajnim pojavom francoskega duha je Francija npravnstveno in politično dobrih 50 let nevdružno padala, tako da široka in trdna podlaga za njen preporod še ni ustvarjena. Obnova v krščanskem duhu je poglajala svoje korenine bolj v zdravih plasteh meščanskega stanu, v učeli se mladini in v duhovnih vrhovih, kakor pa v široki množici, v kateri so brezbožne struje povzročile silno razdejanje. Najbolj usodno je to, da so npravnstveno najbolj razrahljali ravno kmečki stan, ki ni toliko iz gospodarskih razlogov, kakor zaradi popolne npravnstvene desorientacije izgubil veselje in voljo do dela na grudi pa do množitve. Ni je dežele v Evropi, kjer bi bilo toliko zapuščenih domov, pogasjenih ognjišč in nezorane pustinja, kakor v Franciji po minuli svetovni vojni. V šoli je tako imenovani laični moralni poduk bil dejansko istoveten z brezbožno nemoralo, tako da se ne smemo čuditi, če smatra vlada maršala Petaina za svojo glavno nalogo, da se bodo otroci zopet začeli vzgajati v veri do Boga, v ljubezni do domovine in do pridnega dela ter izpolnjevanja temeljnih dolžnosti državljana.

Vlada se pri svojem delu za obnovo Francije more naslanjati na velik del francoskega naroda, ki čuti, da mu more priti narodno zdravje samo iz krščanske tradicije Francije. Težave pa, ki jih bo moral premagati maršal Petain, ki je postal npravnstveni simbol vsega, kar je poštenega, plemenitega in velikega v francoskem narodu, niso majhne in on se tega sam dobro zaveda. Najprej imamo protizakonito komunistično akcijo, ki je čisto usmerjena po duhu v katerem vodi svojo mednarodno politiko Moskva. Ta akcija ima seveda svoje polje delovanja najbolj v delavstvu, kjer pospešuje to propagando velika gospodarska stiska Francije, v kateri danes vlada v pravem in polnem pomenu lakota. Take ljudi ni težko tolažiti z izgledom na svetovno revolucijo, ki da bo, kakor zatrjujejo številni komunistični letaki, neobhoden rezultat sedanjega klanja med kulturnimi narodi Evrope. Komunistična propaganda se nič ne ozira na narodne interese Francije in zato hujška eno francosko stranko zoper drugo in skuša položaj še bolj zmešati in zaplesti, kakor je že, ker je tako upa na obilno žetev, potem ko bo vsa Evropa od medsebojnega uničevanja do kraja oslabljena in izčrpana ali bankerotna, kakor piše »Humanitec«, ki je prepovedana, pa kljub temu v hektografranih izvodih izhaja vsak dan. Razume se, da proti takemu rušičnemu delovanju agentov, ki v eni in isti sapi napadajo maršala Petaina in generala Gaulleja, oblast ne more postopati z rokavicami in da na tisoče komunistov sedi v ječah ali v koncentracijskih taboriščih. Policija je noč in dan na delu, da izsledí komunistične celice in njihove voditelje spravi na varno in da zaplenjuje letake Kominternne. Trdnjave komunizma so slejkoprej pariška predmestja, potem Marseille, Toulouse, Narbonne, Nîmes, Lyon in Grenoble. Dobro, da je na čelu notranjega ministristva železni Peyrouton, ki se ravna po komunističnem načelu, ki se tako dosledno izvaja v Sovjetski uniji, da je namreč za sovražnika režima edino mesto za zidovi ječe. Ni pa bil do zdaj noben francoski komunist v Franciji postavljen ob steno in ustreljen — zato je maršal Petain preveč kristjan.

Za komunisti, ki vsaj vedo, kaj hočejo, pride številni tabor tistih, ki plavajo v meglah neke nacionalne ideologije, glede katere imajo več ali manj jasne pojme samo brezpogojni pristaši narodnega socializma, katerih pa ni toliko, kolikor je vse vrste drugih filozofov, ki si tako imenovani avtoritarni sistem predstavljajo vsak po svoji glavi. So kulturni delavci in politiki, ki obojejo samo bivšo ljudsko fronto, židovsko kliko, ki jo je vodila, in ogromno korupcije, ki jo je framašonstvo uvedlo v vse javno življenje Francije ter je zato glavni krivec poloma francoske republike. Drugi obojejo francosko republiko, kakor se je razvijala od leta 1871 dalje. Tretji zopet menijo, da je treba iti nazaj do Napoleonovega cesarstva ali pa v dneve pred veliko revolucijo, da se postavi Francija na pravo politično podlago. In medtem ko eni menijo, da bi mogla Francija rešiti samo upostavitve bourbonskih kraljev, proklinjajo drugi francosko kraljestvo tja do Ludvika XIV. in do Louisa Capeta, češ da je bil on prvi, ki se je odvnil od čistega francoskega ali celo keltskega plemenskega načela, kar velja še bolj za Ludovika Svetega in za vsa katoliško tradicijo sploh... To zmedo povečujejo posamezni politiki in pisatelji, ki bi radi umetno zbrozgali skupaj državni sistem iz najrazličnejših in najnasprotnnejših prvin plemena, vere in filozofije. Zanimivo je, da znana »Illustration« prinaša zdaj zgodovinsko-filozofske članke, v katerih se govori o vrnitvi h keltskim tradicijam Francije; znani novo-socialist Deat zagovarja enoten svetovni nazor in enotno politično stranko v duhu voditeljstva; nek član Francoske akademije napada dosedanjega francoskega duha sploh in uči, da se morajo Francozi vrniti k svojemu prvotnemu bitju močnih in zdravih nagonov, in še dolga je vrsta tistih, ki zahtevajo radikalen prelom od velike revolucije, od demokracije, od monarhije, od katolicizma in od liberalizma ter njegove tolerance, pa do klasičnega francoskega duha prave mere in harmoničnega življenja...

Nasproti vsemu temu zbrodu jasno stoji program maršala Petaina, ki ga je razložil v znanem govoru ameriškim žurnalistom. Tako je dejal sivo-lasi voditelj francoskega naroda: »Francija mora gojiti čednosti velikih in zdravih narodov in mora znati krotiti svoj včasih prehud individualizem po odločni samodisciplini. Znova mora Francija začeti gojiti npravnstvo, kakor ga goji krščanstvo, ki je naši civilizaciji dalo edino trdno podlago. V krščanskem duhu bo razumela tudi demokracijo, ki spoštuje človeško osebo, časti družino, smatra za najvišjo posvečeno vrednoto domovino in se v občestvenem življenju da voditi od človečnosti in od pravice. In v mednarodni politiki na more biti višjega ideala, kakor je ta, da se ustvari med vsemi narodi in državami resnično in trajno prijateljstvo. In kako bi bilo to mogoče drugače, kakor če se iz-

Sredozemsko in afriško bojišče sta postali zelo živahni

Angleške čete so zasedle Kassalo na meji Sudana in Eritreje - Poročila o gibanju abesinskih četnikov - Nemško letalstvo pa vztrajno napada Malto

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 20. januarja. t. Vojno poročilo glavnega stana italijanske oborožene sile o operacijah v Afriki se glasi:

V Cirenaiiki delovanje topništva in patrol pri Giarabubu in Tobruku. V bližini Giarabuba so naša letala z velikim uspehom bombardirala sovražnikove mehanizirane enote. Sovražnik je izvedel en polet nad Tobruk. Protiletalsko topništvo je zabilo eno sovražnikovo letalo.

V Vzhodni Afriki je na sudanskem bojišču eno izmed naših letal zabilo eno sovražnikovo letalo. Eden naših prednjih oddelkov je odbil sovražnikov napad in ujel več vojakov. Ena naših kolon je napadla mehanizirani oddelk v eskadron konjenice in ju poglajala v beg. Naša letala so bombardirala blindirane avtomobile in čete na več krajih v Sudanu. Sovražnik je izvršil več napadov na ozemlje Eritreje in povzročil le lahno škodo.

Angleška poročila

Kairo, 20. jan. t. Reuter. Vrhovno poveljstvo angleške vzhodne armade poroča:

Angleške čete so zasedle Kassalo na sudansko-abesinski meji. Sovražnik se umika proti meji. Zasedanje ga motorizirane edince. Podrobnosti bodo objavljene.

Kassala leži dobrih 35 km daleč od abesinske meje in so jo lani v juliju močne italijanske čete zasedle ter močno utrdile. Iz Kassale pelje lepa cesta do Berbera na Nilu ter do Port Sudana ob Rdečem morju in je torej do utrjeno mesto za trgovsko in vojaško središče na jugovzhodnem delu Sudana. Angleži so od decembra dalje poročali o močnem delovanju izvidnic na tem odseku Kassala je sedaj padla kot posledica večtedenskih strateških obkrojevalnih priprav.

Kairo, 20. jan. t. Reuter. Poročilo angleškega vrhovnega poveljstva se glasi:

Sovražnik se še naprej umika iz področja Kassale nazaj proti Eritreji. Naše čete so večerj zasedle utrjena naselja Sabdera in Tesse-roi, ki so jih Italijani močno utrdili in vedno trdovratno borili, takorekoč brez bojev. Naše čete zasledujejo sovražnika proti vzhodu. V Metemmi so bile naše izvidniške čete spet zelo delavne. V Keniji so naše motorizirane čete stalno v gjenzivi in so spet zasedle nekaj ozemlja ter sovražniku prizadele izgube. V Libiji se ni zgodilo nič posebnega.

Letalsko poveljstvo pa poroča, da izvidniški poleti angleških letal nad Tobruk. Le italijanska križarka »Giorgio«, ki je v tobruškem pristanišču in ki je bila že z bombami nekoliko poškodovana, je večerj s topovi obstreljevala letališče El Adem pred Tobruk. ki je sedaj v angleških rokah. Angleška letala so nato z bombami napadla Tobruk in v pristanišču povzročila požare. Bombniki so napadli tudi Assab in motorizirane oddelke v Eritreji. Vsa letala so se vrnila.

Nairobi, 20. jan. t. Reuter. Južnoafriško vrhovno poveljstvo poroča, da so južnoafriške čete na meji med Abesinijo in Kenijo ujele ujetnike v področju El Yibo severno od Dukane, ki so jo zasedle.

Pred Tobruk

London, 19. jan. Reuter. Posebni dopisnik agencije Reuter pri angleških četah pred Tobruk. Medtem ko se oblegana garnizija v Tobruku pripravlja na obrambo, pa indijski pi-

Zemljevid k bojem na abesinski meji. — Puščave označujejo smer italijanske ofenzive v juliju 1940. V zadnjih 4 tednih so Angleži vzeli ob sudanski meji nazaj Gallabat in Kassalo, na meji Kenije pa Buno.

povedujemo in sledimo nauku krščanskega bratovstva vseh ljudi brez razlike plemena?

To je gotovo edini idealni in hkrati realni program, ki odgovarja najboljšim tradicijam Francije in nosi v sebi tudi srečno bodočnost — upajmo, da si ga bo po toliko zmedbi izbrala velika večina Francije.

onirji v največji naglici popravljajo ceste, ki veže železniško progo s prednjimi angleškimi postojankami. Po tej cesti stalno prihajajo angleška ojačenja iz Egipta. Videl sem kolone pehote in topništva, ki jih ni hotelo biti konec. Te čete se bodo udeležile velike ofenzive. Pionirji vzpostavljajo tudi brzozavni in telefonski promet, zraven pa se lahko vidijo ostanki topov, tankov in tovornih avtomobilov, ki so razbiti in leže zmetani več kilometrov naokoli. Ogledniška letala prodirajo daleč na sovražnikovo ozemlje. Nobenega znaka ni, ki bi govoril o premiku sovražnikovih čet zahodno od Tobruka. Na letališču Gazala, ki leži okrog 40 km zahodno od Tobruka, so opazili 30 zapuščenih letal, pa nobenega znaka o kakšnem življenju. Oporišče vodnih letal v Bombi je prav tako prazno, na letališču v Darni pa deluje samo še protiletalska obramba.

Vsakodnevni letalski napadi na Malto

Angleži poročajo, da so uničili do sedaj že 87 nemških letal

Angleška poročila

Atene, 20. jan. Atenska agencija. Z Malte poročajo, da so nemški strmoglavci v soboto v petih zaporednih valih napadli Malto, predvsem pa mesto in pristanišče La Valette. Nemški strmoglavci so najprej prišli sami, toda pri nadaljnjih poletih so jih spremljali že nemški in italijanski lovci. Metali so bombe na razne zgradbe, ki so napravile občutno škodo pri zasebnikih, ki so jim bile podrtje stanovanjske hiše, skladišča in trgovinske zgradbe. Vojaški cilji niso trpeli. Protiletalsko topništvo je neprestano streljalo. Tudi angleški lovci so se dvignili in je prišlo do večjih bojev v zraku, kjer je bilo sestrstvenih 7 letal, medtem ko je protiletalsko topništvo uničilo tri letala. — V nedeljo so nemški strmoglavci napadli Malto v petih velikih valovih in napravili veliko škodo pri zasebni imovini. Sestrstvenih je bilo od angleških lovskih letal odnoso do protiletalskih topov 15 sovražnikih letal.

V petek, soboto in v nedeljo je bilo nad Malto sestrstvenih skupno 35 sovražnikih letal. Angleži pa so izgubili tri lovška letala, toda vsi trije piloti so rešeni. Odkar so se nemška letala pojavila na Sredozemskem morju je bilo sestrstvenih odnoso na tleh uničenih skupno že 87 letal, med njimi pa največ strmoglavcev. Pri tem so vštete vse nasprotnikove izgube začeti z boji nad Sicilskim prelivom, pri angleških napadih na Catania v Siciliji in pri nemških napadih na Malto.

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 20. jan. t. Poročilo glavnega stana italijanske oborožene sile o nemško-italijanskih letalskih napadih na Malto se glasi:

Bombniški oddelki nemškega letalskega zbora so v spremstvu nemških in italijanskih lovcev izvedli strmoglavski napad na pomorsko letališče La Valette na Malti. Večkrat so bile zadete zasidrane ladje, skladišča in pristaniške naprave. Ena ladja se je potopila. Letalonosilka »Illustrious«, ki je bila že večkrat prej zadeta, je bila ponovno bombardirana z bombami težkega kalibra. Nemška in italijanska lovška letala so zbila 6 sovražnikih letal. Eno lovsko letalo in 4 nemški bombniki se niso vrnili.

Danes zgodaj zjutraj so sovražnikova letala metala bombe na neko mesto v južni Italiji. Nobene škode ni bilo na vojaških ciljih. Dva civilista pa sta bila lažje ranjena.

Nemška poročila

Berlin, 19. jan. DNB. Močni oddelki nemških bombnikov so izvedli večerj napad na pristanišče La Valette na Malti. Več bomb težkega kalibra ponovno zadelo letalonosilko »Illustrious«, dalje en rušilec v doku in dve trgovski ladji v pristanišču. Izbruhnili so požari. Več zadetkov se je dalo ugotoviti na pristaniških napravah, dokih in tovarnah, kakor tudi arzenalih. Nemška in italijanska lovška letala, ki so spremljala bombnike, so zbila 5 angleških lovskih letal.

Albansko bojišče

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 19. jan. Stefani. Službeno poročilo 227 glavnega stana italijanskih oboroženih sil se glasi:

Ni posebnega z grškega bojišča, ker so vremenske razmere še naprej neugodne. Naša letala so izvedla močno bombardiranje sovražnikovih oporišč. Čete in razne službe so bile obstreljivane s strojnimi in bombardirane.

Grška poročila

Atene, 20. jan. t. Atenska agencija. Poročilo št. 85 grškega generalnega štaba se glasi:

Delovanje naših čet je bilo krajevno omejeno in smo pri tej priložnosti ujele več sovražnikov ter uplenili večje množine vojnega materiala.

Poročila dopisnika »Associated Press« s fronte pravijo, da so Italijani pri Klisuri napravili močan protinapad, ki pa je bil odbit in da so Grki pri tej priložnosti zajeli nekaj vojakov in

Otočje Malte.

Položaj v Abesiniji

Poročilo angleških častnikov, ki organizirajo v Abesiniji četnike

Kairo, 20. januarja. t. Reuter. Vojaško poveljstvo je dalo dovoljenje, da se delno objavi poročilo, ki ga je predložil vrhovnemu poveljstvu član angleškega vojaškega odposlanstva, ki že dalje časa deluje v notranjosti Abesinije, o položaju v tej deželi.

Poročilo pravi, da je angleško poveljstvo takoj potem, ko je Italija napovedala vojno, poslalo v notranjost Abesinije večjo skupino častnikov generalnega štaba in častnikov-učiteljev, ki so s pomočjo abesinskih rodoljubov skozi gorovje prišli 800 km globoko v notranjost Abesinije ter se utaborili med abesinskimi plemeni v okolici velikega jezera Tana (Can). Naloga tega odposlanstva je bila, da so organizirali abesinske vojske, jih vežbali v uporabljanju moderne orožja in pripravljali upor. Delo je bilo uspešno in več tisoč abesinskih vojščakov je bilo izvežbanih in oboroženih z modernim orožjem. Italijani so za to zvedeli in so poskušali odkriti to središče, a se jim ni posrečilo. Gibanje se je tako razširilo, da se je kmalu začela redna četniška vojna, v kateri so abesinski uporniki napadali osamljene vojaške oddelke in prevoze živeža in municije, ki so jih večji del pobrali. Prvič se je slišalo o večjem bojnem dejanju pred mesecem dni, ko so abesinski uporniki zasedli mesto Gubba blizu jezera Tana in so pregnali vse italijanske čete, ki so jih prišle strahovat. Angleži so potem pošljali vedno več takšnih skupin in so ustanovili pravo redno kurirsko službo med generalnim štabom v Kartumu in med uporniki gnezdi v notranjosti Abesinije. Italijansko letalstvo je bilo zadnje tedne zelo delavno v tem predelu, toda abesinskim upornikom niso mogli do živoga. Vsa pokrajina okrog Tana jezera je takorekoč že prepredena s četniško organizacijo in italijanska posadka v Gondarju ne zapuša več svojega oporišča. V tej pokrajini, pa tudi po drugih pokrajinah, kajti četniška organizacija leze nevidno po vsej abesinski deželi, so sedaj ob velikih cestah pripravljene zasede, tako, da so vojaški prevozi v notranjosti Abesinije takorekoč nemogoči, ako niso spremljevani od motorizirane orožja. Toda abesinski četniki tudi imajo že male tanke in lahke topove. Poročilo zaključuje z zagotovilo, da je četniška organizacija že dobro razpredena po vsej deželi, da je abesinsko domačinsko prebivalstvo, posebno, odkar je zvedelo, da se bivši negu Selasie nahaja blizu meje in da je v stalnih stikih s poglavarji plemen, pripravljeno, da se dvigne.

V vojaških krogih pripominjajo k temu poročilu, da je potemtakem treba v kratkem pričakovati usodnih dogodkov v Abesiniji. V tej zvezi pristavljajo, da je bilo zelo značilno, da je nedavno vojni minister južne Afrike izjavil, da bo južnoafriško orožje prevzelo častno nalogo, da očisti Abesinijo.

pobrali dober vojni plen. Pri Tepelenju pa so se morali Grki umakniti na svoje prejšnje postojanke potem, ko so napravili uspešen napad in si osvojili nekaj sovražnih postojank. Italijanske okrepitve stalno prihajajo na fronto in jih je čutili na vseh predelih bojišča. Tudi ob ohali so razvila huda borbenost. Celo grški listi sami priznavajo junaštvo italijanskih vojakov ter njihovo napadalno razpoloženje. Angleško letalstvo pridno sodeluje in je bombardiralo Elbasan in Berat, kjer so bili povzročeni veliki požari. Na severni fronti se boja črta ni premaknila, pač pa deluje obojno topništvo. Italijani so še vedno v Linu ob Ohridskem jezeru.

Zemunska vremenska napoved: Vredilo se bo od severozahoda, le ohladilo se bo. Pretežno oblačno z dežjem ali snegom bo na južni polovici države.

Zagrebska vremenska napoved: Jasno in hladneje.

Politični zapiski

Dr. Korošec in narodne manjšine

Belgrajski mesečnik za narodno brambo »Ravnopravnost« v svoji prvi letošnji številki prinaša članek o rajnem dr. Korošcu, o katerem tako govori: »Poleg mnogo drugih listov in časopisov je ta mesec tudi uprava našega lista izvršila neprijetno dolžnost ter iz kartoteke svojih naročnikov odstranila listek: Dr. Anton Korošec, predsednik senata v Belgradu. — Dr. Anton Korošec je bil namreč naš naročnik. Torej se je zanimal za tole našo skromno pobudo. Zrastle je in se politično izoblikoval šele nekaj kilometrov daleč od sedanjega naše državne meje v boju za obrambo malega naroda. Kot tak se je vedno močno zanimal za vsako dejanje, ki je bilo v zvezi z manjšinam vprašanjem, bodisi da je bilo za usodo naših narodnostnih vej v tujezemstvu ali pa, da je bilo na dnevnem redu vprašanje naše politike do manjšin v naši državi. Znan je njegovo pobude, da je dijake zlasti iz vrst JRZ v Belgradu pridobival za to vprašanje ter jim priporočal, naj se temeljito pečajo z narodnimi vprašanji v Vojvodini. Okoli njega se je zbral nekaj klub dijakov za študiranje manjšinskega vprašanja. Tu so dijaki večkrat predavali o tem vprašanju. Tudi sam je enkrat v navzočnosti uglednih belgrajskih politikov imel zelo zapaženo predavanje o manjšinah v Evropi. Njegove izjave o manjšinski politiki so bile redke. To vprašanje je le vse preveč kočljivo, da bi aktiven državnik realističnega gledanja o njem mogel svobodno govoriti. Vendarle pa se še spominjamo njegovega pomenljivega govora v Murski Soboti, kjer je naglasil pomen jugoslovanske manjšine na Madžarskem. V svojem govoru je podčrtal moralno vrednost recipročnosti, kar naš list »Ravnopravnost« vedno zagovarja. Danes še ni prišel čas, da bi povedali vse njegove pobude, da bi se izboljšal položaj jugoslovanskih manjšin v tujezemstvu. Vsem častnikarjem je bilo znano njegovo stališče, da morajo zlasti mali narodi ceniti vsako kapljico svoje krvi v tujezemstvu, najsi bi bili to izseljenci ali pa pripadniki narodnih manjšin.«

Spremembe v Matici Hrvatski

Hrvatski listi poročajo, da je bil odstavljen turek »Hrvatske revije« prof. Blaž Jurišić ter da bi naj na njegovo mesto prišel L. Perković. Tajniško službo v Matici Hrvatski naj bi zasedel Ivan Kozarčanin. Poleg tega so baje povabljeni k sodelovanju v Matici Hrvatski od strani komisarja ti-le hrvatski može, ki naj bi prevzeli novo upravo namesto razpuščene: dr. Franjo Fancev, dr. Julij Benesić, dr. Antun Barac, dr. Ivo Hergušić, dr. Nikola Andrić, dr. Stjepan Ivić, dr. Franjo Jelašić.

Markovičev glasilo proti g. Grolu

Zadnja številka dr. Markovičevega »Dela« prinaša članek, kjer se peča s člankom voditelja demokratske stranke g. Milana Grola, ki je pisal, naj bi se Srbi združili. List močno obsoja ta poziv, naka se peča s politiko demokratske stranke, o kateri na koncu pravi: »Ko je bil vendarle uresničen sporazum s Hrvati, ti demokratski prvaki niso mogli prikriti svoje nezadovoljnosti. Takoj so spremeniili svoje stališče (demokrati so bili poprej za sporazum), in sicer v kljub številnim protestom iz ljudstva, ki je zahtevalo, naj se sporazum sprejme. Tako je v demokratski stranki nastal popoln razcep. Po smrti Ljube Davidovića je bilo nastalo več demokratskih skupin. Danes g. Milan Grol predstavlja zgolj majhen krog demokratskih politikov. Ker ne more pred ljudstvo s svojim programom, je zapustil demokratsko stališče ter zdaj zahteva zbiranje vseh Srbov. Pozabil pa je povedati, da ključ Srbe pod zastavo g. Grola in njegovih prijateljev le zaradi boja s Hrvati. Čeprav je gotovo, da bo ta Grolov članek ostal brez vsakega odmeva celo v demokratskih vrstah, smo ga vendarle omenili, da se vidi, kako daleč je zabredla skupina g. Grola, ko išče svoj kompas. Takih vratolomnih skokov bi ne mogle brez škode prenesti niti večje in močnejše stranke...«

List »Croatia«

V soboto je v Zagrebu izšla prva številka novega hrvatskega narodnega in kulturnega tednika »Croatia« na 16 straneh. Pri tem novem časopisu sodelujejo razni hrvatski pisatelji med njimi vseuč. prof. dr. Zimmermann, dr. Jurišić, dr. Mile Budak, Anton Bonelajčić, Korner itd. List prinaša tudi članek o dr. Korošcu, ki pa je bil pisan zelo enostransko. Nekateri hrvatski listi, ko poročajo o tem novem tedniku, pravijo, da je to katoliško glasilo, kar pa ni resnica. List bo prinašal prispevke tudi iz zamejstva.

»Balkan« spet izhaja

V Belgradu je baje spet začel izhajati znani »Balkan«. Zagrebška »Riječ«, ki je glasilo SDS, o tem takole piše: »V Belgradu je spet začel izhajati »Balkan« na čelu s Krsto Cicvaričem in Svetom Savicem. Večje kulturne sramote ni za Belgrad kakor to čudo tega lista. Na uvodnem mestu Cicvarič s svojim podpisom takole končuje svoj članek: »Človek je skromnega porekla, njegove sposobnosti pa so omejene in nikoli ne sme verjeti v svojo pamet.« — To navajamo iz omenjene »Reči«.

Odkrita skrivna tiskarna

»Hrvatski Dnevnik« poroča iz Rume da je tamkajšnja policija odkrila skupaj z orožništvom skrivno tiskarno Ljotičevega »Zbora«, kjer so se tiskale protipostavne brošure in letaki. Tiskarna je bila pred poldrugim mesecem prenesena iz Belgrada v Rumo. Vodil jo je bivši tiskar Emil Pušić, ki je stanoval v isti hiši, kjer je bila tiskarna. Delovanje tiskarne je financiral belgrajski industrijeec, ki je le za tisk zadnje Ljotičeve brošure dal kakih 14.000 dinarjev.

Nemška slavnost v Novem Sadu

Nemško glavno glasilo »Deutsches Volksblatt« v Novem Sadu prinaša oklic g. H. Reisterja, voditelja celokupne nemške propagande v Jugoslaviji, kateri sklicuje vse Nemce na vsakoletno slavnost nemških narodnih noš, ki bo dne 1. svečana tega leta v Novem Sadu. Poleg gostov morajo vsi drugi udeleženci priti na to slavnost oblečeni ali v narodne noše ali pa v enotne kroje. Vsa mladina mora biti v uniformah.

Pismene najemne pogodbe

Belgrad, 19. jan. AA. Po najnovejših izpremembah in dopolnitvah zakona o taksem so hišni lastniki dolžni tudi za stanovanja in lokale, katerih letna najemnina ne presega 2400 din sklepali pismene pogodbe s takso 10 din. Te pogodbe za najem stanovanj ali lokalov, ki so 1. januarja 1941 že veljale, je treba skleniti do 1. maja 1941 na novo. Samo za zakupne, ki se sklepajo sedaj, je treba pismene pogodbe skleniti v 15 dneh po sklenitvi.

Angleško-nemško bojišče

Novi hudi nemški napadi na London

Nemška poročila

London, 20. jan. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča:

V pretekli noči so sovražna letala metala bombe na neko mesto v južni Angliji ter na nekatere točke jugovzhodne Anglije in londonske okolice. Povzročeni so bili požari in eksplozije, ki so napravile nekaj škode. Napadi so nehali ob zori. Dva sovražna bombnika sta bila sestreljena.

Novo nemško bojno letalo

Nemška zračna vojska je postavila te dni v službo nov tip letala. Ta letala so prestala preizkušnjo pri zadnjih napadih na Malto, nekaj dni prej pa pri napadih na angleške trgovske ladje na Atlantiku več sto morskih milj zapadno od irske obale.

Novo letalo nosi ime »Focke-Wulf Kurier«. Razvilo se je iz tipa »Focke-Wulf 200«, med katerimi se je svojčas najbolj odlikovalo letalo »Condor«, ki je preletelo pot Berlin-Newyork brez prestanka tja in nazaj. Novo bojno letalo Kurier ima še večjo brzino, kakor jo je imel »Condor«, more pa nositi s seboj 6000 kg razstreliva, kar je pač svetovni rekord. Ima 4 motorje in več strojne ter topov; predstavlja torej resnično trdnjavo v zraku. Tudi ima napravo, ki preprečuje zaledenenje aparatov, motorjev in kril ter krmila. Drugih podatkov Nemci ne dajo. Značilno je, da se da se o teh letalih ni ničesar sporočalo, preden niso te dni nastopila v boju.

Angleška poročila

Berlin, 19. januarja. DNB. Preteklo noč so nemška letala naredila napade na angleško prestolnico, na Southampton in več drugih mest ob južni angleški obali. Napad na London je bil v prvi vrsti usmerjen na Greenwich, kjer se nahaja električna centrala in plinske naprave. Slušati je bilo več eksplozij, izbruhnili so pa tudi štirje požari. Tudi Southampton je bil težko prizadet.

Angleški letalski strokovnjak o kakovosti nemških letal

Newyork, 20. januarja. Visoki uradniki angleškega letalstva so poslali apel ameriškim le-

talskim tovarnam, naj pospešijo dobavo letal Angliji. Tako poroča »United Press« iz Londona. Strokovnjaki poudarjajo pri tej priložnosti, da morajo ameriška borbena letala imeti večjo hitrost kakor tista letala, ki so jih doslej pošiljali Angliji, če naj se Angleži uspešno spuste v boj z nemškimi letali. Uradniki angleškega letalstva so razen tega izjavili, da so iz ostankov zbitih nemških letal, ugotovili, da so zgrajena iz prvovrstnega materiala. Naj se govori o pomanjkanju surovin v Nemčiji karkoli, ta zbita letala dokazujejo, da Nemčija ne uporablja v letalski industriji umetnih snovi, ne nadomestkov.

Vojna na morju

Zürich, 20. jan. b. V Manilli se je izkrcalo 28 mornarjev s treh angleških ladij, ki so jih potopile nemške vojne ladje. Kakor poročajo iz Južne Amerike, operira sedaj v Tihem morju 12 nemških pomožnih križark, dočim se v japonskih lukah predeljuje še nadaljnjih 12 trgovskih ladij v pomožne križarke za službo v Tihem morju.

London, 20. jan. t. Reuter. Namesto znane poljske podmornice »Orzel«, ki je bila potopljena, so sedaj spustili v morje novo podmornico »Sokol«, ki je bila večera izročena poljski posadki.

New York, 20. januarja, b. Poročevalec UP iz Rio de Janeira poroča, da je angleška pomožna križarka »Asturia« zaplenila francosko tovorno ladjo »Mendosa« v trenutku, ko je hotela predreti skozi angleško blokado na južnem Atlantiku.

Mirovni poskusi?

Bern, 20. jan. Havas. Rimski dopisnik švicarske brzojavne agencije trdi, da misli Roosevelt začeti akcijo za obnovu miru v Evropi. Isti dopisnik poroča, da je sveta stolica dobila poročilo apostolskega nuncija v Washingtonu, da je Roosevelt pripravil začetni diplomatsko akcijo za mir. V zvezi s tem podčrtava vatikanski krogi važnost razgovora, ki ga je imel apostolski nuncij v Londonu msgr. Godfree z Rooseveltovim posebnim odposlancem Hopkinsom. Hopkins je obvestil papeškega nuncija o tem, kaj je sporazumno z angleško vlado ukrenil v Moskvi. Roosevelt bi želel, da bi mogel računati z moralno podporo Vatikana pri delu za ustavitve vojnih grozot in za obnovu pravičnega miru na pobudo svete stolice.

Kako žive v Franciji

Clermont Ferand, v prvi polovici januarja.

Kako živimo v Franciji? Včasih se je reklo: »Kakor Bog v Franciji!« in s tem je bilo vse povedano. Tudi še pred 6. 8 meseci je bilo tako. A sedaj je vse drugače. Le poslušajte! Meso je težko dobiti in še takrat le 80 gr s kostmi ali 50 gr brez kosti. Tudi krompir je težko dobiti. Na vasi še, toda zdajšnjih sem videl v Lyonu pred prodajalnami dolge vrste ljudi, ki so čakali na tisto kilo krompirja. Uradna cena znaša 1 frank 70 centimov za kilo. V resnici pa krompir stane toliko, kolikor trgovci zahtevajo in trgovci mora zanj dobiti toliko, kolikor kmet od njega zahteva. Praktično je težko najti kilo krompirja ceneje kot za 4 franka. V Marsellu pa so ga, kakor slišim praviti, prodajali po 12 frankov. Cene se zelo spreminjajo po času in kraju. Podobno je z oljem. Za olje so karte, 100 gr za osebo na mesec — toda olja ni. Kdor im srečo, stakne kaj sladkorja, drugi si pomagajo s saharinom. Nekateri so se pravočasno oskrbeli s premogom. Ti so bili pametni, ker sedaj ga je težko dobiti. Tudi sočivja primanjkuje. Toda kljub temu vam ni treba še stradati, če imate denar. Perutnino je še vedno mogoče dobiti in ne predrago kilogram stane okoli 30 frankov. V restavracijah in hotelih vam redno postrežijo s perutnino. Divji in domači zajci stanejo 25 frankov kilogram. Za francoske pojme so to visoke cene. Ljudje pri kmečkem delu zaslužijo kakih 30 frankov dnevno, industrijski delavci zaslužijo dnevno po 60 frankov, toda dva do tri dni morajo v tednu počivati. Tako niso na boljšem kakor kmečki delavci.

Tudi pri oblačilih se že kaže pomanjkanje.

Požar v zagrebškem bogoslovju

Zagreb, 20. jan. b. Danes okoli 1 popoldne je izbruhnil velik požar v poslopju bogoslovja na Kaptolu 29. Požar so zapazili ob 1.25, ko so poklicali tudi bogoslovce. Ker je bil požar večji, so alarmirali tudi gasilce z drugih 5 gasilskih postaj. Požar ob 7 zvečer še vedno gase. Vzrok požara ni znan.

Delavci tehničnega podjetja so na mansardi z varjenjem popravljali cevi za centralno kurjavo. Ko so po obedu hoteli nadaljevati, so se vžgale deske in obsežen plamen je udaril skozi strop. To mansardo so zgradili nedavno za 1.200.000 din. Škoda je zelo velika. Zgorel je tudi arhiv pevskega društva »Vijenac«.

Pri gašenju ognja so uporabili 12 vodnih cevi in so morali napeljati vodo precej daleč (z Illice) in jo pošiljali na višje ležeči Kaptol s pritiskom 25 atmosfer. Na pogorišče je prišel tudi poštni minister dr. Torbar, mestni župan Mato Starčević in pomožni škof g. dr. Lah, ki so prisostvovali gašenju. Poslopje je zavarovano. Od množice vode so poškodovani tudi zidovi in tla.

Prometna nezgoda v Liki

Zagreb, 20. jan. b. Včeraj so bile pri Zrmanji v Liki zopet prometne težave, ker je en tovorni vlak iztiril zaradi zamrznjenih tračnic. Trajalo je polnih 12 ur, preden so progo očistili in promet zopet vpostavili. Končno je sedaj zavladovalo južno vreme ter se je led začel tajati.

Belgrajske novice

Belgrad, 20. jan. m. Belgrajska občina je na jela pri Drž. hip. banki novo posojilo 19.300.000 din iz kaldrminskega fonda. Posojilo bo porabila občina za dograditev carinarne in za odkup zemljišča na novem savskem pristanišču.

Belgrad, 20. jan. m. V današnjih »Službenih novinah« je objavljena uredba o ustanovitvi ministrstva za prehrano, uredba o spremembi zakona o Narodni banki, uredba o prodaji mila za pranje, uredba o kontroli uvoza umetnih gnojil, žvepla in modre galice in uredba o omejitvi prodaje blaga.

Teden zimske pomoči

Kraljevska banska uprava draveke banovine v Ljubljani sporoča:

V smislu sklepa ankete o zimski pomoči v dravski banovini z dne 8. januarja 1941 sem imenoval Odbor zimske pomoči za dravsko banovino. Odbor sestavljajo:

Ban dravske banovine, knezoškof ljubljanske škofije, predsednik Zupanske zveze, predsednik Zveze avtonomnih mest Slovenije, predsednik banovinskega odbora Rdečega križa, predsednik banovinskega odbora Unije za zaščito dece in mladine, predsednik Karitativne zveze v Ljubljani, predsednik Karitativne zveze v Mariboru, šef Javne borze dela v Ljubljani, predsednica Kola jugoslovanskih seater v Ljubljani, predsednica Krščanske ženskega društva v Ljubljani, predsednik Slovenske straže v Ljubljani in prvomestnik Ciril-Metodove družbe v Ljubljani.

Teden zimske pomoči v dravski banovini je določen za čas od vselevši 2. februarja do vključno 8. februarja 1941. V tem času se bodo zbirala po banovini sredstva za zimsko pomoč v trgovinskih, obrtnih in industrijskih podjetjih, po lokalih, po cestah in hišah. Prireditve v tem tednu naj bi po možnosti bile v prid zimski pomoči. V vseh mestih in večjih krajih banovine so organizirani krajevni odbori za zimsko pomoč, ki že nabirajo in bodo tudi v tednu zimske pomoči nabirali sredstva za zimsko pomoč.

Sredstva, ki jih bodo nabrali krajevni odbori, bodo le-ti sami razdelili potrebnim v svojem področju. Sredstva, zbrana pri Odboru zimske pomoči za dravsko banovino, bo le-ta razdelil po izkazani potrebi med krajevne odbore za zimsko pomoč na področju banovine.

Dr. Milan Protič, minister za prehrano

Belgrad, 19. jan. AA. Na predlog predsednika ministrskega sveta in na predlog zastopnika notranjega ministra je postavljen za ministra za prehrano in prekrbo dr. Milan Protič, glavni ravnatelj Narodne banke v Belgradu. Dr. Protič je danes dopoldne ob 11. v predsedništvu ministrskega sveta pred Dragišo Cvetkovičem in zastopnikom notranjega ministra prisegel.

Novi minister dr. Milan Protič, ki je prevzel resor novega ministrstva za prehrano, je še mlad mož. Je sin rajnega duhovnega voditelja radikalne etranke Stojana Protiča. Politično je tudi dr. Milan Protič stal v vrstah radikalne stranke, in sicer je pripadal skupini okoli glavnega odbora.

Ko je dovršil svoje študije je postal doktor in etopol v službo pri Narodni banki 1. marca leta 1922. Ze kut jurist se je pečal z zapletenimi finančnimi vprašanji in Narodno banko. Ko je bil upokojen prejšnji ravnatelj Narodne banke dr. Dragoljub Novaković, je bil 17. januarja leta 1931 imenovan za njegovega naslednika, potem, ko je ekoras vse leto poprej bil vršilec dolžnosti ravnatelja. Dne 11. marca leta 1935 je bil imenovan za glavnega ravnatelja. Kot tak je bil upokojen dne 16. jan. 1939.

Belgrad, 20. jan. m. Novo imenovani minister za prekrbo in prehrano dr. Milan Protič se je danes delj časa mudil v svojem kabinetu v skupščini, naka je odšel h kmetijskemu ministru dr. Čubriloviću, s katerim eta razpravljala o zadevi izločitve ravnateljstva za prehrano iz kmetijskega ministrstva, potem o uredbi glede ustanovitve ministrstva za prehrano. Minister dr. Protič se je sešel tudi s trgovinskim ministrom dr. Andreom, ker preide več gospodarskih ustanov iz kompetenc trgovinskega ministrstva v ministrstvo za prehrano. Po teh razgovorih je minister dr. Protič izdal uredbu o organizaciji ministrstva za prehrano in jo predložil ministrskemu svetu v odobnitev.

60 letnica »Samouprave«

Belgrad, 20. jan. m. Uredništvo »Samouprave« je ob 60letnici priredilo dopolne zadušnico za vse umrle urednike in ustanovitelje. Zadušnici so poleg drugih prisostvovali predsednik vlade Cvetković, zastopnik prosv. ministra minister dr. Miha Krek, prometni minister inž. Bešlić, gradbeni minister Vulović, minister za telesno vzgojo Pantić, belgrajski župan Tomić, več bivših poslanikov ter domači in tuji častniki s šefom Osrednjega tiskovnega urada Milojevičem na čelu. Zadušnico je daroval vikari episkopata Arsenije ob asistenci številne duhovščine.

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 20. jan. b. Dr. Maček se je tudi danes mudil v Zagrebu, kjer je sprejel številne odposlance hrvatskega političnega in javnega življenja, posebej je sprejel odposlanca Milana Majerja, predsednika Hrvatskega junaka, ter se zanimal za delovanje te mladinske organizacije.

Drobne novice

Bukarešta, 20. jan. m. TCP. Pravosodno ministrstvo je izdelalo tretje poročilo o delu preiskovalne komisije, ki je preiskavala upravo državnih fondov. Med tistimi, ki niso mogli dati pravega odgovora, kam je šel denar iz tega fonda, so tudi bivši ministri predsednik Argetoianu za 2 milijona in pol lejev, pomočnik vojnega ministra polkovnik Aorosov za 380 milijonov lejev, general Arseanu za 2.600.000 lejev, Marinescu, bivši vojni minister, za 3.600.000 in 31 milijonov lejev, bivši notranji minister Inculescu za 37 milijonov lejev, Branasovici, romunski veleposlanik v Parizu, za 9.800.000 lejev.

London, 20. jan. AA. Reuter. Uradno poročilo pravi, da je angleška pomožna križarka »Asturia« davi zaplenila francosko ladjo »Mendosa«, ki je bila nalovljena z blagom, namenjenim za Francijo.

Moskva, 20. jan. AA. Reuter. Ameriški poslanik v Moskvi Steinhard je snoči priredil večerjo na čast sovjetskemu komisarju za zunanjo trgovino Mikojanu. Večerje so se udeležili pomočnik komisarja za zunanjo trgovino Lozovski in nekaj članov diplomatskega zbora.

Sofija, 20. jan. m. TCP. V okviru vladne propagande bodo 26. januarja na zborovanjih govorili člani vlade in 20 poslancev.

Budimpešta, 20. jan. m. TCP. Regent Horthy je dal novo imenovanemu francoskemu konzulu v Cluju Clodonu eksekvatur. Konzul bo prevzel mesto generalnega konzula.

Budimpešta, 20. jan. m. TCP. Jutri bo konferenca vladne stranke, na kateri bosta govorila kmetijski in prehranjevalni minister.

Carigrad, 20. jan. m. TCP. Iz Gide poročajo, da je kralj Ibn Saud izdal proglas, v katerem se zahvaljuje za patriotsko zadržanje pri odkritju zarote proti kralju.

Rooseveltov slavospev demokraciji

Ob nastopu svoje tretje predsedniške dobe je Roosevelt objavil oklic na narod, v katerem ga navdušuje, naj skrbno varuje »sveti ogenj svobode«

Washington, 20. jan. t. Associated Press. Preden je Roosevelt v tretjič na slovesen način šel na Kapitol, da prispe kot predsednik republike, je bil z vso svojo družino v cerkvi, kjer je molil za svetovni mir in za obrambo ameriške svobode. Na tisoče in tisoče ljudi, ki so prišli iz vseh krajev države — tudi iz Kanade — je stalo po ulicah in gledalo ta edinstveni prizor. Po mestu je bril strupen mrzli veter, toda sonce je svetlo sijalo. Iz cerkve se je Roosevelt vračal v Belo hišo v odprtem vozu in so ga navdušeno pozdravljali. V Washingtonu je bilo toliko ljudstva, da so morali staviti na razpolago železniške voze za prenočevanje. Mnogi pa so pripeljali s seboj svoje šotore, da so v njih prenočili. Kajti vsi hoteli so bili prepolni.

Predsednik Roosevelt je danes ob nastopu svoje tretje predsedniške dobe poslal ameriškem kongresu in po njem vsemu ameriškem narodu svojo »začetno poslanico« (inaugural address), v kateri po starem običaju razlaga smernice svoje bodoče politike. Roosevelt pravi v svoji spomenici med drugim:

Ameriško ljudstvo je obnovilo svojo prisego ameriški državi. V današnjih časih je dolžnost tega, živčnega ljudstva, da ohrani ameriški narod pri življenju, da ga obvaruje pred vsakim vdorom, ki bi hotel od zunaj porušiti njegove ustanove. Sredi velikih dogajanj na svetu se moramo sedaj za trenutek ustaviti in se spomniti, kakšno mesto zavzema ameriški narod v zgodovini. Le tako bomo razumeli, kaj smo, koliko smo vredni in kaj moramo postati. Če tega ne storimo, bomo grešili zaradi malomarnosti in brezdelja. Narodi ne živijo po številu let, marveč po življenjski sili svojih živih rodov. Človeško življenje traja 40 let. Nekoliko več, nekoliko manj, to je vse. Toda življenje narodov je polni izraz življenjske volje vse skupnosti, ki narod sestavlja od rodu do rodu.

Slavospev demokraciji

So nekateri, ki mislijo, da je demokracija zastarela, da je to neka mistika, ki ji je določena stroga življenjska doba in da sedaj prihaja val tiranije in suženjstva, ki bo obvladal bodočnost. Svoboda da je v oseki, suženjstvo da je v plim. Toda mi Amerikanci smo drugače mnene. Demokracija ne umira. Mi to predobro vemo, ker smo videli, kako je spet oživljala in spet začela rasti in cveteti in dajati sadove... Vemo, da ne more umreti nikoli, ker je zgrajena na svobodni iniciativi svobodnih mož in žena, ki so združeni v skupnih naporih, ki dosežejo svobodno izbrane cilje s pomočjo svobodne večine med svobodno izraženimi misljenji. Vemo, da ne more umreti, ker je samo demokracija vladavina tista oblika, ki lahko zbere vso svobodno voljo človekovo in ker je do sedaj samo demokracija mogla zbrati v svobodni odločitvi vse tvorne sile omike ter nam dati omiko, ki je zmogla vsega napredka zaradi svobodnega impulza vseh človekovih dobrih vrlin. Demokracija je, če pogledamo nekoliko globlje, še vedno največja, a tudi najbolj človeška in najbolj nepremagljiva gonilna sila človeške družbe. Z besedami jo je težko izraziti. Toda vsi čutimo, kaj nam pomeni. Demokracija je genij ameriškega naroda. Demokracija ni nova iznajdba, ona je nič več in nič manj, kakor zgodovina človeškega rodu samega. Demokracija je izoblikovala starodavne narode v stari zgodovini, je blestela na novo v srednjem veku, je bila zapisana v Magni carti in je oblikovala moderni svet. Vsi tisti, ki so prišli v Ameriko, jih je gnala želja po svobodi. Za prvimi so prišli milijoni drugih, iz njih so se rodili novi milijoni in pred vsemi je svetil veliki ideal, ki se je z vsakim novim rodom izpopolnjeval, raste, bogati. Pri cilju še nismo. Imamo še dolgo pot pred seboj.

Sveti ogenj

Ce bi se pripetilo, da bi nam ubili tega duha, ta genij, kaj bi nam še ostalo, četudi bi ameri-

Pravilno javno mnenje

Škof dr. Glatfield, ki upravlja škofijo Csanád na Ogrskem, je objavil pastirsko pismo, v katerem pravi:

»V novem letu bi morala biti naša poglavitna skrb, da se v našem narodu izoblikuje pravilno javno mnenje. Danes žalibog množica ne posluša tistih, ki so poklicani, da vodijo duhovno in нравstveno življenje naroda. V knjigah, v tisku, na javnih in tajnih sestankih se obravnavajo vprašanja svetovnega nazora brez ozira na to, ali se ljudje kaj razumejo na take visoke in globoke probleme ali ne. Danes ne velja več, ali kdo res kaj zna, ali je strokovnjak v vprašanjih, ki se obravnavajo in ali čuti нравstveno odgovornost za svoje besede in ideje. Ta okolnost krije seveda v sebi ogromne nevarnosti, saj, če neuki in nepoklicani ljudje načenjajo tako težka vprašanja, je to združeno z istim rizikom, kakor če nedolžni otroci mahajo okoli sebe z gorečimi bakljami ali pa tolčejo po sodih, polnih razstrelilne snovi. Izkušnja je pokazala, da v takih časih bolj zaleže beseda krščanskih laikov, kakor pa pridige duhovnika. Saj v naši deželi je tako, da so našli pot nazaj v cerkev vrhovi duha, medtem ko se velika množica odvraca od nje. To prinaša s seboj nevarnost največje duševne katastrofe in zato je najvažnejša naloga katoliške akcije ta, da bi se ravno široki tok množice zopet usmeril tja, kjer je edina rešitev naroda in naše kulture. Delovanje cerkvenega občestva se ne sme omejiti na dobrodelnost, ampak na socialno delavnost, ki gre vprašanja dostojnejšega materialnega bitja ljudstva do njegovega jedra. Medtem ko neodgovorni sanjčaji in pustolovci na polju duha zaničujejo in zametajo vse, kar je sveto, si moramo z rama ob rami z našimi laiki prizadevati: da uveljavimo pravičnost Kristusovo in katoliško sporočilo, ki je zasledovalo vedno blagor trpečega ljudstva.«

ški narod telesno še dalje živel na ameriški zemlji? Kajti ta ameriški duh nam govori vsak dan, vsako uro, pa čeprav ga vedno ne slišimo, in ustvarjajoče usmerja naše delovanje. Ta ameriški duh nam pripoveduje o drugih narodih na ameriškem ozemlju, o narodih onstran morja, pa naj bodo svobodni ali zasužnjeni. Včasih teh glasov ne slišimo ali jih preslišimo, kajti za nas beseda svoboda ni prazna beseda, nam je vrojena tako, da si brez nje življenja predstavljati ne moremo. Pa si mislimo, da je tudi drugod tako. Predsednik Washington je v svojem začetnem govoru priporočil, da naj ohranimo

Pričakovali so, da bo Kennedy Anglijo napadel, pa je nasprotno slovesno zahteval, da naj Amerika čim bolj pomaga Angliji

New York, 20. januarja. Reuter. V govoru, ki ga je v nedeljo imel po radiu bivši ameriški posl. v Londonu Kennedy, je dejal, da Združene države morajo ostati izven vojne, istočasno pa je priporočal, da Združene države nudijo Angliji vso možno pomoč. Nato je Kennedy rekel:

O tej stvari tudi danes tako mislim. Znan je mi stvar, ki predstavljajo resno motnjo za angleško zmago in jaz sem nanje pokazal s prstom. Morale angleškega naroda ni mogoče popisati. To je tudi lep polet človeške hrabrosti, ki ga ni bilo še nikjer videti. Tako bi sedaj bilo nesmiselno prerokovati poraz Anglije. Moramo pa priznati ogromne težave, s katerimi se mora Anglija boriti. Toda zaradi tega še ni treba prerokovati njenega poraza. Očitajo mi, da sem pristaš »pomirjenja«. Če naj ta beseda pomeni, da svetujem nekaj sporazum, ki bi bil nasproten željam Angležev, moram reči, da so te odbojlive laž. Če pa me sedaj imenujejo pristaša »pomirjenja« zato, ker nasprotujem, da bi Združene države šle v vojno, rad priznam, da sem kriv. Če bomo Angliji dali največjo možno pomoč, bomo s tem prispevali, da zmaga narod, katerega zmago si želi ameriški narod. Čim bolj bomo podpirali Anglijo, tem prej bomo tudi zase dosegli nekaj tistega, kar je za nas najpomembnejše. To pa je čas za oboroževanje. Naša politika dovoljuje, da dajemo topove, strelivo in letala. Ker pomoč Angliji predstavljajo del tvorne, stvarne ameriške pomoči za obvarovanje Amerike, moramo iti pri pomoči Angliji do skrajnih meja. Toda ne tako daleč, da bi bila naša lastna zaščita v nevarnosti. Združene države niso dovolj pripravljene, da bi s svojim sodelovanjem pospešile konec sedanje vojne. Združene države niso dovolj pripravljene niti za obrambno vojno. Churchill je rekel: L. 1941.

Sestanek Hitler-Mussolini

Bern, 20. januarja t. Associated Press: Danes je bilo na službenih mestih potrjeno, da sta se nemški voditelj in kancler Hitler ter italijanski voditelj in predsednik vlade sestala in sta pri tej priložnosti osebno preresetala vsa vprašanja, ki so na dnevnem redu med obema zaveznikoma državama. Oba državnika sta proučevala, kakor menijo na obveščenih mestih, vse načrte glede skupnega vojaškega nastopa v bližnji bodočnosti in glede načina sodelovanja obeh oboroženih sil.

V švicarskih krogih menijo, da sta Hitler in Mussolini sestanek, ki je bil v načrtu že nekoliko prej, zato zavlačevala, da bi dobila čisto sliko glede politike do Francije. Ta slika da je sedaj po sestanku med maršalom Petainom in Lavalom popolnoma jasna in oba državnika sta lahko izmenjala svoje misli glede na sodelovanje Francije pri uresničenju nemško-italijanskih vojnih načrtov proti Angliji na področju Sredozemskega morja, kjer bi znalo sodelovanje Francije biti zelo dragoceno. V Švici so misljenja, da bo sredozemsko področje postalo pozorišče velikih borb prej, predno pride glavni napad na angleške otoke.

Uradno obvestilo

Uradno poročilo
Rim, 20. jan. t. Stefani. O sestanku med Mussolinijem in Hitlerjem je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo:

Ob priliki sestanka, ki sta ga imela v prisotnosti zunanjih ministrov obeh zaveznic osištca, sta Hitler in Mussolini zelo obsežno izmenjala svoje nazore o položaju. Razgovori so se razvijali v duhu pristranskega prijateljstva med obema voditeljema, kakor tudi v duhu tesnega vojnega bratstva, ki združuje italijanski in nemški narod. Sestanek je rodil popolno enotnost v gledanju na vsa proučevana vprašanja.

Pred bliskovito vojno v Sredozemlju...

Bern, 20. jan. b. Švicarski poročevalci ameriške agencije trdi, da sta se Hitler in Mussolini sestala v nedeljo. Dosedaj se še ne v nobenih podatkov o mestu, kjer sta se sestala. Z ozirom na podobne sestanke med italijanskimi in nemškimi državniki v bližnji preteklosti je treba na vsak način pričakovati novih dejanj osištčnih sil, kakor so po navadi dosedaj vedno sledila takšnim sestankom. Tako opozarjajo, da je italijansko-grški spor nastal kmalu po sestanku dne 27. oktobra lanskega leta v Firenci. Sodeč po vesteh, ki izhajajo iz osištčnih držav, zaključuje poročevalci, da sta se Hitler in Mussolini na večeršnjem sestanku odločila za nenađen napad na enem ali več strateških mestih.

Rim, 20. jan. b. V središču politično-vojnega zanimanja se nahaja tudi članek, objavljen v današnjem »Popolo d'Italia«, v katerem osvetljuje pisec namene osištčnih sil v najbližji bodočnosti. Na osnovi razmotritvij vojnega udelstvanja osištčnih držav v zadnjem času, pravi pisec, bo začela Nemčija najdalje po 70 dneh z bliskovito vojno, ki bo po svoji moči trikrat hujša kakor ona lanske leto, ko je zlomila Francijo. Priprave, ki so v teku že nekoliko mesecev, so končane in sedaj samo še čakajo na končno zapoved vrhovnega poveljnika oboroženih sil. Pisec članka pravi, da ima Anglija samo še 70 dni časa pomagati zaveznikom v Grčiji in na Bliznjem vzhodu, kajti potem se bo ojačila

»sveti ogenj svobode in republikanske vladavine«. Če bomo ta sveti ogenj svobode izgubili ali dovolili, da nam ga drugi ugasnejo, bomo nehali živeti kot narod. Da svoj ameriški genij, svoje sveto ognjišče svobode ohranimo, moramo biti vsi odločni. In pripravljani tudi, da doprinesemo žrtve. Spricho nevarnosti, ki nas obdaja v toliki meri, kakor še nikdar v zgodovini, bomo verovali dalje v demokracijo in v Ameriko ter njeno svobodo. Nočemo iti nazaj. Nismo zadovoljni, da bi mirno stali. Kot Američani gremo naprej v službi domovine.

ne potrebujemo vojske z one strani morja. To bi pomenilo, da pričakujejo naše mladeniče v Evropi leta 1942. Zato bodimo tudi na to pripravljeni.

Willkie na potu v London

Washington, 20. januarja. DNB. Zunanji minister Cordell Hull je imel včeraj dve uri trajajočo konferenco z republikanskim predsedniškim kandidatom Wendellom Willkieom. Preučevala sta vprašanja, ki so v zvezi s političnim položajem v Evropi in na Daljnem vzhodu.

Po tem sestanku je Willkie obiskal Roosevelta in se z njim razgovarjal pol ure v navzočnosti Cordella Hulla. Po teh sestankih je Willkie izjavil, da je govoril z Rooseveltom o položaju v Evropi. Predsednik Roosevelt mu je izročil lastnoročno napisano pismo za Churchilla. O vsebini tega pisma ni hotel Willkie ničesar povedati.

Nato je Willkie govoril o podrobnostih svojih načrtov, ki jih ima s svojim obiskom na Angleškem, in dodal, da se bo po možnosti sestel z vsemi vodilnimi angleškimi osebnostmi, posebej si pa želi razgovorov z Bevinom in Edenom.

Nemška zastava v San Franciscu raztrgana — Ameriška vlada obžaluje

San Francisco, 20. februarja. AA, DNB. Demonstranti so sneli in raztrgali nemško zastavo, ki jo je izobesil nemški generalni konzul na poslopu konzulata. Posredovala je policija in prišla dva mornarja, ki sta raztrgala zastavo.

Zunanje ministrstvo je včeraj izreklo Nemčiji obžalovanje ameriške vlade zaradi tega, ker je bila na ozemlju ameriške države raztrgana nemška državna zastava.

in razširila delavnost italijanskega letalstva na vsem Sredozemskem morju.

Italijansko mnenje o angleških načrtih v Sredozemlju

Rim, 20. jan. b. Vojaški kritik turinske »Stampe« enatra, da se je položaj na Sredozemskem morju, odkar so se začeli združeni nastopi italijanske voje mornarice in združena italijansko-nemška letalstva začel razvijati drugače, kakor so pa Angleži predvideli. Vsekakor bo Sredozemsko morje ostalo eno od glavnih strateških vojnih žil in pozorišč, kjer se bodo odigrali važni dogodki, ki bodo velikega pomena za končni izid vojne in ki bodo odločilni na Sredozemlju. V Sicilijskem kanalu kakor tudi na vseh morskih poteh od Sueza do Gibraltarja bodo združene italijansko-nemške zračne sile in italijanska mornarica razvijale vse močnejše delovanje, ki bo brez sumnje imelo velik vpliv na končni izid vojne. V zvezi s tem poudarja »Popolo d'Italia« da se je pri izvedbi angleškega vojnega načrta pokazalo, da so angleške vojske sile v precej veliki zamedli. Angležem ostane samo še polovica januarja, februar in marec, da podvzamejo enega od projektiranih udarcev na Sredozemskem morju, ki so bili predvideni v angleškem vojnem načrtu. Ta vojni načrt bo imel za cilj, da se v Sredozemskem morju in v Afriki ustvari kakšen nov strateški položaj, ki bi bil ugoden za Angleže.

Minister Farinacci o razlogih zakaj bo Italija zmagala

Cremona, 20. januarja. AA. Stefani. Minister Farinacci je govoril na shodu kmetov, ki so dobili premije v »boju za žito«. V tem govoru je minister dejal med drugim: Zmagali bomo, ker je to ducejeva volja in volja vseh Italijanov, ker smo vztrajni in imamo lojalnega zaveznika, ker se naši vojaki bore za sveto stvar, da ne bo noben Italijan več moral iti kot izseljenec čez ocean, da bi ga izrabljali kot sužnja tisti, ki so bogati z zlatom, ki pa nimajo hrabrosti in vztrajnosti italijanskih delavcev.

Petain sprejel Lavala

Vichy, 19. januarja. AA. Havas. Glavna francoska radijska postaja je ob sestanku z maršalom Petainom in Lavalom objavila sporočilo v katerem poudarja, da je bil poglavar Francije 15. decembra iz višjih političnih razlogov prisiljen prenehati z nadaljnjim sodelovanjem z Lavalom. Tadašnji poglavar francoske države iz zunanjepolitčnih razlogov ni mogel sporočiti razlogov, zaradi katerih se je ločil od Lavala. Zaradi tega je dal odhod Lavala iz vlade povod za različna tolmačenja, kar so posebno izrabljali nekateri politični listi. Sporočilo prav tako pravi, da želi poglavar Francije bolj kot kdaj prej zbrati vse Francoze okrog sebe in odkloniti nesporazume, ki bi mogli neugodno vplivati na odnose med okupacijskimi oblastmi in francosko vlado. Iz teh razlogov je maršal Petain pristal na sestanek z Lavalom. Po razgovoru, ki je bil v salonskem vagonu maršala Petaina je bilo objavljeno uradno sporočilo: Poglavar Francije se je po sestanku vrnil domov. Laval pa je odpotoval v Pariz.

„Bolgarija ne bo napadla Turčije, Jugoslavije in Grčije“

Zgodovinski oklic predsednikov bolgarskih strank

Sofija, 20. jan. DNB. Prvaki razpuščenih bolgarskih političnih strank (kmečke, demokratske, radikalne, liberalne in socialne) so razpravljali v poslednjih dneh o notranjem in zunanjem političnem položaju ter izdali obširen letak s podpisom »Zveza ustavnih sil«, v katerem so obrazložili svoje stališče. Letak med drugim pravi:

V teku zadnjih 17 mesecev je več kakor polovica svobodnih in neodvisnih narodov podjarmljenih z orožjem, raznimi pogodbami in moralnimi vmešavanji. Bolgarski narod v ogromni večini zahteva zunanjo politiko: Mir in resnično nevtralnost brez kakršnih koli vojaških zvez in vmešavanj v vojno. Bolgarski državljani ne želijo za nobeno obljubo žrtvovati neodvisnosti svoje domovine. Vsak, ki bi udaril po naši neodvisnosti, je naš smrtni sovražnik. Bolgarski narod ne želi priti v zobaste stroje vojskujotih se držav, niti ne želi sklenitve vojaških zvez.

Letak napada nato bolgarske komuniste zaradi njihove propagande za sklenitev zveze in skupne pomoči s Sovjetsko zvezo. To da bi pomnilo vstop Bolgarije v vojno.

Letak dalje pravi Tako vlogo igrajo tudi pustolovci na desni. Njihove firme so različne, cilj pa je eden, da se Bolgarija vplete v vojno ob strani ene vojskujotih se sil. Nekateri hočejo iz Bolgarije narediti Estonsko, drugi pa Romunijo. Ti elementi se ne brigajo za bodočnost. Večina njih je naivna in neizkušena. Toda mi imamo mnogo pokvarjenih in končno izgubljenih, ki igrajo vlogo modernih janičarjev v tuji službi proti Bolgariji. Bolgarski narod ima svoje narodne zahteve. Nedavno se je uresničila ena od njegovih zahtev in sile so odobrile to rešitev. Bolgarski narod je pošten in hvaležen ter se vsakemu zahvalu.

Bolgarija ni napadla Romunije v njenih najtežjih trenutkih. Tako bolgarski narod ne želi napasti Turčije, Jugoslavije in Grčije. Nepravilno rešitev je treba seveda neizogibno popraviti. Tudi v miru in s sporazumom bo Bolgarija rešila svoje narodne zahteve in se bo pri tem poslužila istih načinov, ki so Bolgariji vrnilo južno Dobružo. Na koncu letak poziva za ustanovitev ustavne vlade in dodaja: »Da se zajame svetla bodočnost Bolgarije v miru in lojalna nevtralnost, je odvisno največ od nas samih in od pametnega vodstva!«

Rooseveltov zastopnik v Sofiji

Sofija, 20. jan. t. BA. Semkaj je prispel iz Aten Rooseveltov poseben odposlanec polkovnik William Donovan, ki ima nalogo, da osebno za predsednika Roosevelta nabere nekatere informacije in mu poroča o nekaterih vprašanjih, ki tičejo Evrope. Ni znano, če nosi Donovan seboj tudi kakšna pisma za državnike tistih držav, ki jih ima nalogo obiskati. Polkovnik Donovan je gost ameriškega poslanstva in bo sprejel od predsednika vlade in več članov vlade. Sprejel ga bo tudi kralj Boris. Časnikarjem o svojem obisku ni maral povedati ničesar. Glede svojega obiska v Atenah je izjavil, da je z informacijami zadovoljen in da upa, da bo tudi v bolgarski prestolnici, sodeč po nadvse ljubeznivem sprejemu, ki ga je bil deležen, svoje poslanstvo zadovoljivo opravil.

Vojna: Siam in Indokina

Vichy, 19. januarja. AA. Havas: Francoska admiraliteta je objavila sporočilo, ki pravi, da je križarka »La Motte-Piquet« s torpedovkami »Dumont«, »Admiral Gamy«, ter »Marne« 16. t. m. stopila v stik z dvema siamskima oklepnima patrolnima ladjama in tremi siamskimi rušilci. Borba se je vodila pod zelo težkimi plovbinimi okoliščinami. Skoraj celotna mornarica je uničena. Ena siamska patrolna ladja je bila zažgana, 2 rušilca pa potopljena. Računajo, da je bil tudi tretji rušilec težko poškodovan. Na francoski strani ni bilo niti izgub niti škode. V Vichyju mislijo, da je ta francoski pomorski uspeh toliko pomembnejši, ker so se proti francoskim enotam borile najmočnejše siamske mornarice, kakor tudi dejstvo, ker je siamska eskadra mislila, da se nahaja v popolni varnosti pri Kočanki v pristanišču, katero ščitijo pomorske stene, h katerim je pristop znatno otežkočen. Potopljena patrolna ladja pripada vrsti Ainitija (2200 ton), ki imajo po 4 topove 203 mm.

Japonska politika

Tokio, 19. januarja. AA. DNB: Cesar je sprejel v avdienco predsednika vlade kneza Konoje. Pri tej priliki je predsednik vlade obvestil vladarja o vsebini izjave, katero bo v imenu vlade prebral jutri pri začetku nove sezone ljudskega predstavnštva. Bistvene točke deklaracije so sledeče:

1. vlada je trdno odločena, da bo nadaljevala delo za doseg postavljenih nacionalnih ciljev;
2. berlinski pakt je za japonsko zunanjo politiko zlasti pa s stališča odnosov Japonske do Velike Britanije in Združenih držav, temelj;
3. Japonska bo posvetila veliko pozornost odnosom do SSSR in prav tako
4. odnosom s Francijo in Indokino ter Holandsko Indijo;
5. Izjava govori obširno o japonski politiki na Kitajskem po postavitvi vlade v Nankingu;
6. Gospodarsko življenje na Japonskem se bo preuredilo v duhu načel uravnavanja gospodarstva.

Francoski dolgovi

Vichy, 20. jan. Tass: V šestih mesecih po sklenitvi premirja so francoski nacionalni dolgovi dosegli nezasišeno višino. Samo narodni banki dolguje država 188 milijard frankov. K temu je treba prišteti še 73 milijard frankov za vzdrževanje okupacijskih čet. Tiki pred vojno je bilo na Francoskem za 130 milijard frankov bankovcev v prometu, danes pa za 220 milijard frankov.

Gospodarstvo

Nakaznice za moko in kruh

Lanske letošnja izredno slaba letina pšenice je povzročila, da je nastalo pomanjkanje pšenice in pšenične moke v državi v toliko, da za vse mesece do nove letine ne bomo imeli dovolj pšenice za lastno porabo. Razumljivo je, da zaradi tega iz naše države nismo izvozili prav nič pšenice, nasprotno precej pšenične moke smo uvozili iz Slovaške. Verjetno je, da bo država uvozila še nekaj pšenične moke iz Slovaške, kakor tudi nekaj pšenice iz Bolgarije. Vse to pa ne bo zadostovalo za tako prehrano prebivalstva v vsej državi, kakor smo bili navajeni v prejšnjih letih. Zato so prišla tudi že navodila za peko kruha, mešanega s koruzno moko. Koruze smo namreč letos pridelali več kakor navadna leta in bomo zato mogli pokriti primanjkljaj pri pšenični moki z večjo porabo koruzne moke.

Za Slovenijo so te razmere še posebnega pomena in dosedanje delo banovinskega prehranjevalnega zavoda je šlo v tej smeri, da zagotovi Sloveniji čim večje zaloge pšenice in pšenične moke. Ker pa moramo računati, da na obnavljanje teh zalog in na nove dovoze ne bo vplivala le potreba Slovenije, ampak še drugi činitelji, ki jih ne bomo mogli spreminjati, je upravičena skrb, kaj se bo zgodilo, če bomo napravljene zaloge prehitro porabili, novih pa ne dobili. Prevod tudi računa s tem in je zato zanesljivo uvedbo kart za kruh in moko. S tem bi bila omejena možnost nakupa v poljubnih količinah, dano pa bi bilo jamstvo, da bi vsak potrošnik dobil nanj odpadajoči delež. Enaka in pravična razdelitev razpoložljivih količin je glavni razlog, ki je dovedel do tega, da bodo v vsej Sloveniji, kot edini banovini v državi, uvedene nakaznice za kruh in moko.

Pri vprašanju ali naj se uvedejo nakaznice ali knjižice, je pri moki in kruhu odločilo dejstvo, da popolnoma točno nadzorstvo nad razdelitvijo omogočajo le nakaznice. Količina, dovoljena s temi nakaznicami, je v skladu z zalogami, ki jih imamo in jih upamo še dobiti. S temi zalogami moramo izhajati do približne letine. Prav glede na to je tudi delež določen za posameznega potrošnika razmeroma majhen. Imamo pa lahko zavezo, da to, kar nam gre po nakaznicah, prav gotovo dobimo. Nakaznice za kruh in moko bodo etopile v veljavo že s prvimi februarjem in se tiskajo ter deloma že razpisujejo na občinske prehranjevalne odbore. Na osnovi teh nakaznic ima vsak odrasel potrošnik pravico na štiri kilograme moke ali testenin mesečno. Nakaznice same so razdeljene na večje oddelke, v katerih so enote 1 kg, ki pa je zopet razdeljen na manjše težinske enote. Ker velja v naši banovini navedba, da je pri peki kruha treba mešati 40 delov koruzne moke s 60 deli koruzne moke, veljajo nakaznice za moko istočasno tudi za kruh, ki pa je seveda napredal je mešan s koruzno moko. Zato odgovarja na nakaznici 1 kg moke 3,33 kg mešanega kruha, ali odrasel potrošnik dobi na mesečno karto lahko 13,32 kg kruha. Za mlajše potrošnike do izpolnitve šest let do določene nakaznice, ki dovoljujejo 2 kg moke na mesec ali nakup 6,64 kg kruha. Za mladino od 6 do izpolnitve-

ga 14 leta so pa določene nakaznice, ki dovoljujejo 3 kg moke ali 9,99 kg kruha. Vsaka nakaznica ima še posebno glavo, na kateri bodo podatki potrošnika in žig trgovca ali občinskega prehranjevalnega urada, ki bo karto izdal. Brez te glave potrošnik pri trgovcu ali peku na odrezek ne bo dobil blaga. Nakaznice bodo delili občinski prehranjevalni uradi in tudi trgovci.

Nakaznico pa bo prejel potrošnik šele v primeru, ko bo podpisal pri trgovcu ali občinskem prehranjevalnem uradu obvezno izjavo, v kateri bo pošteno povedal zaloge moke. Če te zaloge ne bodo preveč, bo potrošnik nakaznico tudi dobil. Nastane še vprašanje kaj bo s tistimi, ki sami dovolj pridelajo? Za te v splošnem določeno, da tisti, ki imajo več kot pol grunta, nimajo pravice do nakaznic. Manjši posestniki bodo morali povedati, koliko so sami pridelali in koliko jim bo zmanjkalo in bodo dobili primerne količine nakaznic. Kontrola glede teh navedb bo zelo stroga in oblast ne bo dovolila, da bi dobro založeni potrošniki z napačnimi navedbami izkoristili ugodnost kart. V ta namen so določene tudi zelo stroge in hude kazni. Posebna ugodnost bo dovoljena še tečajom in težkim delavcem. Ti bodo prejeli po 1 kg moke ali 3,32 kg več na mesec.

Razdelitev kart bo šla seveda hitro izpod rok, saj bodo na primer v Ljubljani delili nakaznice na 214 krajev. Nakaznice pa ne bodo zastoj. Za vsako osebo bo veljala mesečna nakaznica 25 par. To je prvič nujno potrebno, ker nakaznic ni mogoče dobiti zastonj, ampak jih je treba plačati. Banovinski prehranjevalni zavod pa ne bo z nakaznicami delal dobička. 10 par od prodajne cene nakaznice bodo dobili občinski prehranjevalni odbori, da bodo lahko vsaj deloma krili najnujnejše stroške poslovanja. Ostanek 3 pare od nakaznice pa bo pobiral Prevod, ki bo iz tega denarja dal vsakemu okrajnemu prehranjevalnemu odboru po 1000 din zopet za kritje njegovih najnujnejših tekočih stroškov. Upoštevati moramo namreč, da vsi ti odbori nimajo niti prebite pare, saj nihče ni računal z možnostjo ustanovitve takih odborov, ko so se delali proračuni.

Nakaznice seveda ne bodo prišle v poštev za nakup same koruzne moke, katero bomo še lahko kupovali v trgovinah, v poljubnih količinah. Nakaznice za moko in kruh veljajo namreč za pšenično in rženo moko, pšenični zдроб, testenine ter kruh in drugo pecivo iz pšenične in ržene moke, ali iz zmesi teh mok, (torej tudi za mešanico pšenične in koruzne moke, odnosno kruha iz te zmesi). Lukeuzno pecivo ne bo na karte, prav tako za tuje predpis o kartah ne velja. Za nastale goste v gostilnah, kavarnah, menzah in ljudskih kuhinjah bodo dobivali gostilničarji itd. posebne kontingente, ki se jim bodo preračunali po dosedanjih porabi. Zemelj ne bodo smatrali za lukeuzno pecivo. To bi bile glave misli odredbe, ki jo bo v kratkem izdal g. ban dr. M. Natlačen na predlog banovinskega prehranjevalnega zavoda.

Sklad za pospeševanje proizvodnje domačega riža

Te dni je bila podpisana uredba ministrskega sveta o skladu za melioracijska dela v svrhu pospeševanja proizvodnje domačega riža. Kot znano je bila že s 1. aprilom 1935 uvedena trošarina na domači luščeni riž v znesku 1 dinarja za 1 kg in za neoluščeni riž v znesku 0,80 din za kg. Vendar se ta trošarina ni pobirala, ker se je pobirala trošarina samo na uvoženi riž. Šele od decembra lanskega leta se je začela pobirati tudi trošarina na domači riž, toda donos teh trošarin je šel v korist vsem banovinam v državi.

Z novo uredbo pa gre vsa trošarina na domači riž v že navedeni posebni sklad. Sredstva tega sklada bodo služila za regulacijo rek, namakanje in navodnjavanje zemljišč, na katerih se v naši državi goji riž. Riž potrebuje namreč zelo veliko vlage. Sklad bo pri kmetijskem ministru ter ga bo upravljal kmetijski minister z gradbenim ministrom in v soglasju z ministrskim svetom. Vsa dela v svrhu pospeševanja domače proizvodnje riža bo izvajalo kmetijsko ministru v soglasju z gradbenim ministrom. Po računih strokovnjakov bodo dohodki tega sklada toliko, da bo za nekaj let mogoče povečati domačo proizvodnjo riža tako, da bo krila vse potrebe. Domača proizvodnja riža je dala doslej okoli 600 vagonov letno, vsa potreba riža pa je znašala okoli 3000 vagonov, tako da smo morali nekaj nad 2000 vagonov riža uvažati iz inozemstva.

Delo za uspešno in koristno malo gospodarstvo

V lanskem poročilu z zborovanja novoustanovljenega društva »Mali gospodarci« v Celju smo podali javnosti smernice dela, ki si ga je zastavilo novo društvo, da bi s propagando za rejto malih živali in gojenja povrtnine pospeševalo uspešno in koristno gospodarstvo malega človeka. Društvo je svojo nalogo v kratki dobi pod dobrim vodstvom v polni meri izpolnilo tako, da je lahko ponosno na svoje delo.

V nedeljo je bil v okolški šoli občni zbor, na katerem je odbor podal poročilo o delu. Zborovanje je vodil agilen društveni predsednik prof. Bitenc Mirko. Društvo je pospeševalo vse panoge malega gospodarstva, kolikor so mu le dopuščala sredstva. Celjski ovnači so zasloveli po vsej Sloveniji in je za njimi splošno povpraševanje. Nujna potreba se je pokazala po rejskem središču za ovnače. Prav tako se je odbor pečal z vprašanjem kozjerejskega središča. Banka uprava je predpisala pravilnik za kozjerejska središča ali do istih bo po tem pravilniku prišlo le težko, ker v onih krajih, kjer goje solčavske koze v velikih množinah, ne bo možna evidenca in kontrola, po krajih pa, kjer goje koze siromašni ljudje, zopet ne bo lahko dobili ljudi, ki bi mogli gojiti po tri do štiri koze, kakor to predvideva pravilnik. Zato je odbor poslal banki upravi vlogo, da bi mogla imeti kozjerejska središča tudi društva »Mali gospodarci«. Društvo je ustanovilo meseca aprila posebno vrtnarsko sekcijo, ki jo je vodil vzorno Cimerman Martin. Društvo je širilo zanimanje za malo gospodarstvo s predavanji, letos pa bo privedlo posoben tečaj, na katerem bodo predavali strokovnjaki. Društvo je privedlo tečaje za kapunjenje petelinov. Vodila jih je gđ. Zajčeva iz Domžal. Tečaji so uspehi. Pri svojem delu je društvo našlo veliko razumevanja pri

Bilanca Drž. hip. banke

Objavljen je že izvelek zaključnih računov Državne hipotekarne banke za leto 1940. Iz tega izveleka posnemamo (vse v milijonih din, v oklepajih podatki iz računskega zaključka za 1939):

Aktiva: Gotovina in blagajniški zapiski 563 (417), dolgoročna posojila 4013 (3502), kratkoročna posojila 349 (249), tekoči računi 8731 (2434), vrednostni papirji 1586 (1472), nepremičnine 207 (253), razna aktiva 25 (21), bilančna vsota 15.474 (8398), izvenbilančne postavke 18.689 (6171).

Pasiva: Javni skladi 2592 (2204), kapitali javnih ustanov 555 (514), hranil. vloge 1128 (1242), tekoči računi 9618 (2965), posojila v inozemstvu 707 (736), lastni skladi 542 (451), pokojninski sklad osebja 20 (15), prenosni računi 78 (55), razna pasiva 239 (211), bilančna vsota 15.474 (8398).

Račun izgube in dobička kaže naslednjo sliko: Izdatki: obresti skladov 86,7 (84,7), obresti kapitalov 57,7 (68,1), tekočih računov 110,9 (96,8), posojil v inozemstvu 25,5 (29,3), osebni izdatki 44,0 (35,2), materialni izdatki 4,8 (4,0), odpisi 3,5 (15,5), čisti dobiček 159,9 (69,3). — Dohodki: Obresti hipotekarnih posojil 107,6 (106,5), posojil na dolga in dohodki 133,5 (98,4), vodnih zadržug 1,1 (10,8), eskonta 6,9 (16,8), lombarda 2,8 (4,1), obresti tekočih računov 123 (122,9), vrednostnih papirjev 93 (68,7), razni dohodki 40,1 (16,7).

Čisti dobiček v znesku 159,9 (69,3) milijonov dinarjev se razdeli takole: tamljenje 5,3 (2,3), rezervnemu skladu 30,9 (13,4), skladu za podpiranje zadružništva 3,2 (1,4), država pa dobi 120,5 (52,2) milij. din.

Iz teh podatkov je razviden veliki napredek javnega bankarstva, od česar ima država največjo korist, to se vidi zlasti iz povečanih dohodkov države od banke.

Posestne izpremembe

Nepremičninski trg zaznamuje ta mesec nekaj zastoj. Kupčije in prodaje so na mrtvi točki. Zemljiškoknjižni urad je ta mesec sprejel le nekaj predlogov za prenos lastninske pravice, ki jih je odposlal v Belgrad v odobrenje in pregled. Tudi zbirka listin vsebuje doslej prav malo kupnih pogodb, ko je bil drugače lanski januar izredno živahen. Kakor smo že omenili, je bilo lani prodanih mnogo hiš in parcel v skupni vrednosti nad 84 milijonov dinarjev. Kako so se razvijale zemljiške kupčije druga leta? Promet je bil znatno manjši. Tako je bilo n. pr. 1933 zaznamovanih 524 kupnih pogodb za vrednost 13.037.301 din. Je bil svet razmeroma poceni. Od takrat so se cene dvignile za 100 in celo za 200 odstotkov. Leta 1935 je bilo 466 kupnih pogodb za 25.771.259 din, naslednje leto 733 kupnih pogodb za vrednost 48.024.171 din in l. 1938 skupno 733 kupnih pogodb za vrednost 45.206.928 dinarjev. V naslednjem nekatere posestne izpremembe:

Jadransko-podunavska banka v Belgradu in Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani sta prodali Alojziju Kimeswengerju, avtoizvoščku in posestniku v Ljubljani, Tržaška cesta št. 35 parcelo št. 51-70 travnik k. o. Kapucinsko predmestje v izmeri 215 kv. metrov za 107.500 din.

Šetina Janez, čevljar v Šmartnem pod Šmarno goro št. 18 je prodal Ivanu Cesarju, tovarniškemu delavcu v Savljah in Alojziju Ovčakovu, delavki v Savljah nepremičnino vl. št. 67 k. o. Gameljne (hiša št. 33 v Spodnjih Gameljah) za 30.000 din.

Škoda Jakob, posestnik v Javorju p. Dobrunje je prodal Ursuli Svetkovi, posestnici v Slapah št. 16 del parcele št. 1162-69 gozd k. o. Javor za 4000 dinarjev. Gozdne parcele so zelo poceni, ker so gozdovi že močno iztrebljeni. To kaže naslednji primer.

Anzel Anton, posestnik na Igu št. 178 in Prime France, posestnik od tam št. 20 sta prodala Antonu Šivicu, posestniku v Strahomeru št. 18 gozdno parcelo št. 1171 k. o. Vrbene v izmeri 12.034 kv. metrov za celih 3000 din. Kvadratni meter je bil okoli 25 par.

Potrži od globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je danes ob 4 popoldne po dolgi in težki bolezni Bogu vdano umrla naša predobna mati, stara mati, sestra, teta in tašča, gospa

JERICA REPE

trgovka in posestnica na Bledu

Pogreb predrage in nepozabne pokojnice bo v sredo, dne 22. januarja ob 3 popoldne z Mlinega na farno pokopališče v Gradu

Bled - Mlino, 20. januarja 1941. Dragica in Slavko Repe za vse sorodstvo

celjski mestni občini, pri kmetijskem oddelku banke uprave, pri okrajnem kmetijskem odboru v Celju in pri upravitelstvu okoliške šole.

Da bi društvo bilo povezano z ostalimi gospodarstvenimi organizacijami, se je včlanilo v Željeznicaško splošno gospodarsko združenje v Ljubljani in v Kmetijsko družbo v Celju, da bi s prvo imelo svoje poslovne stike pri eventualnem vnovčevanju svojih produktov, pri drugi pa nabavljalo po zmernejših cenah hranivo, ki je za gospodarstvo potrebno.

Tajniško poročilo je podal g. Gorjup, gospodarstvo poročilo pa podpredsednik Aljančič. G. Aljančič je poudaril, da mora gospodarstvo malega gospodarja temeljiti delno na trgovski podlagi, to je, da mora gospodarstvo donosati večji dohodek kot so stroški, ker le v tem primeru gospodarstvo uspeva in napreduje. Da iz reje živali, ki pripadajo področju malega gospodarja, izbijemo čim večji dohodek, je predpogoji, da gojimo živali enotnih pasem, jih selekcioniramo ter skrbno odbiramo za plemo. Enotne pasme naj bi se gojile in plemenske živali skrbno odбирale zato, ker je n. pr. za koze kuncve ene pasme veliko povpraševanje, toda le, če je večja količina, ker živali pridejo kmalu v kravno sorodstvo in ni lahko najti plemenjakov istih pasem, da bi bili kaj vredni in bi bili izven sorodstva. Za odibro plemenskih živali, posebno kuncve, se je društvo opiralo na smernice, ki jih je dala samostojna razstava v Celju in soudeležba na banovinski razstavi. Rejci so imeli srečno roko, ko so se odločili, da bodo gojili in propagirali izmed kuncjih vrst najbolj ovnače. Ti kunci so se izkazali kot izvrstna klavna in trgovska žival, ki je dobro aklimatizirana v našem podnebju. Tudi kot trgovsko blago so ti kunci zelo iskani in se dobro plačujejo. Škoda le, da imamo teh živali mnogo premalo, radi česar številnim kupcem ne moremo ugoditi. Da bo društvo obdržalo kunce v takem

Borze

Dne 20. januarja 1941.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 6.908.604 din, na belgrajski 7.865.000 din, od tega 93.442 in 147.000 mark. 35.374 av. frankov, 2.956.000 draham in 35.317 dolarjev. — V efektih je znašal promet na belgrajski borzi 1 milijon din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt 174.57—177.77
Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov 1028.64—1038.64

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt 215.90—219.10
Newyork 100 dolarjev 5430.00—5520.00
Zeneva 100 frankov 1271.10—1281.10

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 100 mark 1772.00—1792.00
Solun 100 draham 39 den

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 draham 39 den

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 draham 38.65—39.35

Curth. Belgrad 100, Pariz 8.35, London 16.125, Newyork 431, Bruselj 69 (nom.), Milan 21.75, Madrid 40, Amsterdam 229 (nom.), Berlin 172.50, Stockholm 102.775, Oslo 98.50 (nom.), Kopenhagen 83.50, Sofija 4.25, Lisabon 17.24, Budimpešta 85, Atene 8, Carigrad 3.375, Bukarešta 2.15, Helsingfors 8.75, Buenons Aires 101.5.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 465—467

v Zagrebu 466—467

v Belgradu 467.50—468

Ljubljana. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 100—101, agrarji 55—57, vojna škoda promptna 465—468, begluške obveznice 84.50—85.50, dalm. agrarji 80.25—81.25, 8% Blerovo posojilo 106—108, 7% Blerovo posojilo 98.50—101, 7% posojilo Drž. hip. banke 102—103, 7% stab. posojilo 93—94. — Delnice: Narodna banka 7000—7100, Trboveljska 365—375, Kranjska industrijska družba 142 den.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 100 denar, agrarji 56 denar, vojna škoda promptna 466 do 467, begluške obveznice 84—85, dalm. agrarji 81—81.50, 6% žumske obveznice 79 denar, 4% sev. agrarji 54 denar, 8% Blerovo posojilo 106 denar, 7% Blerovo posojilo 98 denar, 7% posojilo Drž. banke 102.50—103 (103), 7% stab. posojilo 96 denar. Delnice: Narodna banka 7050 denar, Priv. agrarna banka 200 denar, Trboveljska 370—380.

Belgrad. Drž. papirji: vojna škoda promptna 467.50—468 (468), begluške obveznice 84.75—85.50 (85), dalm. agrarji 80—80.50 (80, 80.25), 6% žumske obveznice 78—79 (78.50), 4% sev. agrarji 54 do 55, 8% Blerovo posojilo 106 denar (106.50), 7% Blerovo posojilo 99.50—100.50, 7% posojilo Drž. hip. banke 103—103.50. — Delnice: Priv. agrarna banka 207 denar.

Živinski sejni

Svinjski sejem v Pljuju dne 15. januarja 1941. Dogon: 88 prasev in svinj. Prodanih je bilo 20 glav. Cene so bile naslednje: pršutarji 12 do 13 din, debele svinje 13.50 do 14.50 din, svinje za pleme 11 do 12 din za kilogram žive teže.

Nabavljanje blaga je dopustno samo v normalnih količinah

Minister za trgovino je podpisal naredbo o obsegu prodaje blaga. Naredba pomeni nevrste racionaliziranja potrošnje v naši državi. Bistvo naredbe je, da dopušta v bodoče nabavo blaga samo v količini, ki je bila normalna v času pred 1. septembrom 1939. Naredba naj torej prepreči kupčije blaga, da se s tem prepreči odtegnitev blaga trgu.

Po tej naredbi od sedaj ne smejo prodajati proizvajalec (predelovalec), trgovec na veliko in trgovci na malo ter drugi prodajalci kupcem živil in blaga, naštetega v čl. 1. uredbi o zatiranju draginje in brezvestne spekulacije, v večjih količinah, kakor so jih kupovali pred 1. septembrom 1939. To velja po protidraginjski uredbi torej za naslednje predmete: živila (jedila in pijače), živalska krma, obleka in obutev, kuriva in razsvetljava, kmetijsko orodje in druga sredstva, potrebna za kmetijsko proizvodnjo, pogonski material, stanovanja in lokali, gradbeni material, drugi predmeti nujne potrebe, v kolikor niso navedeni v seznamu luksuznih predmetov po zakonu o skupnem davku na poslovi promet ter končno material in orodje za izdelavo vseh prej naštetih predmetov.

Z uredbo se predvideva tudi omejitev nabave življenjskih potrebščin po trgovcih na veliko in drugih prodajalcih, ker da se je dogajalo, da so neki trgovci na veliko in tudi drugi trgovci nabavljali od tovarn ali proizvajalcev večje količine življenjskih potrebščin, kakor pa so jih potrebovali za kritje potreb svojih stalnih odjemalcev, da bi si ustvarili zaloge za poznejše čase. To je bila spekulacija, da bi se kasneje, ko tega blaga ne bi bilo več na trgu, dosegle višje cene. Zato določa naredba, da se blago ne sme prodajati v večjih količinah, kakor so bile one, ki so se nabavljale pred 1. septembrom 1939.

Pri dobavi oz. prodaji standardnih količin (to so količine, ki se smatrajo kot potrošnja v času pred 1. septembrom 1939), se smejo količine zmanjšati ali zvišati samo v primeru, če se je v tem času povečalo ali zmanjšalo podjetje kupca oz. pri potrošniku, če se je med tem spremenilo stanje v njegovi rodbini, da se je zaradi tega njegova potrošnja povečala ali zmanjšala.

Vsi prestopki te naredbe se kaznujejo po predpisih uredbe o urejanju prodaje blaga z dne 8. novembra 1940.

Stanje Narodne banke

Narodna banka izkazuje za 15. januar naslednje stanje (vse v milij. din, v oklepajih razlika v primeri s stanjem dne 8. januarja 1941):

Aktiva: zlato v blagajnah 2.284,3 (+1,5), zlato v inozemstvu 502,36, skupna zlata rezerva 2.786,7 (+1,5), devize izven podlage 783,6 (+69,3), kovani denar 238,76 (+16,7); posojila: menična 1.679,1 (+30,94), lombardna 54,8 (—53,5), skupno posojila 1.733,85 (—22,6), vrednostni papirji 318,1 (—46,9), eskont bonov državne obrambe 6.952,0 (—30,0), razna aktiva 2.063,2 (+2,7).

Pasiva: bankovci v obtoku 13.492,44 (—258,94), drž. terjatve 197,4 (—100,3), žirovni računi 1.543,95 (+266,3), razni računi 2.391,24 (+80,85), skupno obveznosti po vidu 4.132,6 (+246,8), razna pasiva 293,56 (+4,16).

Obtok bankovcev in obveznosti po vidu 17.625,0 (—12,1), zlata rezerva po dejanski vrednosti 4.458,7 (+2,4), od tega samo zlato v blagajnah po dejanski vrednosti 2.654,9 (+2,4 milij. din, skupno kritje 25,29 v prejšnjem izkazu 25,26%, od tega samo z zlatom v blagajnah 20,73 (20,70)%.

Dr. Korošec v Ženevi - Bernu - Parizu

Pod nadpisom »Dr. Korošec o ženevskem paktu« je v štev. »Slovenca« z dne 10. t. m. izšel članek hrvaškega pisatelja dr. Andreja Andrića, ki mi kot bivšemu članu »Jugoslovanskega odbora« in sodelavcu na ženevski konferenci daje povod, da iz svojih zabeležek in spominov slovenski javnosti podam podrobnosti o nekaterih važnejših dogodkih, ki so se vršili pred ženevsko konferenco, med to konferenco in po ti konferenci.

Najprej naj omenim, da je v zadnjem času pred zlomom centralističnih sil bila nastala med pok. Pašičem na eni strani in J. O., zastopanim po predsedniku pok. dr. Trumbiču na drugi strani precejšnja napetost, utemeljena na načelnih nesporih glede političnih vlog Jugoslovanskega odbora kot zastopnika Jugoslovanskega bivše a. o. monarhije na eni strani in oficijelne Srbije, ali prav za prav Pašiča na drugi strani.

JO je dosledno zastopal stališče, da se jugoslovanski prečani bore za osvoboditve izpod tuje jarma v cilju prostovoljnega združenja z bratsko Srbijo, medtem ko je Pašič stal na stališču, da naj pripadejo prečanski Jugoslavlani in njih dežele srbski državi kot neka odškodnina za velike žrtve, ki jih je bila doprinesla v svetovni vojni. Dosledno temu stališču je pok. Pašič dal predstavniku Reuterjeve agencije dne 12. oktobra 1918 med drugim to-le izjavo:

»Prav tako, kakor bo morala Nemčija odstopiti Alzacijo-Loreno in Poljsko ter se umakniti v svoje etnografske meje, bodo Slovenci in Hrvači osvobodjeni od avstrijskega gospodstva, da bi ustvarili z nami eno veliko srbsko državo.«

S tega stališča se je branil Pašič dosledno, da bi bil priznan prečanski Jugoslavlani kakor zavezniške, oziroma JO kakor njihovega predstavnika, akoravno so naši francoski in angleški prijatelji in politiki to zahtevo JO krepko podpirali. Posebno pa se je za to zahtevo JO zavzemal naš ugledni angleški prijatelj Wickham Steed, glavni urednik časopisa »Times« v nekem razgovoru s Pašičem, a brez uspeha. Na njegovo vprašanje, kaj prav za prav Pašič hoče, mu je ta odgovoril, da ne zahteva nič drugega kot to, naj Srbija dobi odškodnino za svoje velike žrtve, ni pa dal odgovora na vprašanje, zakaj ne pristati na to, da bi se priznala JO omenjena legitimacija, kar je Steeda tako razkačilo, da je ogorčeno udaril s pestjo na mizo ter prekinil vsak nadaljnji razgovor.

Pritisek na Pašiča od strani Avgusta Gauvina, glavnega urednika lista »Journal de Débats« in našega prijatelja Setona Watsona v reviji »New Europe«, da bi spremenil svoje odklonilno stališče glede omenjenih zahtev JO, je tudi ostal brezuspešen. Trdovratno je Pašič vztrajal na svojem odklonilnem stališču v omenjenem oziru ter se ni hotel vdati niti bloku srbske opozicije, ki je zadnje dni meseca oktobra 1918 bila prispela v Pariz. Člani tega bloka so bili med drugimi: Milorad Drašković, Marko Trifković in Voja Marinković.

Da pa ne bi kdo mislil, da je bila zahteva po priznanju JO kot predstavnika Jugoslovanskega bivše a. o. monarhije izraz nekega častihlepija, oziroma prestiža, smatram za potrebno, da poudarim, da je bil razlog za to načelna pomena. Pašičeva zahteva po priklonjenju okoli 8 milijonov avstrijskih Jugoslovancev k predvojni Srbiji z nekega stališča aneksije od strani države, ki je štela manj kot 5 milijonov državljanov, bi mogla naleteti na mirovni konferenci na utemeljene ugovore od interesirane strani, medtem ko je JO kot predstavnik avstrijskih Jugoslovancev imel v rokah močno orožje narodnega samoopredeljenja in prostovoljnega združenja s predvojno Srbijo.

Pašičevi tezi bi se pač dalo ugovarjati, da tako povečanje Srbije ne bi bilo v nobenem razmerju s povečanjem Italije, 40 milijonske države, za komaj en milijon avstrijskih državljanov. Sprejetje Pašičeve teze bi bilo moglo dati Italiji opravičjenje, da bi zahtevala še večje žrtve na našo škodo, kot smo jih morali doprinesiti na mirovni konferenci. Proti uveljavljanju naših zahtev na podlagi pravice samoopredeljenja bi pa taki ugovori ne bili mogli uspeti. Pašičeva teza ne bi na mirovni konferenci oslabila samo zahteve bivših a. o. Jugoslovancev, temveč bi bila tudi spodbudila opravičenost zahteve po povečanju Srbije, odnosno ustvarjenju močne Jugoslavije.

Vsi ti argumenti niso odvrnili Pašiča od njegovega trdovratnega stališča nepriznanja JO za predstavnika a. o. Jugoslovancev. Po podpisu premirja dne 3. novembra 1918, ki je stopilo v veljavo naslednjega dne, je prišlo do sestanka med JO, srbsko opozicijo in Pašičem. Pašič je pristal na to posvetovanje pod pritiskom neugodnih dogodkov na prvih sejah mirovne konference glede vprašanja jugoslovanskega Primorja, prepuščenega samovolji Italijanov, kakor tudi pod pritiskom od strani zavezničkov. Da pa omalovaži legitimacijo dr. Trumbiča kot predsednika Jugoslovancev, je Pašič na tej konferenci izrekel dvom, da bi bil dr. Trumbič pooblaščen predstavnik Jugoslovancev, ker je vendar v Zagrebu ustanovljeno Narodno veče. Na to je prišel iz Ženeve akt dr. Korošca kot predsednika

Narodnega veča z dne 3. novembra 1918, s katerim je bilo notificirano srbski vladi, kakor tudi zavezničkom konstituiranje Narodnega veča kot vrhovne vlade jugoslovanskih ozemelj, ki jih je upravlja, da ima svojo vojsko in svojo mornarico ter da imenuje dr. Trumbiča za predstavnika Narodnega veča na konferenci, na kar so se razgovorili s Pašičem nadaljevali, ter so se končali s sklepom, da se gre v Ženevo na posvetovanje in dogovore z odposlanci Narodnega veča, ki so se že tam nahajali in kjer je bil dr. Korošec kot predsednik Narodnega veča v Zagrebu ob svojem prihodu z navdušenjem sprejet od članov jugoslovanske kolonije. 6. novembra 1918 so se v Ženevi sestale te-le osebnosti:

1. Nikola Pašič kot predsednik ministrskega sveta in minister zunanjih zadev — v imenu srbske vlade;

2. dr. Anton Korošec, poslanec in predsednik Narodnega veča v Zagrebu, dr. Melko Čingrija, poslanec, član Narodnega veča in dr. Gregor Žerjav, tajnik predsednika Narodnega veča — v imenu Narodnega veča v Zagrebu;

3. Marko Trifković, narodni zastopnik, bivši predsednik ministrskega sveta, Milorad Drašković, narodni poslanik, bivši ministar (samostojni radikali) in Voja Marinković, narodni poslanik, bivši ministar (naprednjak) — v imenu združene opozicije srbske narodne skupščine;

4. dr. Ante Trumbić, predsednik JO v Londonu, dr. Gustav Gregorin, poslanec iz Goriske in član JO, in dr. Dušan Vasiljevič, advokat iz Mostara in član JO. Vsi ti so prisostvovali prvi seji konference z dne 7. novembra predpoldne. Sejam od 8. novembra popoldne do 9. novembra zvečer sta še prisostvovala dr. Nikola Stojanović, poslanec v saboru Bosne in Hercegovine, in Jovan Banjanin, bivši poslanec v zagrebskem saboru. Za časa konference so se v Ženevi nahajali še sledeči člani JO: dr. Gazzari, dr. Mičić, dr. Mandić in dr. Zupanič. Konferenca se je vršila v hotelu »National«.

Prva seja se je vršila 7. novembra predpoldne v še precej težki in neprijetni atmosferi.

Na seji z dne 8. novembra je Pašič v odgovor na omenjeno noto dr. Korošca z dne 3. novembra v imenu srbske vlade izjavil, da vzame na znanje ter priznava:

1. Narodno veče v Zagrebu kot vrhovno oblast ustanovljene države Srbov, Hrvatov in Slovencev iz dotakratne habsburške monarhije;

2. jugoslovansko vojsko na kopnem in morju kot zavezniško in vojskujočo;

3. imenovanje dr. Trumbiča, predsednika Jugoslovanskega odbora v Londonu za oficijelnega predstavnika jugoslovanskega Narodnega veča v Zagrebu pri zavezniških vladah, dokler ne bi bil ustanovljen skupni organ, ki bi predstavljao Srbijo in novoustanovljeno državo v Zagrebu.

Pašič je nadalje pristal na to, da se takoj odpošljejo gornje zahteve zavezniškimi vladam ter izjavil, da jih bo podprl z vso svojo avtoriteto.

Enoglasno in z največjim navdušenjem je na to konferenca proglasila ustanovljenje skupne vlade države Srbov, Hrvatov in Slovencev s Srbijo vred. Konferenca je istočasno proglasila, da ne obstojajo več ne politične ne carinske meje v notranjosti zemelj Srbov, Hrvatov in Slovencev. Organizacije vlad in uprav v raznih jugoslovanskih zemljah s Srbijo vred ostanjejo začasno naprej.

Za člane nove skupne vlade so bili izvoljeni: Dr. Ljuba Davidović, bivši ministar, dr. Mihajlo Gavrilović, opolnomočen minister v inozemstvu, dr. Dragoljub Pavlovič, vseučiliški profesor, dr. Mel-

ko Čingrija, narodni poslanec iz Dubrovnika, dr. Dušan Vasiljevič, poslanec v saboru Bosne in Hercegovine in advokat in Mostaru, in dr. Janko Brejc, advokat in član Narodnega sveta v Ljubljani. Tako ustanovljeno novo ministrstvo se je imelo sestati v Parizu ter takoj začeti svoje delo.

Sklepi konference so bili končno redigirani dne 9. novembra pod večer ter je še isti večer bil objavljen kratek komunik, katerega sestava je bila poverjena Voji Marinkoviću in meni.

V tem komunikatu je bilo rečeno med drugim: »Konferenca je z navdušenjem ugotovila, da je narodno zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev že gotovo dejstvo.«

To narodno delo — največje v zgodovini našega naroda — posvečeno je na podlagi enodušnega sporazuma ustanovljenju skupne vlade, kateri naj je izključna naloga, da vodi narodno politiko in akcijo v inozemstvu. Vladi kraljevine Srbije in Narodnega veča v Zagrebu bosta nadaljevali vsaka v svojem delokrogu izvrševanje svoje pravne in teritorialne oblasti ter odpravljali vse tekoče posle, dokler ne bi konstituenta ustanovila definitivno ustrojstvo nove edinstvene države, ki bo zamenjala dosedanje vladine.

V teku 10. novembra sta bili še dve seji (zjutraj in popoldne). Na teh sejah so bila pretresana še nekatera vprašanja in posameznosti ter so bili utrjeni definitivni teksti, na kar so bili pod večer podpisani tako imenovana »Ženevska deklaracija« in zapisniki prejšnjih sej.

V ti deklaraciji so bili podrobno in obširno objavljeni rezultati posvetovanj in sklepov konference ter naj bo tu navedeno njeno končno besedilo:

»Naš vekovni sen je stvarnost. Zedinjeni smo v svobodi. Proslavljajmo te velike dneve največje narodne sreče in radosti ter vzruženju med Brez reda ni močne države. Samo močna država mora zavarovati blagostanje državljanov ter izpolniti svoje socialne dolžnosti in svoje poslanstvo v skrbi za občni razvoj društva, za zaščito slabih, za ponesrečene družine ter za invalide.«

Spoštujmo spomin vseh borcev, ki so padli za ustvarjenje našega narodnega in ljudskega ideala. Poklonimo se vsi s spoštovanjem pred zgodovinskimi podvigi naše vojske ter prenesimo na bodoče naraščaje naše srčne zahvale, ki smo jih dolžni plemenitim narodom, s katerimi smo izvojevali zmago v svetu.

Jugoslovani!

Naj večno živi v časti in slavi naša lepa, draga, mlada domovina!

Ženeva, 9. novembra 1918.

(Sledijo so podpisi vseh članov konference na sejah od 7. do 9. novembra 1918.)

10. novembra so odpotovali v Pariz Pašič, Drašković, Trifković in Marinković, medtem ko so

Tudi pri nas naj se izvede zavarovanje kmečkega stanu kot v Bolgariji

Celje, 20. januarja.

Pod predsedstvom g. Turnška Pongracja iz Polzele so zborovali v Celju zastopniki krajevnih organizacij Kmečke zveze za celjski okraj. Zborovanja so se udeležili senator g. Alojzij Mihelič, predsednik Kmetijske zbornice g. Steblovnik in ba-

Nemški mornarji v Rimu.

Beg iz Pariza

Pot domov nam je bila torej zaprta in vse je kazalo, da je boljše, da ne ostanemo v Parizu. Begunci so prihajali iz mest, ki so bila prav za prav že v okolici Pariza in pripovedovali so o razdejanju in grozolah, ki so jih videli na potu. Obenem pa so nam pripovedovali o vseh pripravah za obrambo mesta, ki so jih videli. Da so podrli še vsa drevesa ob cesti, da bi preprečili napredovanje motoriziranih čet in istemu smotru naj bi veljale neštete barikade iz kamena in peska.

Vse javne ustanove so se že umaknile v srednjo in južno Francijo in časopise je govorilo, da bodo Pariz branili za vsako ceno. V mestih po severni Franciji so dobili povelje za izselitev. Večkrat se je dogodilo, da je ukaz prispel sredi noči in da je moralo v nekaj urah že vse oditi. V Parizu so dobili nalog, da se umaknejo proti Orleansu in še dalje le delavci, katerih tovarne so do zadnjega ostale v Parizu, ter možje in fantje, ki še niso bili mobilizirani.

Ostali pa je radio priporočal hladno kri ter zahteval od ljudi, naj se pri izselitvi ne prenašajo in naj čakajo točnih navodil. Toda kaj so takrat pomagali vsi ti nasveti! Če bi človek mogel ostati v sobi — se odreči poslušanju, gledanju in seveda tudi sklepanju (kolikor je v takih trenutkih sploh zmogel misliti, čeprav je zanimivo, da vprav v takih hipih človek najde naenkrat rešitev za položaj, ki bi v drugačnih okoliščinah večkrat zahteval precej dela), potem bi ga seveda vse, kar se je dogajalo okrog njega, ne motilo!

Vse ulice so bile polne avtomobilov — ki so bežali iz Pariza. In kakšni! Nabito polni razne prtljage, še pri vsakih vratih je gledalo ven polovico kovačev; na strehi je bilo privezanih dvojce, troje modrocev in povsod rjuhe, odeje, blazine! In kaj je bilo pripeto kolo, kak stol in še in še kaj ...

Poleg avtov je bilo na cesti vse polno onih, ki niso imeli v avto — iz preprostega vzroka, ker ga niso imeli — svojo prtljago so naložili ali na otroški voziček ali na kaj podobnega, samo da je imelo kolesa ali pa kar v samokolnico.

Polovica trgovin je bila že zaprtih, okna in vrata prevlečena s papirjem ali pa naravnost zabita z deskami! Človeku se je stiskalo srce ob pogledu, kako to krasno mesto mre.

Vse je torej bežalo iz mesta. Kdor ni mogel drugače, je skušal dobiti še kak vlak, kar pa je bilo zadnje dni skoraj nemogoče. Kar je bilo še vlakov, so prevažali le vojaštvo, in na mnogih krajih so bile proge pretrgane zaradi bombardiranja, kar je zopet povzročilo dolge zamude.

Edina kolodvora, odkoder so zadnje dni še vozili vlaki, sta bila Gare de Lyon in Gare d'Austerlitz. Ko nam je bila pot domov zaprta, sem šel naslednji dan na postajo Austerlitz, da bi si kupil vozni listek. Toda na postaji je bilo najmanj nekaj desetisočev ljudi in konec repa je bil pet kilometrov od postaje. Sam sem se uvrstil med čakajoče in vsakih pet minut prišel za nekaj metrov naprej. Ko sem po celodnevem čakanju le videl, da je postaja še vedno daleč in ko smo zvedeli, da tisti in naslednji dan sploh ne bo nobenega vlaka, sem odšel domov s sklepom, da zjutraj začnem znova s prtljago vred in da žrtvujem dva dni, da dobim vlak.

Naslednjega dne sem res iz daljave opazoval kolodvor ter se mu po polževo približeval. Toda ko sem videl množice, ki so čakale kakor jaz na vlak, ko so krog mene že omedlevali od dolgega čakanja, sem se naenkrat spomnil na svoje noge ter si mislil: »Bedak! Tu izgubljaš čas! Rajši pojdem peš do Orleansa, kjer bom gotovo dobil kak vlak!« Do Orleansa je 120 km, kar bi mi dalo približno dva dni hoje.

Komaj mi je šinila ta misel v glavo, sem imel le še eno željo: da bi se čimprej izmotal s svojo prtljago iz gneče, da bi prišel do prijatelja — prijazen Hrvat s Krka, s katerim sva se zadnje

dni skupaj selila po Parizu — iztaknil kje na hrbtnik ter za peš hojo primerno obleko!

Prijatelj se je nemalo začudil, ko sem se vrnil. Hitro sem mu razložil načrt, nato pa sem odhitel v mesto, da si poiščem nahrbtnik. Trgovine — katere so bile še odprte — seveda niso imele mnogo izbire. Nahrbtnika nisem več našel, zato pa sem si kupil nekaj torbic (musette), iz katerih sem si zvečer napravil nahrbtniku podobno vrečo. Slučajno sem še iztaknil neke skavtske hlače, ki so bile približno moje mere.

Preden nadaljevanjem, naj omenim še en dogodek iz meseca maja, ki je bil prav značilen tako za Pariz kot za vso francosko javnost.

Kar je bil položaj v severni Franciji že zelo resen, so v pariški katedrali na praznik sv. Trojice organizirali molitve za domovino. Pariško ljudstvo je napolnilo katedralo in ves trg pred njo. Prišel je tudi predsednik vlade ter pokazal s tem, da tudi uradni Francija gleda na Cerkev drugače kot pred leti. Ganljivo je bilo gledati vso to množico, vsak je prebiral jagode na rožnem vencu in kakor iz enega srca se je dvigala k nebu prošnja: Gospod, reši nas! Pomagaj nam!

In vsi so ponavljali za pariškim škofom, ki je nadomestoval umrlega kardinala, msgr. Beaussartom klice:

»Vsemogočni, prosimo te za naše voditelje, za naše generale, za naše vojake, za naše ranjence, za naše vdove, za naše matere! Ti ne moreš dopustiti, da bi Tvoja Francija propadla!«

In naslednjo nedeljo — 26. maja — so bile iste molitve ob grobu pariške svetnice in zaščitnice sv. Genovefe. Cerkev, v kateri je njen grob, je bila premajhna, zato so postavili oltar pred cerkvijo, na Pantéonskem trgu, in tam je vsa množica na kolenih pred sv. hostijo molila za pomoč, za zmago.

Zvečer 12. rožnika sem si torej pripravil vse potrebno, da bi mogel zjutraj na pot.

Ko sem se naslednjega jutra zbudil, je bila hiša, v kateri sem takrat stanoval, vsa polna be-

se ostali udeleženci še zadržali v Ženevi, razen Korošca, Trumbiča, Čingrije in Žerjave, ki so 11. novembra odpotovali v Bern v namenu formalnega poklona federalnemu oblastu. Ta dan jih je zadržal na intimnem kosilu francoski poslanik Digaste. 12. novembra so z ostalimi člani konference preko Anemassa odpotovali v Pariz.

Čim so predstavniki Narodnega veča in JO, tri dni za Pašičem, prispeli v Pariz, so bili sprejeti od francoskega ministra zunanjih zadev Pichona v namenu izposlovanja priznanja jugoslovanskega naroda kot zavezniškega, ki jim je pa izjavil, da je potrebno prej, nego bi sile sporazuma dosegle soglasnost v tem vprašanju, da bi se Srbi in Jugoslavlani sporazumeli med seboj ter je izjavil na njih zaprepačenje, da sta pred njimi bila pri njem Pašič in poslanik Vesnić, ki sta mu izjavila, da ženevski sklepi niso več v veljavi ter da je Pašič zaradi nesoglasja v kabinetu v tem vprašanju podal svojo ostavko.

Na zahtevo dr. Korošca in dr. Trumbiča se je naslednjega dne vršil sešatek, da bi se zvedelo iz ust Pašiča, zakaj so bili ženevski sklepi razveljavljeni. Na tem sestanku sem bil tudi jaz navzoč.

Na dotično vprašanje dr. Korošca je Pašič izjavil, da so bili razveljavljeni zaradi veta regenta Aleksandra, zaradi česar je on (Pašič) osebno prizadel kot podpisnik ženevskih sklepov, podal ostavko. Na to izjavo je dr. Korošec, vidno presenečen, v resnem tonu izjavil: »Ako je tako, bi to znalo imeti resne posledice.« Ta odločno izjavo je spravila Pašiča v vidno zadrego, ker je namreč povlekel krono v debato, iz katere zadrege se je skušal izmotati s tem, da je izjavil, da so prav za prav proti ženevskim sklepom bili »oni doli« (misli na namreč v Belgradu nahajajoče se ministre s Protičem na čelu) ter da krona ni odgovorna za sklepe ministrov.

Tako so bili pokopani sklepi ženevske konference. Pašiča pa, ki je izjavil, da se šuti osebno prizadet zaradi nepotrditve teh sklepov ni oviralo, da ne bi bil kakih pet dni po tem stopil na čelo novega ministrstva.

Zanimivo je tudi, da je Pašič pozneje zanikal, da bi bil sploh kdaj trdil, da je obstajal veto regenta proti ženevskim sklepom.

Nič manj ni zanimivo, da se je Pašič proti ženevskim sklepom zavzemal za krfsko deklaracijo, soprodpisano od dr. Trumbiča kot predsednika JO, da pa je v oči ženevske konference na vse načine skušal izpodbijati legitimacijo dr. Trumbiča, predsednika JO kot zastopnika a. o. Jugoslovancev.

Pripisi:

Ko sem že dovršil ta svoj članek, mi je prišel pred oči članek g. ministra dr. Laze Markovića v številki z dne 16. t. m. pod naslovom: »Dr. Anton Korošec v Ženevi«, ki pa nikakor ne spreminja mojega opisa dogodkov pred ženevsko konferenco, med njo in po nji. Zato mi omenjeni članek ne daje povoda, da bi kaj spremenil ali dodal k gornjemu svojemu članku.

V Ljubljani, dne 17. januarja 1941.

Dr. Gustav Gregorin.

novinski hmeljarski inspektor g. Dolinar Janko. Načelnik je poudarjal, da prizadevanje za poživitev Kmečke zveze predvsem v Savinjski dolini letos ne pada na rodna tla. Temu so krive pač sedanje težke, če ne obupne razmere, ki jih preživlja Savinjska dolina zaradi neprodanega hmelja. Nato je g. načelnik razpravljao o potrebi intenzivnejše kmečke organizacije, ki je v današnjem času še posebno potrebna. Predlogi, katere je stavila KZ pred letom dni, so se v glavnem uresničili. Vojaška oblast daje sedaj odškodnino za živino in opremo v času orožnih vaj, uresničila pa se je tudi zakonitev hmeljarskega zakona, pri čemer je imela tudi Kmečka zveza zasluge. G. senator Alojzij Mihelič je izjavil, da so za regulacijo Savinje, Voglajne in Ložnice doseženi uspehi in so zagotovljeni za izvedbo teh del večmilijonski krediti. Tajniško poročilo je podal kmetijski referent g. Sitar Janez. Pri volitvah je bil soglasno izvoljen stari odbor s predsednikom g. Turnškom na čelu. Soglasno so bili sprejeti predlogi: dela naj se z vsemi silami še naprej, da bodo kmetovalci dobili za potrebe naprav gnojšč in gospodarskih poslopij breztrošarinski cement. Prične naj se širokopotezna akcija predelave industrijskih predelinskih rastlin. Zagotovi naj se po sedanjih cenah dovoljna količina modre galice. Goveji živini za izvoz naj se določi minimalna cena, ki naj ne bo nižja od cene ovč. Za gospodarske svrhe naj se odobri večja količina petroleja. Izvede naj se bolniško in starostno zavarovanje kmečkega stanu. Strokovni list »Orač« naj bi dobili kmetje brezplačno, zato pa naj bi se preskrbeli potrebni krediti. Predsednik Kmetijske zbornice g. Steblovnik je izjavil, da je dobava galice zagotovljena in da se tudi cene ne bodo dvignile. Glede zavarovanja je prosila Kmečka zbornica za podatke iz Bolgarije, kjer so pred kratkim tako zavarovanje uvedli.

guncev, ki so ponoči pribežali iz St. Denisa, ki je prav za prav pariško predmestje.

Seveda se nisem več dolgo mudil v mestu. Vzel sem s seboj najpotrebnejše — obleko, vse lištine in še nekatere stvari, ki so mi bile najdražje. Tudi maske nisem pozabil. Res je bilo malo težko pustiti koveče in vse knjige, za katere mi čas niti ni dopuščal, da bi jih bil mogel spraviti na kak bolj varen kraj. Koliko je stvar varna v sobi, ki bo morda že v kratkem zasedena, si lahko mislite. Vesti, ki smo jih pozneje dobili iz Pariza, mi ne dajejo ravno velikih upanj, kar se tiče tega, kar sem pustil v Parizu.

Iz mesta sem se zapeljal s podzemsko železnico. Vlak je bil napolnjen do zadnjega kotička, saj je že nas ljudi bilo dovolj, potem pa ko je vsakdo imel še toliko prtljage, kolikor je pač sodil, da bo zmogel nositi. In ta in oni je še vlek s seboj svojega mačka in psa. Konec koncev se mora človek od srca nasmejati, ko pomisli, kakih malenkosti ljudje celo na begu niso pozabili.

Ko železnica v predmestju pripelje iz podzemlja, smo si lahko ogledovali sdelce, ki so ga že opravile bombe. Vendar je treba priznati, da je v primeri z drugimi mesti, Pariz zelo malo trpel, resno je bil bombardiran le enkrat, škoda je bila sicer velika, pa če človek misli na toliko in toliko lepih mest v severni Franciji, ki so danes le še na karti zaznamovana ...

Vlak se je vse prehitro ustavil in že smo bili na cesti. Ko sem videl kolone, ki so se vleklo po vseh cestah, sem takoj razumel, da sem od tistega trenutka dalje stopil v vrsto, ki je štela na milijone beguncev.

Prve ure hoje še niso bile prehudе. Ko je telo še spočito, ko se po želodcu še ne preganjajo pajki in ko ima človek še precej upanja, no, takrat še gre. Vse dopoldne smo srečevali čete, ki so peš ali na konjih odhajale proti Parizu — vse to nam je dalo še več upanja in smo lažje pozabili na naš novi »poklic«.

Droline novice

Koledar

Torek, 21. januarja: Neža, devica, mučenica; Fruktuoz, škof, mučenec; Patrokles, mučenec.
Sreda, 22. januarja: Vincencij, muč.; Anastazij, muč.; Gaudencij, škof.

Letopis

21. jan. 1597. l. sta prišla v Ljubljano na pobudo škofa Tavčarja prva jezuita patra Mihael Poldt in Kristof Ziegelfest, naselila sta se v starem franciskanskem samostanu, ki je bil določen za jezuitski kolegij. Meseca marca sta prvima sledila še dva, tako da s 5. maja že mogli začeti s šolo.
21. jan. 1793. l. je guillotina pred Tuilerijami na »Place de la concorde« v Parizu odsekala glavo Ludoviku XVI. Capetu, francoskemu kralju, ki ga je konvent zaradi »izdaje svobode narodov« z enim glasom večine obsodil na smrt.
21. januarja 1924. l. je umrl Vladimir Iljič Ulianov-Lenin, ustanovitelj in voditelj boljševskega gibanja in komunistične internacionale, tvorec »Zveze ruskih socialističnih sovjetskih republik«. Socialistične nauke Karla Marksa je dopolnil v takozvani leninizem, skušal jih je praktično uvesti v Rusiji, toda neuspeh in lakota sta ga prišla, da je začel odstopiti od svojega načrta. (NEP) Lenin je bil sploh bolj realni politik in državnik, kot pa teoretik, v njem sta bila združena revolucionarni fanatizem in samovolja, s hladnim preudarkom in treznim presojanjem današnje okolišnice.

Novi grobovi

- † V Ljubljani je umrla gospa Marija Lavriša, zasebnica. Pogreb bo v sredo, dne 22. januarja ob pol 12. uri popoldne izpred mrtvašnice Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti 9 na pokopališču na Viču.
- † V Ljubljani je umrl gospod Franc Peterlin, višji sodni svetnik v p. in posestnik. Pogreb bo v sredo ob 3 popoldne z Zal, kapela sv. Petra, na pokopališču k Sv. Križu. — Po kratki bolezni je umrl gospod Josip Suchy, upokojeni uradnik Trboveljske premogokopne družbe in član Društva slovenskih književnikov v Ljubljani. Pogreb bo v sredo ob pol 3 popoldne z Zal, kapela sv. Janeza, k Sv. Križu.
- † V Planini pri Rakeku je umrl gospod Franc Dolenc, rentni mojster kneza Windischgraetza v pokopju in posestnik. Pogreb bo v sredo ob 9 popoldne na farno pokopališču v Planini.
- † V Železnikih je nenadoma umrl v nedeljo, dne 19. t. m. bivši mizarski mojster gosp. Gabrijel Demšar. Pogreb bo danes popoldne na pokopališču k Sv. Francišku.
- Naj jim sveti večna luč! Zaljubljenim naše iskrene sožalje!

Primarij

dr. Šavnik

ne ordinira do 2. februarja

Termometrov skok od —20 na +1°C

Ljubljana, 20. januarja.

Sila naglo je nastal od nedelje zjutraj do davi vremenski prevrat. V zgodnjih nedeljskih urah so se po oknih blestele še ledene rože, zunaj je priskakal mraz. Kmalu po 9 popoldne se je v nižinah pojavil topel zračni val, ki je hitro spremenil toplotne razmere. V nedeljo so smučarji imeli zelo slabo smuko. Visoko na planinah je bilo izredno južno in sneg prav slab za beli šport. Topli val je počasi izpodrinil mraz in danes je povsod tako južno, da sneg kopni. Povsod v naših krajih je nastopilo davi oblačno vreme. Snoči je še deževalo in je nastopila nevarna poledica.

Kako naglo se je spreminjala krajevna temperatura, najzazorneje kažejo zapiski o dviganju in padanju temperature, kakor jih točno vodi transformatorska postaja na Črnučah. V nedeljo ob 2 je bila najnižja temperatura —20°C. Priliskal je mraz. Toda že zjutraj se je živo srebro dvignilo za tri stopinje proti ničli. Ob 9 v nedeljo so tam

zaznamovali že —12°C, opoldne pa samo še tri stopinje pod ničlo, tako naglo se je dvigala temperatura proti ničli. Zvečer ob 21 je bilo v nedeljo samo še —1°C in o polnoči je živo srebro že doseglo ničlo. Kmalu nato je bil zaznamovan majhen padec. Danes ob 6 je bilo —4°C, toda danes ob 14 pa +1°C na Črnučah. Lahko zaznamujemo velikanski skok temperature, ko se je pojavila sprememba od —20 na +1°C v dobrih 24 urah.

Današnja jutranja vremenska poročila javljajo, da je bila v Sloveniji najnižja jutranja temperatura med —1 do —9°C. V Ljubljani smo popoldne dosegli že štiri stopinje nad ničlo. Letošnji januar je v pogledu naglega spreminjanja temperature sličen januarju v letu 1939. Tudi takrat je termometer kazal nagle toplotne skoke. Tako na primer je temperatura 3. januarja mahoma skočila od —7 na +2°C. Še večji skok je napravila dne 17. januarja. Poprej je bila najnižja temperatura —10°, nekaj dni nato pa je popoldne bil dosežen višek +10°C. V Ljubljani pa je bila 19. januarja dosežena tudi najvišja temperatura +12,6°C. Takrat se je sneg naglo tajal. Januarja 1939 je bilo izredno mnogo dežja, pozneje je zapadel sneg. Zaznamovanih je bilo 20 deževnih in snežnih dni s 161,9 mm padavin.

— Nj. Vel. kraljica Marija je ob svojem rojstnem dnevu sprejela čestitke, ki izražajo rodoljubne želje. Po najvišjem nalogu pisarne Nj. Vel. kralja je čast izjaviti zahvalo vsem, ki so poslali čestitke, kakor tudi vsem, ki so se ob tej priliki vpisali v dvorsko knjigo. (Iz pisarne Nj. Vel. kralja.)

— Ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen v torek, 21. t. m. ne bo sprejemal strank, ker je službeno odsoten.

— Naroči sliko Marije z Brezji!

— Nesreča ali zločin na Zidanem mostu. Skoraj istočasno, ko se je raznesla razburljiva vest o velikem požaru v papirnici »Bratje Piatnik« na Njivicah pri Radečah, so vznemirile vse bližnje in daljno okolico tudi skrivnostne govorice v zvezi s sedaj še nepojasnjeno nesrečo ali zločinom, ki je zahtevala že eno smrtno žrtev. V sredo, dne 15. t. m. so namreč v delavski družini Jakoba Župana na Zidanem mostu večerjali koruzne žgance. Iz dosedaj uradno še ne ugotovljenih vzrokov pa je ta skromna večerja, verjetno pomešana s kakšno strupeno snovjo, povzročila bridko razdeljanje v triletni družini, in sicer pregodno smrt dvajsetletne domače hčerke Verice iz prvega očetovega zakona, dočim njen oče, uslužbenec pri tukajšnji progovni sekciji, še sedaj ni izven smrtno nevarnosti v celjski bolnišnici, ako že tudi oni ni v tem trenutku podlegel posledicam usodne večerje. Zdravniška oziroma sodna obdukcija je pokazala sumljive znake zastrupitja, ni pa mogla ugotoviti, za kakšno vrsto strupa gre. Zaradi tega je poslala železniški uradnik deklice v natančnejšo preiskavo Higienemur zavodu, oziroma kemičnemu inštitutu v Ljubljano. Vsa javnost sedaj z ogorčeno radovednostjo pričakuje izida znanstvene analize in končnih ugotovitev sodnih oblastev, je li omenjeni žalostni primer v resnici nesreča ali pa zločin.

Zborovanje poverjenstva železničarskega kluba JRZ v Celju

V godbenem domu železničarjev v Celju je bil v soboto zvečer pod vodstvom g. Repnika Antona občni zbor Poverjenstva železničarskega kluba JRZ v Celju. Članstvo je po spominskih predsednikovih besedah počastilo t. dr. Antona Korošca s trikratnim »slava«. V imenu krajevne JRZ je pozdravil zborovalce g. dr. Alojzij Vorišič in med drugim na kratko podal naš zunanji in notranji politični položaj. Z zborovanja je bila poslana pozdravna brzojavka predsedniku banovinske JRZ dr. Kulovec Francu, kar so navzoči z navdušenjem in soglasno sprejeli. Predsednik železničarskega kluba JRZ v Ljubljani, bivši narodni poslanec g. Mašič, je nato govoril o težavah in zahtevah železničarjev, razpravljal o zakonu o državnem prometnem osebju, ki vsebuje precej neugodnih členov za železničarje. Položaj železničarskih delavcev in nižjih uslužbenecv je zelo težak. Pred kratkim so bile volitve v upravo bolniškega fonda, pri ka-

terih sta nastopili lista Akcijskega odbora in lista UJNZB. Veliko večino je dobila lista Akcijskega odbora, katerega je podpiralo tudi poverjenstvo. G. Mašič je omenil, da je izšla nova uredba o železničarskih bolniških fondih, ki pa je na žalost še bolj centralistična, kot je bila prejšnja. Na železnici še vedno primanjkuje nižjega eksekutivnega osebja. Organizacija raste iz dneva v dan in lahko imajo vanjo železničarji popolno zaupanje, saj zastopa in ščiti njihove interese. Pri volitvah je bil izvoljen odbor s predsednikom Repnikom na čelu. Za novega tajnika so izvolili člani Muleja Franca. V imenu mariborskega poverjenstva JRZ je pozdravil navzoče g. Ferka iz Maribora.

Po državi

* Odkrita tajna tiskarna Ljotičeve skupine. »Hrvatski Dnevnik« objavlja naslednje zanimivo poročilo iz Rume: »Tukajšnji mestni policiji se je s pomočjo orožništva posrečilo v Rumi odkriti tajno tiskarno Ljotičeve skupine »Zbor«, v kateri so se tiskale protipostavne brošure in letaki. Tiskarna se je pred poldrugim mesecem preselila iz Belgrade. Tiskarno je vodil bivši tiskar Emil Pušić iz Putincev, ki je tudi stanoval v hiši, v kateri se je nahajala tiskarna. Tiskarno je financiral neki belgradski industrijalec, ki je dal za tiskanje zadnje brošure na razpolago 14.000 din. Tiskarno so odkrili takole: V noči od sobote na nedeljo (od 12. na 13. januar) se je pripeljal v Rumo osem ljudi, ki so se s kovčgi v rokah podali v treh skupinah v mesto. Službojočemu stražniku Grujiću se je čudno zdelo, da so vse tri skupine vpraševale mimoideče, kje je Ivanova ulica. To se je stražniku zdelo sumljivo, posebno še, ker so mladi možje vihteli kovčge in se je videlo, da so prazni. Ko so se možje ustavili pred hišo številka 148, je stopil stražnik, ki jim je nepazljivo sledil, pred nje in zahteval, da se legitimirajo. Posrečilo se mu je tri takoj aretirati, ostale pa so aretirali pozneje. Vseh osem mladih mož je prišlo iz Novega Sada v Rumo.«

* Tihotapci zlata aretirani. Policija na Sušaku je odkrila v kabini nekega parnika, ki bi moral te dni odpluti s Sušaka, dvestopetdeset napoleondorov, ki predstavljajo vrednost nad 180.000 dinarjev. Zlatnike je skril neki mornar, da bi jih na ta način pripeljal svojemu prijatelju, nekemu dalmatinskemu trgovcu. Mornar in dalmatinski trgovec sta bila aretirana. Mornar je pri zaslišanju povedal, da je zlatnike po naročilu omenjenega dalmatinskega trgovca kupil na Sušaku od nekega prekupčevalca. Tudi ta prekupčevalec je bil aretiran. O tem nameravam tihotapstvu zlata je bilo obveščeno finančno ministertvo.

* Kmet olašan v gostilni za 24.000 dinarjev. Kmet Nikola Pratič iz Ludine je napravil v Zagrebu dobro kupčijo, pri kateri je dobil 24.000 dinarjev. Zadovoljen s svojim uspehom je zavil na polj proti domu v neko gostilno v Resnički Trnavi, kjer se je okrog njega kmalu zbralo več prijateljev, katerim je plačal pijačo in jedatjo. Pa tudi sam si ga je dobro privoščil in je bil kmalu tako vinjen, da ni vedel, kaj se okrog njega godi. To priložnost je izrazil znani vlomilec Stjepan Poljanec, ki je kmetu potegnil iz žepa 24.000 dinarjev in pobežnil. Kje je Pratič pozneje pogrešil denar, se je takoj streznil in se podal na zagrebško policijo, kjer je prijavil tatvino. Policija je preiskavo poverila nekemu detektivu, ki je kmalu prišel na sled zločincu in ga dobil v neki gostilni v osebni Poljanca ter ga aretiral. Poljanec je bil popolnoma pijan in je kakor prej kmet Pratič dajal drugim za pijačo, ševeda ne iz svojega denarja. Poljanec je dosegel rekord, ker je v treh urah zapravil 5000 dinarjev. Pri njem so našli še 19.000 dinarjev, ki so jih vrnil kmetu Pratiču.

* Najdeno truplo italijanskega vojaka pri Visu. Na otočju Barjak pri Visu je morje vrгло truplo italijanskega vojaka. Pri njem niso našli nobenih legitimacij, iz katerih bi bilo možno razvideti, kdo je ta vojak. O najdbi so obvestili italijanskega konzula v Splitu, ki se je takoj podal na Vis.

Anekdoti

Janez in Tone sta se pogovarjala o zgodovinskih velikanih.

»Jaz pa odločno trdim,« pravi med pogovorom Janez, »da je bil Napoleon večji vojskovodja kakor Bonaparte.«

»Glejte, spet ste se osmešili,« vpade Tone, »Napoleon in Bonaparte sta vendar identična.«

»Lahko,« odgovorje Janez, »ampak Napoleon je vendar še bolj identičen.«

dvema letoma v Ljutomeru, pa bi srčno rada z njim govorila, a je pokojnemu voditelju nihče ni predstavil.

Kot živa priča davno preteklih časov je razgrinjala svoje spomine. Veliki škof Slomšek jo je birmal; spominja se še, ko ga je kot mala solarka gledala v škofijskem ornatu v ljutomerski cerkvi. Spominja se še raket, ki so razsvetljevale temno noč ob priliki narodnega tabora v Ljutomeru l. 1868. Vse Huberjev log je bil takrat poln ljudi. In »dosti gučov je bilo.« Klemenčič je bil takrat v Ljutomeru župnik. Debal o tem pa je končala z opombo: »Že profesor Ilesič so me s tem dosti mantrali.«

Profesorja Miklošiča sicer ni poznala, ker se je veliki rojak za stalno odselil iz Ljutomera na Dunaj, pač pa je bila velika prijateljica Miklošičeve sestre Agneze.

Spominja se ponovnih slovesnosti pri rojstni hiši Stanka Vraza v Cerovcu. »Ko je pri Vrazovih bilo končano, jih je polno prišlo v našo klet.« Ni še pozabila, ko je prvič privozil vlak iz Gornje Radgone v Ljutomer. Takrat je prvič videla vlak, ves je bil okinčan. Sicer ga pa v življenju ni dosti uporabljala; najdljšo pot je naredila, ko se je nekoč peljala v Maribor.

L. 1890, ko je doživljala 39 let, se je poročila. Njen mož je bil eno leto starejši. V zakonu je živela 16 let in imela tri otroke. Dva še živa. Sin Joško skrbi za mater v sivi starosti. »Prelec, ko sem bila še mlada, sem bila nora, sedaj pa samo še čakam smrti. In vsakokrat, ko gre v Srbenovo trgovino, si misli, da je to zadnjič, a zdi se, da je smrt nanjo pozabila. V prijetni zavesti, da je svojo življenjsko nalogo lepo spolnila, obuja spomine na pretekla leta, na tisti čas, ko so še ogrski Slovenci bolj hodili v Ljutomer kot danes in so Strigovljanarji oblegali spovednico v ljutomerski cerkvi...«

Zvesto prebira Morhorjeve knjige, čita Glasnik in Kraljestvo božje, z denarjem se pa spominja tudi črni afriških poganov. Pri vsem tem pa tudi na svoje telo ne pozabi. Ob pol 10 popoldne si dneвно privoščijo kozarec rujnega ljutomercana in prigrizne kos zvinjane, ako je pri roki, »drugače sem ves dan slab«, popoldne pa se vina ne dotakne niti v vinski kleti, zvečer pa navadno spiše čašo mleka in gre zgodaj počivat. Tako preživlja pozno jesen svojega življenja.

Stari slovenski koreninji želimo, da bi se ji list življenja obrnil še v deseto desetletje, do skrajnih, poznih meja!

Pečar Franjo.

Ljubljana, 21. januarja

Gledališče

Drama. Torek, 21.: Othello. Red A. — Sreda, 22.: Revizor. Red B. — Četrtek, 23.: Na dnu. Gostovanje mariborskega Narodnega gledališča. Izven. Cene od 30 din navzdol.

Opera. Torek, 21.: Friderika. Red Torek. Gostovanje tenorista J. Gostiča. — Sreda, 22.: Vesele žene windsorske. Red Sreda. — Četrtek, 23.: Sabška kraljica. Red Četrtek. Gostovanje tenorista J. Gostiča. — Petek, 24.: zaprt. (Generalna). — Sobota, 25.: Hlapec Jernej. Krstna predstava. Red Premierski.

Radio Ljubljana

Torek, 21. januarja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Nekaj lažje komorne glasbe (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 18 Napovedi — 18.02 Opoldanski koncert Rad, ork. — 14 Poročila, napovedi — 14.15 Soliska ura: Kramljanje z mladino (g. M. Zor) — 17.30 Akademski pevski kvintet: koncert skladb in harmonizacij dr. Fr. Kimovec — 18.15 Iz slovenskih oper (plošče) — 18.40 Kaj moramo vedeti o Jonih (g. prof. M. Adlešič) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.50 Gospodinska posvetovalnica (ga Helena Kelhar) — 20 Koncert Rad, ork. — 21.15 Samospevi g. Mirka Jelačina, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 22 Napovedi, poročila. — Konec ob 22.15.

Drugi programi

Torek, 21. januarja: Belgrad: 22 Dvorakova V. simfonija — Zagreb: 20 Prenos — Bratislava: 21 Duhovna gl. — Praga: 19.40 Simf. konc. — Sofija: 19.40 Laha ka. — Beromünster: 19.45 Simf. konc. — Budimpešta: 20.55 Violina — Bukarešta: 20 Simfonični konc. — Stockholm: 19.30 Kabaret — Ital. postaje: 21 Klavir — Sottens: 50 Plesna glasba.

Belgradska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (19.69 m); 0.30 Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m); 3.30 Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

Prireditve in zabave

»Krojaček-junaček«, pravilna igra s petjem, godbo in plesom, bo v nedeljo, 26. t. m. zopet na odru franciskanske prosvete. Začetek točno ob 5. Predprodaja v trgovini Šfiligol.

F. O. Šiška priredi dr. Korošev večer. Govoril bo tov. Pengal. Za člane udeležba obvezna, ostali vljudno vabljeni. — Odbor.

Predavanja

Predavanje dr. A. Breznika o slovenskem jeziku. Danes zvečer bo ob 20. pod okriljem Slavističnega društva predaval v dvorani Drž. trg. akademije na Bleiweisovi cesti g. ravnatelj dr. Anton Breznik o vprašanju: V katero smer se razvija slovenski jezik? Vljudno vabljeni. Vstop prost.

Prosvetno društvo Trnovo: Na devetem prosvetnem večeru v sredo, 22. januarja ob 20 v društvenem domu, Karunova ulica 14, bo imel predavanje prof. Janko Mlakar, pod naslovom: Od žingarice preko Stola in preko Triglava na Črno prst.

Pri prvem karitativnem predavanju, ki bo drevi ob osmih v beli dvorani hotela »Union«, bo predaval g. A. Tome: »O svetu gluhomih«. Vljudno vabimo!

Angleško društvo v Ljubljani sporoča, da bo pod njegovim okriljem v torek, 28. t. m. ob 18 v beli dvorani hotela »Union« predavala lektorica na naši univerzi ga. Fani S. Copeland »O naših cveticah«. Predavanje bodo spremljale njene lastne kolorirane skioptične slike.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič — Tržaska cesta 48.

Poizvedovanja

Izgubila sem zlato zapesnitico z malimi obeski na gradbeniškem plesu. Prosim poštenega najditelja, da mi jo vrne proti nagradi, ker mi je drag spomin. Naslov v upravi.

90 letnica slovenske matere

Marija Bratuša iz Ljutomera je bila pred 45 leti glavna kuharica na novi maši dr. Antona Korošca

Staro Bratuševo mater pozna ves Ljutomer. A marsikdo bi se začudil, ko bi čital, da se je narodila na god sv. Neže leta 1851 v Branoslavcih, ki so tedaj spadali pod župnijo Ljutomer. Prisodili bi ji kvečjemu 70 let. Vsako jutro vstane ob 4, prav tako kot tedaj, ko je bila še mlada deklica. Od svoje matere se je naučila te lepe navade in jo zvesto drži še danes.

Naša jublantka je bila dolga leta kuharica pri novih mašah. To ni malenkost. Več kot 60 primicij je imela na svoji skrbi. Mnogim je ime na že pozabila, a mnogih se še živo spominja. Prelat dr. Slavič, ravnatelj dr. Ostere, dekan Sagaj in vrsta drugih je bila ob dnevih novomašnih slavnosti, ki so na Štajerskem, zlasti v Prlekiji, od zadnjega časa trajale po več dni, odvisna od njene kuharske umetnosti. Najodličnejši primiciant pa je bil gotovo pokojni voditelj slovenskega naroda, dr. Anton Korošec.

Obiskal sem jo in ob skodelici čaja, ki je vanj prilila krepko mero pristne žganjice, je razgrinjala spomine na one lepe dni, ko je ralni predsednik senata kot mlad novomašnik prvič opravil sveto daritev v svoji rojstni fari pri Svetem Juriju ob Ščavnici. 45 let je od tega minulo.

Takole pripoveduje: »Koroševi takrat niso bili bogati. Konj niso imeli. Zato pa je novomašnika in njegovo mater pripeljal k meni sosed Cvetko. Prosila sta me, da prevzamem vlogo kuharice na primiciji. Objubila sem in vzela s seboj še dve pomožni kuharici.

Koroševa primicija je bila velika. 500 gostov je konaj našlo prostora v veliki, lepo okrašeni žutici, ki je stala pred hišo ob veliki cesti. Samo pri glavni mizi je bilo 200 gostov. Sosed je dal 12 najboljših rac in vse so »odletele« proti glavni mizi. Primiciantov oče so bili v hudih skrbih: »Ja, Tone, koliko si jih pa povabil?« — Nato primiciant: »Nisem jih toliko vabil, le vizitke sem jim poslal.« Oče primiciantov pa so bili ves v skrbih in so naročevali nam kuharicam, naj skuhamo, da bo je zadosti.

In bilo je zadosti vsega. Četudi Koroševi niso bili bogati in so imeli leseno hišo, ki je bila s slamo krita in so okoli nje stale velike, stare jabolane, so pa ljudje prinesli toliko, da je ostalo. Oče sami pa so nalašč za primicijo zredili velikega, debelega prašiča. Tri dni je trajala primicija; toliko se spominjam, da so drugi dan gostje odšli v Negovo, kjer je novomašnik imel »drugo novo mašo«, za tretji dan pa se več ne spominjam. Poleg »shute« smo imele kuharice ob hrib postavljenega veliko peč. — Dosti je bilo študentov. Zelo so bili živahni in njihove mize so bile vedno dobro pospravljene, četudi nam je novomašnik naročil: »Glejte, da bodo študentje imeli zadosti.« Ljudi pa je bilo na novi maši toliko, da jih je polovica morala stati zunaj cerkve. Novomašnik sam je prišel čisto med nas kuharice spraševati, ali je vsega zadosti. »Fajn, droben človek so bili takrat Korošec, tak, kot so navadno primicianti.« Ko me je vprašal za račun in sem mu rekla, naj da, če hoče, 30 goldinarjev za vse tri skupaj, se je začudil: »Nisem mislil, da tako malo zaslužite.«

Še enkrat je naša jublantka govorila s svojim slavnim primiciantom. Pred leti je bilo to v ljutomerskem župnišču. Dr. Korošec jo je še poznal. Na narodnem taboru, ki se je vršil pred

LJUBLJANA

Vsem katoliškim organizacijam v Ljubljani

je bil poslan naslednji poziv:

Delo za pravni prerod naroda je velik in važen kos katoliške akcije. Saj pijačevanje in demoralizacija najhujše rušita krščansko življenje in ubijata vero in moralno. Te akcije se moramo lotiti brez odloga na celi črti. To je sklep kongresa Kristusa Kralja in sinode.

Da delo za pravni prerod vodita, je v ta namen ustanovljeno dvojno društvo: *Društvo treznosti in Liga dostojnosti*. Če pa hočeta imeti kaj uspeha, morata imeti mnogo sodelavcev in se razširiti po vsej deželi. Nasloniti pa se hočeta na že obstoječe katoliške organizacije: cerkvene družbe in katoliška društva. Tako po deželi — po Ljubljani pa še posebno, ker je tu to organizacijo med drugim prebivalstvom težje izvesti.

Vse katoliške organizacije torej: Tretji red, Marijine kongregacije, akademska društva, mladi, prosvetna društva, fantovski odseki, dekliški krogi ali kakor koli se imenujejo, naj sprejmejo v svoj program akcijo za pravni prerod naroda: za treznost, dostojnost in pravost! S tem bodo opravljale res obkrožnost, apostolsko, krščansko in narodno delo in širile pravo prosveto, ki jo pijačevanje in ž njim združena surovost in razuzdanost najbolj ovira in razdira. Člani vseh organizacij naj si štejejo to za častno nalogo in naj bodo pionirji pravega preroda: treznosti, pravosti in dostojnosti!

Vsi člani imenovanih organizacij se vabijo k pristopu v imenovani dve društvi.

Vsaka organizacija pa naj izvoli čimprej iz svoje srede po enega zastopnika za Društvo treznosti in posebej enega za Ligo dostojnosti. Imena teh dveh izvoljenih, prosimo, dopolnite na naslov: *Društvo treznosti (ali Liga dostojnosti), Ljubljana, Vidovdanska 9.*

Ti zastopniki bodo potem povabljeni na posebno zborovanje, kjer bodo dobili podrobnejša navodila za delo v vsaki posamezni družbi ali društvu. — To bo prava in resnična Katoliška akcija.

Ker je bil ta poziv razposlan že meseca novembra — razen akademskim društvom, ki so jih prejela sedaj — prosimo, da organizacije, ki tega še niso storile, pokličejo imena izvoljenih čimprej.

Albert Sirk v »Salonu Kos«

V ocenah, ki so sledile likovnim razstavam, so naši kritiki čisto poudarili, da pri razstavah »ne gre za količino (kvantum), pač pa za kakovost (kvaliteto)«. Določene bi se to povedalo takole: Umetnik bodi sam toliko kritičen, da ne boš razstavil vse, kar gre skozi tvoje roke, ker: ni vse zlato, kar se sveti.

Često so zavedli našega umetnika v kočljiv položaj razstavnih prostorih Jakopičevega paviljona. Naš umetnik se je ob pogledu na prostore zbal, da bodo prostori ostali prazni, če ne bo vse naprtno; da bo premalo pokazal občinstvu, če pokaže najboljšo. Zato pa je doma zbral vse, kar je »dihalo« po barvi, pasteli ali tiskarskemu črnilu. Odkar pa imamo v prehodu nebotičnika umetnostni »Salon Kos«, je nevarnost, da bi bil razstaven prostor prenatrpan — odstranjena. Umetnik, dogovorno z lastnikom salona, izbere najboljšo od dobrega in to se v razstavnem oknu izve.

Druga dobra stran takih razstav? Vsakdo, torej tudi denarno najšibkejši, si tako razstavo lahko ogleda, ker le-ta je brezplačna.

Kdor bo šel bodeče dni mimo razstavnih oken »Salona Kos«, bo takoj opazil nek spremembo. Veliko okno ob vhodu prehoda nebotičnika je napolnjeno z deli akad. slikarja A. Sirk. A. Sirk, ki je doma iz Sv. Križa pri Trstu, je ribičev sin. Zato tudi najraje sliko obmorske motive, ki jih zna pričarati na platno kot malokateri naš slikar-umetnik. Treba je namreč vedeti, da je morje poglavje za sebe, da morje zahteva celoga moža, da za podajanje morja ne zadoščajo platno, čopič in barve.

A. Sirk posedla vse odlike, ki jih mora imeti slikar umetnik, ki hoče zapeti pesem o »Jadrin in soncu« (št. 1), ki te bo navdušil s pesmijo o »Sončnem zatonu« (št. 2), ki bo s »Tišino« (št. 6) v gledalčevi duši ustvaril mir. Ob »Ribiškem portu« na Kornatih« (št. 3) se moraš nehoti spomniti Aškercove pesmi »Atila in ribič«: »Prihaja Atila nekoč pred portič ribiški pod noč...«

Albert Sirk, ki je sicer profesor na gimnaziji v Celju, razstavlja devet dovršenih olj — štiri večje in pet malega formata. Vse so same marine (obmorski motivi) izjemni ene, ki predstavljajo »Mrtvo prirodo« (ribe: bradače — »barbonec«). Kdor ljubi umetnost in kdor zna ceniti resnično umetnost, si bo ogledal dela A. Sirk. v »Salonu Kos«. Dela bodo razstavljeni do 2. februarja.

1. Sestanek gg. katechetov, ki je bil sklican za 16. decembra lanskega leta in zaradi smrti dr. A. Korošca preložen, bo v sredo, 22. januarja ob pol osmih zvečer v Rokodelskem domu. Predava gosp. katehet I. Pivec o temi »Judovske politične stranke in verske ločine ob Kristusovem času«.

1. Opozorjamo na gostovanje mariborskega Narodnega gledališča, ki bo v četrtek 23. t. m. v Drami. Upozorili bodo delo iz ruske dra-

matke literature, Gorkega dramo v štirih dejanjih »Na dnuc«. V njej je orisal pisatelj, ki je sam spoznal življenje bosnjakov in revežev, življenje v nočnem zavetju. Tam filozofirajo, se prerokavajo in veselijo, se bore z boleznijo, ljubijo in umirajo. Delo nudi igralcem blesteče igralske naloge. V tem delu bo prisla umetniška raven mariborskega gledališča lahko do polnega izraza. — Rezervirajte si pravočasno vstopnice pri dnevnih blaginji v Operi!

1. Vstopnice za žalni koncert, ki ga v ponedeljek 5. februarja v veliki dvorani hotela Union priredi mesto Ljubljana v počastitev spomina častnega meščana dr. Antona Korošca, so že v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu. Na koncertu bodo: pevski zbor Glasbene Matice Ljubljane, Ljubljanska filharmonija ter solisti: ga. Zlata Gjurgjenac-Gavella, ga. Franja Bernot-Golob, gosp. Jože Gostič in g. Julij Betetto pod vodstvom ravnatelja g. Mirka Poliča izvajali veličastni Verdijev »Requiem«. Vse čisti dohodek je namenjen ljubljanskim revežem za zimsko pomoč.

1. Naroči sliko Marije z Brezji!

1. Ljubljanski šahovski klub bo imel svoj redni občni zbor v petek, dne 31. januarja ob 20 v klubskem lokalu (restavracija »Zvezda«). Dnevni red je običajen.

1. Drugi del vrtnarskega tečaja za lastnike malih vrtov, ki bo obravnaval načrtno sadjarstvo v malom vrtu, se prične v torek, dne 21. t. m. Predaval bo g. nadzornik Josip Strekelj o »pripravi zemlje, o sajenju, presajanju in gnojenju sadnega drevesa«. Začetek točno ob 19 v kemijijski predavalnici I. drž. realne gimnazije v Vegovi ulici. Vstop prost.

1. Delo in težnje praktičnih tehnikov. V nedeljo ob 9 dopoldne so se na tehnični srednji šoli zbrali člani organizacije praktičnih tehnikov v Ljubljani k rednemu občnemu zboru. Lepo število praktičnih tehnikov, absolventov delovodske šole, je prišlo na zborovanje, ki ga je vodil predsednik I. Mihelič, ki je tudi v svojem poročilu na splošno orisal delo organizacije v prejšnji osnovni dobi. Tajnik Josip Kregar je poudaril, da je bilo delovanje odbora zaradi vpolkve precej ovirano, da pa je vendarle izpeljal vsa posredovanja, ki so bila potrebna za napredek društva in njegovih članov. Prav tako je ostal odbor v stikih z raznimi oblastmi in ustanovami. Delo ekskurzijskega oddelka je bilo zaradi razmer zavrti in je odpadel nameravani izlet v Bolgarijo. Izpeljani pa so bili poučni izleti in ogledi po domačih tovarnah. Knjižnični oddsek je lepo obogatil knjižnico z novimi strokovnimi knjigami in časopisi, gradbeni oddsek pa je uspel in zbral večsto denarja za zgraditev lastnega doma. Ustanovljen je bil tudi poseben konzorcij za zgraditev doma. Podrobna poročila odborov in oddskov so bila sprejeta soglasno, nato pa je bil izvoljen odbor, v katerem so Ivan Mihelič, Franc Nemec, Josip Kregar, Janez Markež, Anton Skofic, Karel Murn, Rajko Wernig, Ernest Kočevšek, Anton Majcen, Rudolf Ritupe, Vihar, Solar, Dobovšek in Senica.

1. S 500 dn globe ali 10 dni zgora bi moral biti po zdravstveno-policijskih navodilih in pojasnilih o varstvu ena in higijene vsakdo kaznovan, ki pljuje po hodnikih, prav tako pa tudi ti, ki njegov pes pušča nesnaga na trotoarjih. Ljubljansko mesto si večkrat lasti ime velemesta, toda taki prestopki so še tako pogosti, da bi se jih eramovalo celo prebivalstvo gorjanekih vas. Zaradi pljuvanja pač ni mogoče grešnikov poboljšati in šele vzgajati, a lastniki psi vov tudi sami pazijo, da psi ne ponesnažijo hodnikov. Drugače je pa z uslužbenkami in uslužbenci, ki vodijo pse na najpotrebnejše sprehode pred hišo in se bolj ozirajo po svojih značkah in znakah, kakor po zaupanih jim posih. Zato še posebno opozarjamo gospodinje, gospodinjke pomočnice in razne gospode uslužbenke, da bo odsele policija strogo pazila, koga je treba kaznovati zaradi pasje nesnage pred hišami in po trotoarjih.

1. Požar v stari cukrarni. »Slovenec« je že kratko poročal o požaru v stari cukrarni. Požar bi lahko zajel več objektov in bi povzročil katastrofo, ko bi ne bili naši gasilci z vso spretnostjo in strokovno izvežbanostjo hiteli omejevati ogenj in tako zajeziti njega razmah. Po požaru povzročena škoda še ni točno komisijsko ugotovljena. Prav ta požar daje priložnost na razne reminiscence iz zgodovine častilivega poslojja cukrarn. Cukrarna je bila zgrajena leta 1830 na prodišču, kjer je bil velik pašnik. F. derik Roeman, William Moline in arh. Janez Pertsch so dobili dovoljenje, da smejo zgraditi čistilno sladkorna. Delniška družba se je nazivala »Društvo c. kr. priv. družba za rafiniranje sladkorja«. Prostor je bil kupljen za 1633 goldinarjev. Zaposlovala je cukrarna več 100 delavcev. Pozneje je cukrarna prišla v last tvrdke Czeke & Tichy, od leta 1837 pa je bila lastnik tvrdka Arntstein & Enkeles. Vrednost tovarne z zalogami sladkorja vred je bila takrat cenjena na 600.000 fl. Cukrarna je lepo napredovala. Tako so leta 1856 producirali 98.000 stotov sladkorja v vrednosti 3.660.000 fl. V tovarni je bilo zaposlenih 16 uradnikov in nad 200 delavcev. Leta 1858 je cukrarno zadela huda katastrofa. Na nepojasnen način je pri belem dnevu 25. avgusta 1858 izbruhnil požar, ki je do tal upepelil tovarno, vse je bilo uničeno: stroji in razne naprave. Gorelo je sedem dni. Požar je pokončal kar 20.000 stotov sladkorja. V potokih je tekla sirup v Ljubljani. Ženske in otroci so z lonci, škafi in vedri zajemali tekoči sladkor. Tatovi in druga drhal pa so razbili mnogo dragocenosti in pohištva. Poslopje so popravili, toda ne več za tovarno. Rabili so veliko hišo za najrazličnejše namene. V njej je stanovalo tudi do 4000 vojakov — »mekikamerjev«. Okoli leta 1870 se je v poslopje vvelila tobačna tovarna, ki je tam ostala dobra tri leta, ko se je preselila v novo zgrajeno tovarno na Tržaški cesti. Drugi veliki požar v tem »prvem ljubljanskem nebotičniku« je nastal januarja 1872. V tobačni tovarni je bilo zaposlenih takrat do 1000 delavcev in delavk. Ob izbruhu požara je nastala strašna panika. Neko delavko so naravnost zmečkali, ko so ljudje drveli iz poslojja. Obležala je mrtva. Več delavci je bilo težje poškodovanih. To so spomnili na cukrarno, ki je zaslovela tudi v slovenski literaturi, saj se je tam porajala slovenska modernost!

1. Poskusni vlom v pisarno kina »Sloga«. V noči od sobote na nedeljo je po eni ponoči nočni čuvaj velike palače »Ljubljanski dvor«, v kateri ima svoje pisarne žel. ravnateljstvo in svoje prostore kino »Sloga«, opazil, da v hiši nekaj ni v redu. V veliki etavbi so sicer tudi stanovanjski prostori, vendar je bilo tam vse v redu. Nasprotno pa mu je alarmni zvonec z vonjenjem glasno dopovedoval, da v prostori kina »Sloga« mora biti na poslu neznanec, ki je nehoti sprožil alarmno napravo. Čuvaj Zalaznik je takoj odšel pogledat. Ko je prišel pred pisarno kina »Sloga«, je slišal, da je nekdo v pisarni. Hitro je poskusil zakleniti vrata in tako neznanca zapreti v sobo. Prav v tem trenutku pa ga je že nekdo, ki je prav tedaj vdrl iz sobe, odrinil. Čuvaj je spoznal, da je nekdo v sobi, pa je vsaj drugega zaklenil v pisarno. Nato je hitel in obvestil policijo. Stražniki so bili hitro na mestu in takoj so šli pogledat, kaj je z neznanim tičem, ki ga je čuvaj zaklenil v pisarno. Ta seveda ni čakal in je takoj potem, ko je videl, da je njegov tovariš pobegnil in da ga je nekdo zaklenil v pisarno, s ponarejenimi ključi od-

klenil vrata in nato odšel na dvorišče. Ni si pa upal na cesto in se je zato hotel skriti v stavbi sami. S ponarejenimi ključi si je odprl pot v stanovanjski trakt, kjer se je v IV. nadst. skril za zaboje, ki so bili postavljeni v veži. Tam so ga našli stražniki, ki so vedeli, da tič še ni mogel uiti iz etavbe. V pisarni sami pa so našli kaj zanimive sledove. Poleg vrtnega orodja sta tica pustila tam tudi praktično izdelano »svinjsko nogo«, vlomilsko orodje tržaskih svedrovcev. Ker je vlomilec že s tem, da je vdrl v pisarno, sprožil alarmno napravo, seveda ni utegnil napraviti velike škode, saj je takoj nato prišel pogledat nočni čuvaj. Zanimivo je, da se je policiji posrečilo še v isti noči prijeti tudi drugega vlomilca, ki je nočnemu čuvaju ušel. Oba sta mlada ključavničarska pomočnika in sta mislila izprazniti blaginjo kina »Sloga«, v kateri je bilo tedaj okrog 8000 din. Prav verjetno je, da bo z aretacijo obeh vlomilcev pojasnjenih še več drugih drznih vlovov, ki so bili izpeljani v Ljubljani v zadnjem času.

1. Tat odnesel 28.000 din. V nedeljo zvečer se je vrnil med 6 in 7 zvečer na svoje stanovanje Pod Ježami št. 17 dentist Ivan Mavser. Ko je odklenil stanovanjska vrata, je zalotil v sobi nekega moškega, ki se je tiščal k zidu in bil popolnoma pri miru,

v upanju, da ga Mavser ne bo opazil. Ker se je dentist obrnil proti njemu, je neznanec takoj skočil proti Mavserju in ga s topim predmetom, najbrž je bil to samokres, mahnil po glavi. Ta trenutek je neznanec izkoristil, da je mimo Mavserja skočil k vratom in zbežal. Mavserju udarec na napravljen po sebi škodo, zato je takoj skočil za neznanec in ga akusl zasledovati po cesti. Neznanec je seveda bežal, kolikor je mogel in se mu je končno v megli in temi tudi posrečilo zmešati sled za seboj, tako da ga dentist ni mogel dohiteti. Mavser se je nato vrnil na stanovanje in začel pregledovati, če mu je neznanec, ki je bil star okrog 30 let, kaj odnesel. Ker neznanca ni poznal, si je dobro zapomnil njegovo znanost: imel je podolgovat obraz, pristrizene kratke brke, oblečen pa je bil v siv Hubertus-plašč in je nosil siv klobuk. V stanovanju je Mavser ugotovil, da je tat prebrskal v spalnici skoraj vse predale in omare in da mu je odnesel tudi 28.000 din, ki jih je imel v nekem predalu spravljene. O tatvini je bila obveščena ljubljanska policija, ki bo tatu skoraj gotovo našla, saj vse kaže, da je vlomil nekdo, ki se v stanovanju spozna in ki je vedel, da je pri Mavserju dobil denar. Tudi dejstvo, da se je tat zaklenil v stanovanje, pove marsikaj.

MARIBOR

1. februarja - krušne karte

Maribor, 20. januarja.

Mariborčani so sedaj že pripravljeni na to, da bodo dobili karte za kruh, moko in testenine. V precejšnji meri jih je k temu psihološko pripravilo delno pomanjkanje teh živil, ki ga je pa prehranjevalni urad v Mariboru kmalu odpravil. Tako so ljudje sami od sebe uvideli, da bo še najboljše, če se kruh in moka razdeljuje s pomočjo kart, kar bo omogočilo najpravičnejšo razdelitev, tako da bogataši ne bodo mogli revežem pred nosom vsega pokupiti ter si ustvarjati nepotrebnih zalog.

Krušne karte dobimo v Mariboru in v vseh ostalih mestih naše banovine predvidoma 1. februarja. To se pravi, dobili jih bodo posamezniki nekaj dni poprej, po 1. februarju pa ne bo mogoče v trgovini in pekarni dobiti ne moke, ne kruha brez karte. Obrazec za karte je že izgotovljen ter izgleda takole: Zgornji del karte bo obsegal podatke lastnika, spodnji pa je razdeljen na 4 velike kupone. Vsak tak kupon pa se še posebej deli na 12 kupončkov — in vsak tak najmanjši del velja za 75 gramov moke ali 1 četrt kilograma kruha. Vseh 12 kupončkov, ki tvorijo večji kupon, odgovarja tedensko dovoljen potrošnji — 333 kg kruha in 1 kg bele moke. Na ta način se bo karta porabila v teku enega meseca ter se potem zamenja z novo. Vsaka karta pa bo stala 25 par.

Potrebno pa je organizacijsko delo ogromnega obsega, preden bo vsak Mariborčan dobil tako karto v roke, saj bo izdanih ni manj kot 38.000 živilskih kart, katere je treba imeti vse v strogi evidenci, da se ne bi dogajale zlorabe. Mestni prehranjevalni urad dela z vso paro. Mesto je razdeljeno na 22 manjših rajonov. Karte se bodo izdale na podlagi prijavnih pol, ki so jih dobili vsi stanovalci ter so jih morali izpolnjene oddati prehranjevalnemu uradu. Na podlagi tega popisa se izdelata za vsakega prebivalca dva evidenčna lista — eden ostane centralni kartoteki prehranjevalnega urada, drugi pa pride v kartoteko pristojnega rajona. Poleg tega se naložijo še posebne razvidne pole za družine, za služabnike in za podnajemnike. V vseh teh kartotekah in razvidnih polah se bodo potem zabeležile tudi vse izpremembe, ki nastanejo v zvezi z menjanjem stanovanja itd. Karte pa se bodo razdelile med prebivalstvo potom hišnih lastnikov.

1. Zborovanje »Švabsko-nemške kulturne zveze« v Mariboru. V nedeljo je bilo v Mariboru zborovanje »Švabsko-nemške kulturne zveze za Slovenijo« ali kakor se službeno naziva »Deutsch-schwäbischer Kulturbund-Gau Draubant«. Zborovanja so se udeležili delegati vseh krajevnih Kulturbundov v Sloveniji ter delegacija osrednjega vodstva v Novem Sadu. Vsega je prislo v Maribor okrog 150 delegatov iz drugih krajev. Zborovanje se je v mestu opazilo samo zaradi tega, ker so prislo mnogi udeleženci od drugod v uniformah, ki so določene za Nemce, živče izven nemške države — v črni škornji, črni jahalnih hlačah, belih srajah s prsnim jermenom in pasom. Ker so pa povečini nosili vsi preko belih sraj povrsnike, se niti te uniforme na ulici niso dosti opazile, ker smo Mariborčani na črne škornje že precej navajeni. Voditelji pa so bili vsi v oblekah nemškega lovškega kroja, ki so pri nas znane kot »gornještajerske obleke«. Dopoldne so bila zborovanja na raznih mestih. Največja skupina — okrog 300 ljudi — je zborovala v prostorih Velike kavarne. Tu se je govorilo o vprašanjih notranje organizacije posameznih društev, o administraciji, sprejemanju članstva, o Kulturbundovem časopisu ter se je naglašalo, da spadajo med ta glasila tednika »Deutsche Nachrichten«, ki izhaja v Zagrebu, »Gottscheer Zeitung«, ki izhaja v Kočevju ter dnevnik »Mariborer Zeitung«, ki izhaja v Mariboru. Zene so zborovale v dvorani protestantskega župnišča ter je vodila njihovo zborovanje gospa Schmiederer. Mladina je imela posebno zborovanje v prostorih Kulturbunda na Aleksandrovi cesti 14, kjer je imel zborovanje tudi »Arbeitsdienst«, ki je uredil tudi posebno rediteljsko službo. Glavno zborovanje je bilo popoldne v novi telovadnici dvorani »Rapidae« v Pipuševi ulici. Tu je bilo zbranih okrog 1000 oseb, kot govornik pa je nastopil voditelj Nemcev v Sloveniji (Gauführer) protestantski pastor Baron v Mariboru. Organizacija zborovanja je bila izvršena po vzoru iz Nemčije. Dvorana je bila okrašena, za govorniškim odrom je bilo napeto rdeče blago, na stenah pa so bili mestni grbi Maribora, Celja, Ptuj in Ljubljane. Zborovalci so bili v dvorani postrojeni v ravne vrste, kakor da bi jih držal na vrvi. V sredini je bil prehod, ki so ga na obeh straneh obrobili člani in mladi v uniformah. Prihod voditelja pastora Barona je pozdravila fanfara in bobnanje. Nato je stopil pred voditelja mariborski zdravnik dr. Josip Ivanšek, ga pozdravil z nemškim pozdravom ter pozval navzočim, da ga pozdravijo z istim pozdravom in vzklikom »Sieg Heil«. Nato je imel voditelj govor, po govoru je sledila himna Nemcev, ki žive v inozemstvu, ter končno spet skupen pozdrav. — Sicer pa je vse poteklo v najlepšem redu, brez vsakega incidenta, le na ulicah smo opazili nenavadno veliko fotografiraj, ki so jih zanimali uniforme ter so posamezne skupine fotografirali.

1. Naroči sliko Marije z Brezji!

1. Krožek SDZ na I. drž. real. gimnaziji je nabral za bitiljske žrtve 678 din. Vsem darovalcem se iskreno zahvaljuje.

1. Občni zbor SK Maratona se vrši danes ob 8 zvečer v dvorani na Aleksandrovi cesti 6. Za člane udeležba obvezna, prijatelji vabljeni!

1. Nabavljajna zadruga mariborskih lekarnarjev je namesto venca na grob pokojne gospe Kukovčeve darovala Rdečemu križu 200 din. Iskrena hvala!

1. Osebna vest. Kot prvi Slovenec je te dni v Belgradu z odličnim uspehom položil primarijski izpit vodja dermatološkega oddelka mariborske bolnišnice, specialist za kožne in spolne bolezni g. dr. Vladimir Milavec. Iskreno čestitamo!

1. Mariborska jetnišnica v lanskem letu. Lani je imela mariborska jetnišnica velik promet — 2555 gostov. Od tega jih je bilo v preiskovalnem zaporu 663, med njimi samo 60 žensk. Obsojenec je bilo 1235, med njimi 201 ženska. Obsojenecv, katere sta poslali v zapor črnska in politična oblast, je bilo 97. Mlajših mladoletnikov je bilo 45 v priporu, starejših mladoletnikov pa 120 v preiskovalnem zaporu Preskrbovalnih dni je imela jetnišnica 96.608. Ker se računa en dan po 8 din, da to skupno 772.864 din — kar je že lep promet. Zaradi tatvine je prestajalo kazni in preiskovalni zapor 273, zaradi tepeža 78, zaradi uboja 68, zaradi umora po čl. 3. zakona o zaščiti države 42, ostali pa zaradi prevare, goljufije, ponarejanja denarja, javne morale, požiga itd. Povprečno dnevno stanje je znašalo 264 zapornikov. Največ jih je bilo meseca septembra — 325, najmanj pa oktobra po znani amnestiji — 192. Jetnišnica je močno preobremenjena, ker je zgrajena le za 200 oseb. Tudi se nahajajo tu mlajši mladoletniki, ki so namenjeni v zavod za vzgajanje. Lani je bilo takih 14, od tega pa so zavodi sprejeli samo 3, dočim jih 11 še danes čaka, ker jih zavodi zaradi pomanjkanja prostora ne sprejmejo. V Sloveniji imamo samo en tak zavod v Ljubljani, v katerem je prostora samo za 50 mladih nepridipravov. Stavba mariborske jetnišnice pa se nahaja v skrajno slabem stanju ter je zlasti zunanost zaradi pomanjkanja kreditov jako zanemarjena. Bil bi skrajni čas, da se stavba temeljito popravi. V jetnišnici se je lani izvršila osebna izprememba. Popularni prejšnji ravnatelj g. Hohnjec, po katerem se je jetnišnica nazivala na splošno »Hotel Hohnjec«, je stopil v pokoj ter je zavezal njegovo mesto novi ravnatelj g. Valdemar Meliben.

1. m Pod »Osebnimi vestim« je bilo v »Slovenec« pomotoma zabeleženo, da je vpokojen oficijal 9. skupine g. Anton Merc v Mariboru. Glasiti bi se moralo pravilno »Mec Anton, višji pisarniški oficijal VII. skupine«.

1. m Uboj v Stanečji vasi pred sodniki. V noči na 17. novembra se je vršila v Stanečji vasi v tamonjni gostilni veselica. Na njo so prišli že močno vinjeni 23 letni Korošec Janez iz Stopnega pri Makolah, njegova nekaj mlajša brata Ludvik in Franc Korošec ter posestniški sin Janez Kovačič iz Sopnega. Vsedli so se v kuhinji ter zahtevali vina, katerega pa jim gostilničar ni hotel dati, ker je vičel, da so prišli samo izivat. Zaradi tega so se napotili v gostilniško sobo ter začeli drugim fantom prevzemati med plesom dekleta. Očitno so iskali vzroka za prepri in pretep, katerega pa dolgo niso dobili, pa so na videz odšli. Čakali pa so zunaj gostilne na preži, dokler ni nekaj fantov prišlo na zrak. Tedaj je pristopil k njim Korošec Janez z nožem v roki ter jih vprašal, če ga nameravajo napasti. Fantje pa so ga prijeli ter ga vrgli na tla, da bi mu vzeli nož. Korošec je klical svoje spremljevalce na pomoč ter so z noži navallili. Franca Purga so zabodli do smrti ter je izdihnil zaradi izkrvavitve, nekaj drugih pa so poškodovali. Večraj dopoldne so se zagovarjali pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča zaradi uboja. Korošec Janez je dobil štiri leta robije, štiri leta izgube častnih pravic, njegov brat Ludvik tri leta strogega zapore, Korošec Franc in Kovačič Janez pa sta bila oproščena.

Gledališče

Torek, 21. januarja ob 20: »Lepa Vida«, RedB. Sreda, 22. januarja ob 20: »Habakuk«, Red A.

Kranj

1. Otvoritev gledališke sezone. Toliko zaželena nova gledališka dvorana Prosvetnega društva v Ljudskem domu je bila v soboto slovesno izročena svojemu namenu. Občinstvo je dvorano, ki je ena najlepših dvoran izven Ljubljane, napolnilo do zadnjega kotička. Med drugimi smo opazili okrajnega glavarja dr. Vidca, mestnega župana Česnja, dekana Škerbec, zastopnika naše vojske, predstojnike vseh ugodov in druge. Za slovesno otvoritev nove dvorane je dramatski odsek Prosvetnega društva predvajal Finžgarjevega »Divjega lovca«. Tik pred pričetkom predstave je zaigrala godba pod vodstvom kapitana Smrekarja »Triglavske korčnice«, ki je močno zadonela po dvorani. Nato je spregovoril otvoritveno besedo dekan Škerbec, ki je v jedrnatih besedah orisal pomen dramatike, ki naj jo goji naše Prosvetno društvo, in nato izročil dvorano Prosvetnemu društvu. Sledila je predstava »Divjega lovca«, ki jo je režiral prof. Fortuna, in pri kateri so sodelovali naši najboljši igralci, ki so jamčili, da bo predstava dobro uspeła, kar so igralci tudi dosegli.

Višnja gora

1. Mraz in snega imamo čez mero. Snega je nad pol metra. Zato pa prihaja k nam veliko smučarjev, 100—200 vsako nedeljo in praznik; nekaj nedelj je vozil poseben turistični vlak. Snuka je izvirna na Polzevem in na Gradišču — V novem letu smo že sedem faranov pokopali, rojen pa pravijo ni bil še nobeden. Če bo šlo tako naprej, bo konec leta velika zguba. — V starem letu pa je bilo takole: oklicanih za rakon 23 parov rojenih je bilo 38 (pred 40 leti 76), umrlo je 25 faranov.

Kanadski minister za oboroževanje Clarence D. Howe, ki se je nahajal na ladji »Western Prince«, ki jo je na irski obali potopila neka nemška podmornica. Minister se je rešil in je prišel na Angleško, kjer je posneta ta slika.

KULTURNI OBZORNIK

ŠPORT

Ljubljanska drama: Severjev Jago v Othellu

(Po uprizoritvi 18. jan. 1941.)

Namesto napovednega in še neuprizorjenega Shakespeareovega »Koriolana« je prišel znova v spored njegov »Othello«, ki smo ga zadnjikrat videli nekako pred poldrugim letom. Ker je o delu in igri v režiji g. Osepa Šesta ter v tej zasedbi podrobno poročal že France Koblar (glej S. 27. maja 1939), mi preostaja v glavnem samo še naloga, označiti lik novega Jaga, ki ga je to pot igral g. Sever. To je namreč edna važnejša sprememba v letošnji uprizoritvi, dasi je na novo zasednih tudi nekaj manjših vlog.

Jago ni samo ena najzanimivejših Shakespeareovih oseb, ampak predstavlja hkrati tudi eno največjih igralskih nalog. To priznava vsi neštevilni raziskovalci in razlagalci: te edinstvene človeške podobe v svetovni dramatik, prav tako pa se tega zavedajo tudi igralci, ki preizkušajo svoje moči v tej vlogi. Na prvi pogled in po svojem znanjem delovanja je Jago pokvarjenec in zvit spletkar, ki intrigira proti Othellu, a ovija hkrati v svoje mreže vse, ki so mu na poti ali pa potrebnj za to, da doseže svoj namen. Prav tako se zdi na dlani razlogi, zaradi katerih tako ravna. Poleg užaljenega stremuštva, kateremu je na poti Othellov pobočnik Cassio, ga vodi maščevanje začetne cinične pohote, ki sovraži Othella tako zaradi Deedemone, ki mu je darovala ljubezen, kakor zaradi grdega suma, da mu je sovražnik zapeljal ženo. In vendar je hkrati očitno, da sovraži Jago Othella tudi in morebiti celo predvsem zato, ker je to, kar ni on, namreč gospod, medtem ko je on njegov služabnik. Že to kaže, da Jago ni navaden zločinec, ampak demonična osebnost, ki postane komplicirana tembolji, ker se v nji družijo nizki nagodi z izredno umsko darovitostjo in življenjsko silovitostjo. Če bi nas glede te značilne poteze ne poučila že njegova dejanja, ki razodevajo satanško smotni načrt, nas morajo o nji prepričati značilni monologi, ki so bistven izraz Jagove osebnosti. Zanimotost tega pojava pa še povečuje dejstvo, da se zdi Jago kljub poudarjenemu egoizmu skoraj brezosebne, takorekoč inkarnacija zla samega na sebi, peklenske moči, ki sovraži plemenitost, čistost in dobroto ter se naslaja že ob samem pogledu na uničeno lepoto. Njegova zločina slika, se zdi, da prehaja mestoma v igro zlobe z dobroto, ki pa zopet ni le igra, ampak najstrašnejša resničnost. Ob koncu vsaj čutimo, da »Othello« ni niti tragedija ljubezni niti pretkana igra spletkarstva, ampak tragedija lepote in plemenitosti, s katero se tako okrutno porigrava duh zanikanja. Bistvo in orožje tega duha — duha nevere in napahe hkrati — je prevara, ki postavlja lepi videz namesto resnične podobe.

Jago ni to, kar je, ali bolje ni to, za kar se izdaja in za kar ga imajo ljudje. Jago je v resnici zločinec, a na videz poštenjak. Njegova moč je pre-

tvarjanje, njegovo orožje je krinka. Psihološko se giblje sicer na skrajni meji verjetnosti, a zdi se, da je treba iskati vzrok za to v dejstvu, da mu je dal pisatelj skoraj nadčloveški značaj. Jago resda ni simbol in ga je treba pojmovati vseskozi človeško. Morebiti je celo pravilna domneva, da je Jago pralik makiavelistične zamisli človeka, ki je bila v Shakespeareovem času aktualna, prenesena z javnega na zasebno življenjsko področje. Vendarle se zdi taka zgolj sociološka označba preozka in človek se ne more ubraniti vtisa, da nas je Shakespeare v Jago seznanil predvsem z elementom zla, ki ga kljub njegovi sprostosti in objektivni umetniški kretinji v zadnjih prizorih tudi občutimo kot takega, v čemer vidim tudi očistujoči moment te na videz neodrešujoče tragedije.

Spriču vsega tega me je Severjev Jago izredno zanimal. Priznati moram, da je bil težki nalogi kos in je dal celotni predstavi svojstven poudarek. Bistveno v njegovi kreaciji se mi zdi to, da je skušal podati Jaga ne toliko v analizi, kar je spriču kompliciranosti te vloge velika nevarnost, ampak predvsem zajeti v živ lik obe poglavitni sestavini te osebe: spletkarstvo in pretvarjanje. Pri tem pa je ohranil tisto mero, ki označuje Jaga kljub izredni duševni prežnostki kot človeka sociološko določenega okolja. Njegov Jago tako ni bil niti teatralčno poudarjen spletkar niti na Meffista spominjajoči samogovorec, ampak plastična življenjska figura, vojak poln prežnostki in zdravja, a hkrati premeten igravec s človeško zaupljivostjo in lahkovernostjo. Najmočnejši je bil po moji sodbi v drugem dejanju in v nekaterih prizorih tretjega dejanja, medtem ko pozneje v igri z Othellom nekoliko zaostaja. Ob jasni Levarjevi govorici se je zdelo tudi njegova izgovorjava mestoma manj razločna, elasti in začetnih prizorih. Vendarle pomeni ta lik za Severja napredek, tako če gledamo nanj z vidika osebnega razvoja, bodisi, ker nas je znova prepričal, da se njegove igralske sposobnosti ne bodo omejevale le na določene tipe.

Izmed ostalih na novo zasedenih vlog je vidnejši predvsem Rodorigo, ki ga je igral g. Tiran s tistim mladostnim zanosom, ki je značilen za tega zaljubljenega zaletca. Čeprav je bil vsaj v mimiki nekoliko preveč enoličen, je vendarle potrdil vero, da bo izmed najmlajših članov ansambla časoma dal največ.

V ostalem pa je treba ugotoviti, da letošnja uprizoritev »Othella« ne le ni zastajala za dosedanjimi predstavami, ampak je bila videti v celoti celo bolj doganana. Neizraziti je ostal še zmerom prizor s senatorji, dasi seveda ni več tako neobgilen kakor predlanskim.

France Vodnik.

Pred premiero izvirne slovenske opere

Pogovor s komponistom.

»Kako, da ste se odločili za komponiranje Cankarjeve opere »Hlapec Jerneje«?

»Že od nekdaj me je zanimal Cankar zaradi vsebinske globine. Iz tega vzroka sem tudi komponiral svojo prvo opero »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Motiv »Hlapca Jerneja«, ki išče pravico, me je zelo mikal, dasi sem vedel, da se v običajni operni obliki ne da izvesti, ker nima pravega dramatskega konflikta. Zamišljal sem si delo kot nekakšen pasijon, križev pot hlapca Jerneja v osmih postajah.

V Drami in Operi sta bila dva poskusa, da bi uporabili Cankarjevo novelo kot dramo (v Skrbinskih priredbi) in kot operni libretto (komponist Mahovský). Tudi Ferdo Delak je priredil »Hlapca Jerneja« na svojski način z govornim zborom, ki je predstavljal množico brezpravnih Jernejev. V njej je bil hlapec Jernej prvi govornik iz množice. Ker se mi je zdel Delakova priredba najprimernejša, sem jo uporabil. Tako je nastal epos borbe za pravico kot opera množice. V njej ima glavno vlogo zbor. To je — kolikor mi je znano — najboljše in ena najtežjih vlog za operni zbor v operni literaturi.

»Kakšna je glasbena koncepcija Vaše opere«?

»Glede na to, kar sem komponiral doslej, je preprosta, v njej sem skušal z najmanjšimi sredstvi doseči pravi izraz za splošno občutje in posamezne prizore.«

»Med uprizoritvijo »Pohujšanja« in »Hlapca Jerneja« je minulo 10 let. Kako da v tem času niste komponirali nobene opere«?

»Ker nisem dobil zadovoljivega libreta, sem delal pred vsem simfonične skladbe. Tako n. pr. Slovensko plesno burlesko, ki je bila izvajana 35 krat v Beogradu, Sofiji, Karlsruhu, Rotterdamu, Kownu itd. in ki si jo je izbral francoski dirigent Renee Baton za svoj prvi nastop v Ljubljani. Dirigiral je tudi moje Divertissement: nadalje Slavicus Hymnus (na Trubarjev koral), ki je bil nagrajen za prvi slovenski glasbeni festival in izvajal tudi v Pragi ter na monstre koncertu vseh treh jugoslov. Filharmonij v Beogradu. »Belokranjska« je doživela premiero v Parizu, dirigiral jo je tudi Barankovič z Ljubljanske filharmonije. Komponiral sem tudi uverturo »Kralj Matjaž«, tridelno »Svirko« i. dr. V tem času in v ta dela sem uvedel v simfonično glasbo slovensko folkloro.«

»Kakšno je Vaše razmerje do operne glasbe«?

»Že pri »Pohujšanju« sem iskal novo formo, ker čutim, da zahteva današnji čas novega in netradicionalnega opernega izraza. Poleg tega pa ne maram šablone in ne hodim rad po izhojenih poteh. Iščem — in izkušnja me pokaže, če je moja pot prava, mogoče me pa tudi pripelje spet nazaj k stari formi. Treba je pač iskati, kajti samo iz tega se izčrpi kaj novega in brez iskanja bi danes ne imeli verističnih, impresionističnih in drugih opernih slogov. Seveda se ne uveljavijo kar takoj, o uspehu vedno odločuje čas, predvsem pa občinstvo.«

»Katero so glavne vsebinske poteze v »Hlapcu Jerneju«?

»Dve: žalost in resignacija ter upornost, ki izhaja iz zavesti, da je pravica na njegovi strani. Vse dramatični poudarek je v besedi in glasu, manj v zunanostih. Vse bazira na notranjem konfliktu Jerneja, na njegovi tragediji. Zato nisem iskal zunanjih učinkov, temveč sem skušal podati čim verneje notranje pretrese z glasbo. V celi operi prevladuje molovski ton kot osnovna poteza vsega dogajanja. Poleg hlapca Jerneja je najvažnejša oseba Gostačev, ki prinaša tako v glasbi v besedi življenjsko filozofijo, ki ga je dvignila nad trpkost njegove usode, katero je že prebolel, da stoji zdaj nad vsemi boji.«

»Ali so v vaši operi kaka nova, tehnično-kompozitorska glasbena doseganja«?

»Ne iščem novotarije v tem pogledu, temveč skušam poenostaviti in poglobiti muzikalni izraz v občutju in formi libreta.«

»Kaj predstavlja v vaši operi centralno točko«?

»Oče naš, ki ga poje zbor v četrti sliki prvega dela. Opera obsega namreč dva dela v osmih slikah. Posamezne slike veže napovedovalec. Vse besedilo opere je vzeto iz Cankarjeve knjige.«

»Katero so še važne partije«?

»Gospodar, ki ga bo pel Marčec, potem že omenjeni Gostačev — Francel, župan — Zupan, jezični dohtar — M. Sancin in župnik — Anžlovar.«

»Kdaj ste skončali to opero«?

»Pred štirimi leti. Bila je že dvakrat na repertoarju, tokrat tretjič, ko prišlo do izvedbe pod muzikalnim vodstvom Nika Štritofa in v režiji šef-režiserja Cirila Debečca. Zbor je odlično našel tiral R. Simoniti, ki je imel prav v »Jerneju« izredno težko nalogo. Načrte za inscenacijo po zamisli šef-režiserja Cirila Debečca je napravil inž. arh. E. Franz.

Krstna uprizoritev Bravničarjeve opere množice »Hlapec Jernej« v tekočem tednu bo zanimiv kulturni dogodek na polju slovenske operne glasbe. Delo je bilo odlikovano lani s prvo glasbeno nagrado.

Maša Sl-eva.

Koncert Musulinove

Maló je pianist tako visoke kvalitete, kakršna je gdč. Branka Musulin, ki se nam je predstavila v ponedeljek, 13. t. m. v mali filharmonični dvorani. Ze izbira sporeda, ki ga je umetnica razporedila v tri, po slogovnosti več ali manj sovodno ali razvojno odgovarjajoče dele, kaže resno prizadevanje za prikaz različnih stilnih posebnosti posameznih avtorjev, in to v neki zaokroženosti — brez kakega stremiljenja za zgolj efektinimi deli. Pianistka se je pri izbiri ozirala poleg omenjenega predvsem na dela, ki ji nudijo največ muzikalne lepote, in to tiste, ki najbolj odgovarjajo njenemu pojmovanju in globinski dojetnosti. Njena igra se je opirala na slogovne posebnosti v gradnji, pri čemer je znala izluščiti vse muzikalno tankočutne podrobnosti; njena muzikalna, z močno kulturo prepojena narava, je tudi v celoti znala dati tisto zaključeno muzikalno podobo, ki je poslušalca notranje prepričala, ga ogrela ter estetsko popolnoma zadovoljila. Igra ni bila niti akademsko suhoparna, niti se ni opirala na zunanje efekte, ampak je poleg izredno čisto in jasno oblikovanih fraz, poleg včasih naravnost čudovito vzdrževanega zvočnega ravnovesja med basom in diskantom, poleg s profinjeno muzikalno estetsko tankočutnostjo vzdržane skladnosti pri nevištem, izstopajočem podajanju glasbenih misli v smislu tematike, poleg vzdrževanja čim večje barvne enotnosti med visokim diskantom in osrednjo lego in pažnje na lepoto tona samega, je vtila v poustvarjanju skladbam tisti duh, ki ni dan vsakomur, duh, iz katerega izhaja resnično notranje oblikovanje umetnine v vsej svoji glasbeni vsebini, ki prihaja po odgovarjajoči igri do poslušalca in prode do tistih globin, kjer je skrito neke hrepenenje po glasbeni lepoti. Že po prvih taktih smo pri pianistki zasluhili tisto notranjo napetost in smisel za stopnjevitost v gradbi. Njena igra je jasna, plastična, topla. Znala je izčrpati vse lepote, čeprav ji je slogovnost nudila posebnosti, česar ne zmore vsakdo v taki meri. Kot močno muzikalno osebnost jo je pokazala prav izvedba Bachove Partije op. B. dur, Scarlattijevi Dve sonati, dalje Beethovnova Sonata op. 111 v E-molu, iz katere je vel resnični duh beethovenske muzikalne značilnosti. V drugem delu je zaigrala Tajčevičeve Tri preludije,

Šport zadnje nedelje

V naši ožji domovini so imeli zadnjo nedeljo glavno besedo smučarji, ki so priredili na vseh koncih in krajih svoja prvenstvena tekmovanja. Največja prireditev je bila vsekakor ona v Škofji Loki, kjer sta imeli naši mladinski organizaciji ZFO in ZDK svoje letošnje prvenstvene tekme. Začnimo kar pri teh tekmah.

Alpska kombinacija ZFO

Letošnjo alpsko kombinacijo je izvedla ZFO v Škofji Loki, kjer so za take prireditve dani vsi pogoji. Tam je dobili dovolj primernih terenov za smuk in za tek skozi vrata. Morda bi bilo težje dobiti daljše proge za smuk, kar pa seveda ni važno, kajti glavno vlogo pri takih tekmah igra težkoča proge. V tem pogledu pa je bila zlasti proga za prvi razred taka, da so v začetku celo naši mojstri malce zmajevali z glavo. In tudi tek skozi vrata je bil dovolj zabeljen, tako, da moramo kar se tiče tekmovanja v letošnji alpski kombinaciji priznati, da so bile tudi v tem pogledu na višini. Poglejmo si še posamezne rezultate, ki so jih dosegli tekmovalci prvega in drugega razreda.

Rezultati v smuku II. razreda so takile:

1. Zabkar Jože 0.53.2 (Kor. Bela), 2. Stare Marjan 0.54 (Jesenice), 3. Arnež Peter 0.58.1 (Jesenice), 4. Potočnik Stojan 1.01.5 (Kropa), 5. Kleindienst Rud. 1.02.2 (Brezje), 6. Remec Jakob 1.02.2 (Klas. gimn.), 7. Kavčič Filip 1.3 (Kropa), 8. Volčin Lado 1.03.4 (Jesenice), 9. Jesenko Stanek 1.04 (Šk. Loka), 10. Bizjak Jože 1.04.1 (Hrušica).

Tek članov skozi vrata

I. razred:

1) Zvan Alojz, Jesenice: 1.28.6; 2) Praček Ciril, Jesenice: 1.31.1; 3) Znidar Emil, Jesenice: 1.39.4; 4) Ravnikar Rado, Jesenice: 1.42.1; 5) Finžgar Rudi, Kropa: 1.44.6; 6) Spec Ivan, Jesenice: 1.46.8; 7) Miceli Leon, Jesenice: 1.47.8; 8) Hafner Ivan, Škofja Loka: 1.54; 9. Kordeš Ivan, Kropa: 1.54.6; 10) Bertoncelj Jože, Jesenice: 1.56.7; 11) Torkar Rado, Jesenice: 1.59.7.

II. razred:

1. Stare Marjan 1.59 (Jesenice), 2. Zabkar Jože 2.04.5 (Kor. Bela), 3. Kažnar Franc 2.22.7 (Rateče), 4. Arnež Peter 2.26.5 (Jesenice), 5. Kavčič Filip 2.28.9 (Kropa), 6. Kleindienst Rudi 2.29.2 (Brezje), 7. Bizjak Jože 2.30.8 (Hrušica), 8. Janša Jože 2.33.2 (Radovljica), 9. Hafner Oto 2.34 (Jesenice), 10. Potočnik Stojan 2.35.2 (Kropa).

Rezultati v alpski kombinaciji I. razreda:

1) Zvan Alojz, Jesenice: 233.65; 2) Praček Ciril, Jesenice: 241.5; 3) Bertoncelj Jože, Jesenice: 271.8; 4) Finžgar Rudi, Kropa: 272.3; 5) Ravnikar Rado, Jesenice: 274.8; 6) Spec Ivan, Jesenice: 289.7; 7) Znidar Emil, Jesenice: 300.6; 8) Hafner Ivan, Škofja Loka: 306.8; 9) Kordeš Ivan, Kropa: 308.8; 10) Torkar Rado, Jesenice: 313.2.

Kombinacija II. razreda:

1. Stare Marjan, Jesenice 96.6; 2. Zabkar Jože, Koroka Bela 97.6; 3. Arnež Peter, Jesenice 110.5; 4. Kleindienst Rudolf, Brezje 115.7; 5. Kavčič Filip, Kropa 116.3; 6. Potočnik Stojan, Kropa 117.1; 7. Bizjak Jože, Hrušica 118.1; 8. Kažnar Franc, Rateče 120.1; 9. Seljak Janko, Ziri 120.9; 10. Stihel Anton, Radovljica 124.2

Smučarske tekme Zveze dekliških krožkov

Tudi naša dekleta so imela svoje letošnje smuške tekme v Škofji Loki. Tekmovalce so v smuku, ki je bil izpeljan za gradom ter v teku na 3 km, ki je šel po ozemlju za gradom. Ravno tako kot pri fantih, je bilo tudi pri dekletih opaziti velik napredek in sicer v kvalitativnem pogledu, še bolj pa v številnem. V posameznih disciplinah so dekleta dosegla naslednje rezultate:

1. Članice:

Smuk I. razreda: 1. Praček Lojzka, Jesenice, 38.1 sek. 2. Praček Anica, Jesenice, 41 sek. 3. Janežič Tina, Kamnik, 1:10.3 min. 4. Pirnat Helena, Bežigrad 1:12.2 min. 5. Pregelj Marija, Sv. Peter 1:15 min.

Smuk II. razr.: 1. Klinar Ivica, Jesenice, 41 sek. 2. Potočnik Stana, Kropa, 45.4 sek. 3. Bevk Minka, Škofja Loka 54 sek. 4. Torkar Stanka, Jesenice 57 sek. 5. Gantar Vida, Poljane 58 sek. 6. Kocjan Dari, Trnovo 1:20 min.

2. Mladike:

Smuk: 1. Ivankica, Sv. Peter, 1:21 min.

Tek na 3 km:

1. Članice:

I. razred: 1. Janežič Tina, Kamnik 12:17 min. 2. Rasperger Mila, Ljub. mesto 12:27 min. 3. Znidar Francka, Boh. Bistrica 12:45 min. 4. Pregelj Marija, Sv. Peter 14:23.

II. razred:

1. Gantar Vida, Poljane 12:21 min. 2. Bevk Minka, Škofja Loka 12:56 min. 3. Rozman Danica, Boh. Bistrica 13:05. 4. Andolšek Anica, Boh. Bistrica 13:11 min. 5. Potočnik Stana, Kropa 14:19. 6. Kocjan Minka, Trnovo 14:37. 7. Tome Vika, Bežigrad 15:36. 8. Babič Iva, Trnovo 15:37.

Tek na 2.5 km:

M. ladike:

1. Mencinger Cilka, Boh. Bistrica 9:30. 2. Ivankica, Sv. Peter 9:47.

Po končanih tekmah je bil v Društvenem domu v Škofji Loki sestanek vseh tekmovalcev in tekmovalk, poleg katerih se je nabrala polna dvorana prijateljev naše organizacije. Po odigranju drž. himne je načelnik škofjeloškega odseka br. Finžgar otvoril večer ter se zahvalil vsem tekmovalcem in sodelavcem za trud pri čemer je izrazil prav veliko zahvalo vojaštvu, ki je šlo prireditelju v vsakem pogledu na roko.

Za njim je povzel besedo načelnik ZFO br. Ivo Kermavner, ki je poudaril pomen letošnjih smuških tekem, ki so v nizu mnogostletnih in velikih nastopov, katere prireja naša organizacija v proslavo našega mladega kralja, Petra II., ki prevzame letos svoje vladarske posle. (Dolgotrajne ovacije Jugoslaviji in kralju Petru II.) Obenem je pojasnil zbrani množici, da goji naša

Ravela Ondino, Debussyja Bruyeres ter Jardins sous la Pluie. Tretji del pa je posvetila Chopinu: Berceuse, Etuda f-mol, Etuda As-dur, Etuda e-mol (op. 25) ter Scherzo h-mol. Da je njena igra tehnično visoko podprta, je pokazala tudi v dodatku. Pianistko si želimo slišati še v letošnji sezoni — v veliki filharmonični dvorani

organizacija poleg telovadbe vse sodobne športe in je zato najbolj vsestranska telesnovzgojna organizacija. Končno je povabil vse na letošnje velike prireditve o priliki obeh taborov v Ljubljani in pa na naš polet v Beograd, kamor pojdetta obe naši organizaciji, da se poklonita Nj. Vel. kralju Petru II.

Br. Sešelj, neumorni smuški referent naše organizacije je končno razglasil izid rezultatov letošnjih tekem in se zahvalil vsem sodelavcem za trud pri svojem idealnem delu za procvit smuškega športa v naši organizaciji.

Sestra Debečeva je govorila v imenu ZDK, za njo pa je objavila načelnica s. M. Pregljeva rezultate dekliških tekem. Ko so vsi zmagovalci in zmagovalke prešli lična darila, je cela dvorana zapela fantovsko himno, nakar se je formiral krasen sprevid smučarjev s konjenico in drž. zastavo na čelu, ki je krenil skozi mesto ob prepevanju domoljubnih pesmi proti kolodvoru.

Drž. prvenstvo v umetnem drsanju

Seniorji: 1. Thuma Emanuel (Ilirija) 272.3; 2. Biber Jože (I) 250; 3. Betetto Janez (I) 246.

Seniorke: 1. Palme Silva (I) 252.7 (edina tekmovalka).

Juniorji: 1. Gros Zlatko (SASK) 109.2; 2. Škrtič Ante (Hašk) 101.3; 3. Herzog Ivan (Hašk) 94.7.

Juniorke: 1. Gomboš Klara (SASK) 111.1; 2. Gerber Eva (BTP) 105.1; 3. Betaj Mira (SASK) 96.5.

Parj seniorji: 1. Palme-Biber (I) 11; 2. Sernee-dr. Švab (I) 10.2.

Juniorji: 1. Bogataj-Betetto (I) 9.1 (edini par).

Skakalne tekme na Mostecu

Seniorji:

1. Klančnik Karel (Ljubljana) 214 točk (24.5, 24.50 m);

2. Pribošek Franc (Bratstvo) 214.4 točke (25, 24 m);

3. Mežik Janko (Ilirija) 210.2 točke (24.50, 24.50 m);

4. Nedog Jože (Ljubljana) 196.4 točke (22, 22.50 m);

5. Zupan Ivan (Ilirija) 195.5 točk (21.50, 22.50 m);

6. Mugerle Stanko (Ljubljana) 195.1 točk (22, 23 m);

Nastopilo je 10 seniorskih tekmovalcev.

Juniorji:

1. Brun Berti (Bratstvo) 211 točk (22.50, 22.50 m);

2. Božič Branko (Ljubljana) 205.6 točk (19.50, 22 m);

3. Bukovnik Leon (Bratstvo) 199.6 točk (20.5, 21.50 m);

4. Zalokar Ivan (Ljubljana) 199.2 točki (20, 21.50 m);

5. Nedog Janez (Ljubljana) 186.2 točki (18.50, 19.50 m);

6. Razinger Alojz (Bratstvo) 184.4 točke, 19, 21 m).

Nastopilo je 12 tekmovalcev.

Mladina:

1. Rogelj Albin (Ljubljana) 201.5 točk (15.50, 15.50 m);

2. Mandelj Franc (Ljubljana) 200.2 točki (14, 15.50 m);

3. Vidmar Marjan (Ljubljana) 193.7 točk 14.5, 15 m).

Tekme mariborske podzveze ZFO

Prvo mesto si je priborila patrola s Sv. Lovrenca na Pohorju s časom 1:04.54; drugo mesto pa Fantovski odsek Maribor II s časom 1:15.1.

Mnogo zanimanja je bilo za slalom tekme. 1. Šverk, FO Ribnica na Pohorju, 1:13; 2. Kunc, FO Maribor II, 1:18; 3. Perun, Ribnica na Pohorju, 1:18.5; 4. Pajtlar, Sv. Lovrenc, 1:36.8; 5. Ailetz, FO Maribor III, 1:36.3.

Prvak alpske kombinacije mariborske podzveze je Kunc Ivan, FO Maribor V, s časom 9:48.1; 2. Dolnšek, Sv. Lovrenc, 11:28.2.

Popoldne ob 1 so bile tekme mladenk Dekliškega krožka od Sv. Lovrenca na Pohorju na in pol kilometra dolgi progi. 1. Šikec Sonja 11:14; 2. Komec Albina 12:15; 3. Slavs Marija 12:28; 4. Veronik Pepca 12:40; 5. Vanek Micka 13:51; 6. Skabec Albina 13:55.

Smučarske tekme v Sodražici

Mladina na 2 km: 1. Campa Alojzij 15.53; 2. Silc Janez 16.38; 3. Petek Anton 16.40.

Mladina na 4 km: 1. Boje Anton 31.48; 2. Oražem Ludvik 32; 3. Benčina Franc 33.01.

Starjši na 6 km: 1. Marolt Jože 46:17; 2. Košir Alojz 46:47; 3. Adamič Jože 46:43.

CELJE

† Amalija Burnik

Celje, dne 20. jan.
V Storu pri Celju je v nedeljo popoldne umrla gospa Amalija Burnik, vdova po stolnem upravniku iz Metlike Valentinu Burniku, ki je svoj čas dolga leta služboval tudi v Kamniku. Rodila se je 20. sept. 1858 kot hči nadučitelja Janeza Novaka v Boštanj. V Metliki je živela nad 40 let, od leta 1926 pa pri g. sinu v Storu. Zapuščala edinega sina, art. majorja v p. g. Bogumila, ki je znan kot vnet delavec na vseh poljih javnega življenja. Bil je odličen vojak, sedaj je podpravitelj rudnika in železarne v Storu, občinski odbornik in glavni tajnik teharske hranilnice, katero že nad 20 let vodi z vidnim uspehom.

Kakor njen sin, tako je tudi pokojna bila zelo naklonjena revežem. Uboge je vedno rada podpirala. Bila je vedno vesela narave in priljubljena pri vseh, ki so jo poznali. Rada je čitala knjige, iz teharske knjižnice je že skoraj vse prečitala po dvakrat. Njeno dnevno čtivo je bil »Slovenec«. Tudi druge katoliške liste je imela vedno na mizi. Kljub visokim letom je vedno rada hodila v cerkev v pol ure oddaljene Teharje. Če ni mogla iti peš, je najela voznika, samo da je mogla v cerkev. Z njo lega v grob poznavaalka največ slovenskih narodnih pesmi, katerih zbirka se nahaja — žal brez napetov — pri g. sinu. Veliko teh pesmi je izdal z napetimi češki skladatelji Huba.

Ko se poslavljamo od predrage pokojnice, ji želimo, da jo Vsemogočni za njena dobra dela obliko poplača. Zaljubljeni rodbini Burnikovi naše globoko sožalje.

c Počastitev spomina † dr. Antona Korošca. FO in DK v Celju priredita jutri, v sredo, ob 8 zvečer v Domu žano komemoracijo za † dr. Antona Korošcem. Vabimo vse članstvo in prijatelje organizacije.

c Ne zamudite drevi ob 8 v Prosvetnem domu predavanja Celjanom dobro poznatega humorista

in odličnega planinca g. prof. Janka Mlakarja iz Ljubljane, ki bo govoril o temi »Po vrhovih slovenskih gor«. Predavanje bodo pojasnjevale skiptične slike.

c Naroči sliko Marije z Brezji? c Za zimsko pomoč revežem so darovali: Weren Josip 1500 din, Stofa Franc namesto običajne novoletne obdaritve gostov 300 din, dr. Krautberger Alojzij 150 din, Florjančič Karel 300 din, namesto venca na krsto umrlega g. Mirnika Antona so darovali: Pavla Lončar 200 din, Ana Ivlevič 100 din, Nada Dolovčak 100 din, vse iz Zagreba, in predsednik Cinkarne g. Lazarevič Todor 300 dinarjev. V to svrhu je bilo tudi že zadnjič omenjeno darilo rodbini polkovnika Branka Šaputa in Ade, vdove Holjac v Zagrebu.

c Konzum piva v Savinjski dolini 100% večji. Zaradi slabe sadne in vinske letine je cena vina in jabolčniku zelo visoka. Zato se prebivalstvo bolj poslužuje cenenejšega piva. Konzum piva v Savinjski dolini je narasel za 100%, v drugih krajih pa za 60%. Kljub mrazu imajo zaloge in pretakalnice toliko dela kot so ga imele poleti. Zaloge so se morale zato sedaj preskrbeti za ogromnimi količinami ledu, ki so ga navozili v svoje ledenice. Večje zaloge so si morale preskrbeti po šest sto voz ledu, najmanjše ledenice pa do 40 voz. Kljub temu, da dostavljajo sedaj pri nas pivo tri pivovarne, imajo vse dovolj ledu.

c Koliko mesa porabimo v Celju? V mestni klavnici v Celju so lani zaklali 111 bikov, 752 volov, 1445 krav, 369 telic, 2001 tele, 3757 prašičev in 45 ovac. V Celju so lani uvozili 7482 kg govedine, 66.425 kg teletine, 151.043 kg sveže svinjine, 875 kg ovčetine, 1369 kg sveže slanin, 11.600 kg suhega mesa, 1510 kg suhe slanin, 6873 kg klobas in salam, 1511 kg mesnih konzerv, 8541 kg rib in 272 kg divjadi. Seveda so to le številke iz statistične mestne klavnice, to je statistika o pripravi in porabi mesa. Koliko mesa, perutnine, divjadi itd. so Celjani dobili po domače od drugih, seveda statistika ne pove. Suhoparne številke iz statistike mestne klavnice pa nam povedo, da je celjski želedec res velik.

c Kdo je izgubil aparat? Celjska policija je prišla osebo, ki je našla lani na tako imenovani kameniti mizi v mestnem parku boljši fotoaparat. Lastnik naj se zgasi na policiji.

c Celjska policija se bavi z večjo afero tiho-tapstva s prepogami in je aretirala nekaj prodajalcev prepog.

Ekspozitura Delavske zbornice v Kranju

Delavska zbornica je preteklo nedeljo priredila troje socialnih tečajev in sicer: na Jese-nicah, v Trzinu in v Kranju. Tečaji so bili povsod zelo dobro obiskani in je delavstvo pazno sledilo posameznim predavateljem ter izredno živahno odobravalo njihovo stališče. Zlasti pa je delavstvo pozdravljalo sedanjo smer delovanja zbornice uprave in njena prizadevanja, da ob vsestranskem delu za koristi delavskega stanu strne vse slovensko delavstvo v enoten, organsko zgrajen delavski stan.

Tečaj v Kranju je bil celodnevni. Na tečaju so predavali gg.: sodnik Tomc Jože, tajnik ZZZD Pirih Milko, tajnik Delavske zbornice Hafner Andrej in Langus Jože, načelnik delavskega oddelka socialnega urada ljubljanske mestne občine. Tečaja v Kranju se je udeležilo ca 250 delavcev in so popolnoma napolnili novo obširno predavalnico v »Ljudskem domu« v Kranju. Delavstvo je bilo predavateljem za njihova izvajanja izredno hvaležna. Kar čutilo se je, kako potrebno je bilo, da se zbornica ne zapira med tesne stene uradniških prostorov, marveč gre njeno zastopstvo ven med slovensko delavstvo ter ga seznanja z njegovimi pravicami in z modernim pravcem delavsko-stanovskega organiziranja.

S tečajem v Kranju je bila združena tudi otvoritev ekspoziture Delavske zbornice. Otvoritev je izvršil ob 15. uri popoldne v prisotnosti okrajnega načelnika g. Vidica, g. dekana Matije Škrbca, senatorja g. Brodarja, župana mesta Kranja g. Češna, banskega svetnika in predsednika županske zveze za kranjski okraj g. Umnika, zastopnikov krajevnih organizacij delavstva, predsednik Delavske zbornice g. Jonke Jože. Zvezo združenih delavcev so pri otvoritvi zastopali predsedniki posameznih podružnic te organizacije v kranjskem okraju. Jugoslovansko strokovno zvezo je zastopal g. Zorman, Narodno strokovno zvezo pa g. Oman.

Predsednik Delavske zbornice je poudaril ob otvoritvi ekspoziture važnost tega dogodka za delavstvo kranjskega okraja, izročil dekret članom sosveta te ustanove ter želel ekspozituri božjega blagoslova pri delu za delavski stan. G. Ham, novi predsednik sosveta in voditelj tečaja je poskrbel za slovesni poudarek te-

ga dogodka ter je prisotne odlične goste gdč. Berčičeva razveselila v znak počastitve s šopki cvetja iz rdečih nageljev.

Spregovorili so zbranimu delavstvu nato vsi zgoraj naštetih odličnih gostje in so želeli novi delavski ustanovi in delavstvu samemu v bodočnosti kar največ uspehov pri delu za stan, za narod in domovino.

Delavstvo je nato zapustilo zborovalno dvorano, prisotni člani uprave Delavske zbornice in častni gostje pa so se podali v uradne prostore nove ekspoziture, ki jo bo vodil g. Gasar Albin, ter tam podpisali spominsko listino na ustanovitve te delavske ustanove.

Po končanih formalnostih so se člani uprave Delavske zbornice ter zastopniki strokovnih organizacij skupno s predavatelji na tečaju pomudili par ur v prijaznem prijateljskem razgovoru. Poleg zastopnikov organizacij ZZZD so se teh razgovorov udeležili tudi zastopniki Jugoslovanske strokovne in Narodne strokovne zveze. Menjali so si med seboj poglede na sedanje prilike v delavkem stanu in so ugotovili, da so ti pogledi skoraj doceloma enotni in da bo treba vrste delavskega stanu za vsako ceno organizacijsko strniti ter odstraniti vse ovire, ki skušajo delavski stan brez potrebe razdvajati.

Lahko rečemo, da pomeni otvoritev ekspoziture Delavske zbornice v Kranju za to industrijsko središče začetek nove dobe v delavsko organizacijskem pokretu. Delavstvo se zaveda novih časov, se otresa stare miselnosti, ki je razdvajala, in se zgrinja s svojo stanovsko Delavsko zbornico vedno bolj okrog edino pravilnega delavsko-organizacijskega gesla: »Bog, stan in narod!«

GUVERNANTO

absolvirano filozofsko, iščem k 4 letnemu otroku. Znanje srboslovščine in nemščine potrebno. — Zglasiti se v torek, 21. januarja ob 10 dopoldne pri vratarju univerze v Ljubljani, Kongresni trg.

Iz Julijske krajine

Skromen šopek nageljnov na grob dr. Korošca

Seznanil sem se z dr. Korošcem kot mlad akademik v »Danici« na Dunaju. Posledica tega znanja je deloma bila, da sem v začetku L. 1910 postal urednik »Straže« v Mariboru, kjer sem ostal dobra štiri leta. Ne bom opisoval teh let, ko sem kot dr. Korošec novinarški in politični učenec in skromen sodelavec uredniškoval na naši severni narodni meji. Naj v čast in označbo tistih časov samo povem, da se je bila tudi prav po veliki zaslugi pokojnega mojega učitelja vseslovenska misel že tako globoko zakoreninila v vseh slovenskih deželah, da me v vseh vročih takratnih borbah in prilikah nikoli ni zadel učitek, da nisem sin zelenega Štajerja in sem se prerinil s primorskega juga. Vsem, ki so me poznali, se je zdelo povsem naravno, da sem na severni straži, kajti severna in južna meja sta bili vsem enako topla pri srcu. Bila so bojevit, vendar lepa, nepozabna leta.

Za te dobe je bil dr. Korošec, kolikor se spominjam, vsaj enkrat na Goriškem. L. 1913 je »Dijaška zveza« priredila v Gorici vrsto predavanj, katera so imeli najvidnejši naši prosvetni delavci iz vseh slovenskih pokrajin. Zapore so takrat predavali v Gorici France Terseglav, Fr. Grafenauer in dr. Korošec, ki je govoril o »Slovenici na Štajerskem«. Pri tej priliki je obiskal dr. Korošec tudi goriško centralno bogoslovje in se takratni bogoslovci še sedaj spominjajo njegovega obiska. Prav tako so ohranili tudi nekateri tedanji srednješolci njegovo živahno predavanje in njegovo prikopno osebnost v lepem spominu.

Čisto v pravcu vseslovenske misli je bilo, da je dr. Korošec potem v letu 1918 ob obletnici majniške deklaracije obiskal primorske dežele. V Gorici, ki je bila takrat še v ruševinah in mnogo beguncev še ni bilo doma, je bilo zborovanje bolj skromno; vršilo se je v prostorih hotela »L'Angelo d'oro« (Pri zelenem angelu). Kljub bolj majhnemu obsegu je bilo to goriško zborovanje prav pomembno in še ni dolgo tega, ko mi ga je v pogovoru omenjal znan Gorican. Tržaško zborovanje je pa bilo pravo zmagovalstvo, kakor smo čitali v nedeljskem »Slovenecu«, kjer so pod zaglavjem »Ob prvi obletnici majniške deklaracije« priobčeni spomini na to veličastno manifestacijo, v katere središču je stal pokojni voditelj. Jaz sem prisel v Trst šele popoldne in sem bil pri zborovanju pri Sr. Ivanu, kjer pa dr. Korošec in dr. Wilfan nista smela govoriti.

Kdaj in kolikokrat je bil dr. Korošec v poznějšíh letih na Goriškem in v Italiji, ne vem. Nekada dne v marcu (1938 so mi v hotelu pri »Zlatem jelenu« v Gorici pravili, da se je nekaj dni prej v prvih popoldanskih urah ustavil pred hišo velik jugoslovanski avtomobil in je prišel v lokal velik, odličen gospod v družbi dveh, treh oseb, ki se je živahno zanimal, če se prihajajo tja Goričani in deželani in je povpraševal tudi po meni. Gostilničar in njeno osebo pa tujega gospoda spoznalo. Ker sem nekaj slišal, da je dr. Korošec bil na Goriškem in v Gorici, sem takoj slutil, da je bil neznani gost dr. Korošec. Pokazal sem gostilničarki »Slovenca« z njegovo sliko in ga je takoj spoznal. Iz Gorice se je dr. Korošec takrat takoj vrnil domov. Vračal se je na Poštojano skozi Vipavsko dolino. V Vipavi je pokušal »zelencu«, slovit vipavsko vinsko kapljico, in se oglasil tudi v Mančah na domu bana dr. Natlačen. Nekaj mesecev pozneje je zopet obiskal Italijo in bival nekaj dni na oddihu v Amalfi v bližini Neaplja.

Sicer pa ni važno kolikokrat je bil dr. Korošec v zadnjih dveh desetletjih na Primorskem. Bolj važno in pomembno je, da mu je bila naša Julijska Krajina vedno topla pri srcu. Za položaj in prilike primorskih Slovencev se je vedno živo zanimal. Vedel je, da je njihovo stanje v veliki meri odvisno od odnosov, ki vladajo med obema sosednjima državama. Zato se je vneto trudil, da bi se ustvarilo plodno sodelovanje in spletko prijateljske vezi med obema sosedoma. Veselilo ga je, ko je v zadnjih letih to delo napredovalo.

Dr. Koroščevo smrt je globoko razžalostila Julijsko Krajino. Tudi italijanska politična javnost je bila zadeta in mnogi italijanski listi so se velikega državnika spomnili v častnih besedah. Kot goriški dopisnik »Slovenca« sem se hotel udeležiti pogreba. Ker zaradi veljavnih predpisov potnega dovoljenja nisem mogel dobiti pravočasno, sem prišel v Ljubljano ob tridesetem žalnem dnevu. Obiskal sem ga na Navju s premočnimi vencami, ki so ovelile cvetjem obloženi grob in položili nanj v časten in hvaležen spomin skromen šopek nageljnov, ki sem jih prinesel z Goriškega.

Polde Kemperle.

Narodopisje

Čopov študent je dobil pri izpitu vprašanje, odkod so Baski. Odgovoril se glasi: »Baski so gorski pastirski narod, ki se razleza notri do obronkov Pirenejev vse do XVII. stoletja.«

Kako močne so živali?

Katera žival ima večjo moč, slon ali strigalica? Marsikdo se bo temu vprašanju smejal, pa je vendar strigalica zmagovalka, če primerjamo, koliko zmora ona z ozirom na svojo velikost in koliko slon. Ta majhna žuželka, ki jo večkrat po krivici dolžimo, da zleze človeku v uho, namreč prenaša bremena, ki 530-krat prekašajo njeno lastno težo. Človek, ki bi sorazmerno hotel imeti podobno moč, bi moral biti najmanj tako močan, da bi lahko nesel na hrbtu dva vagona po 20 ton težka. Slon, ki bi rad prenašal v sorazmerju s svojo težo tolikšne breme, kot ga prenese strigalica, bi moral vleči cel tovrni vlak.

Moč takih žuželk je res čudovita. Pomislimo, da je že mnogo, če lahko človek nese dvakrat toliko, kakor je težak. Navadna hišna muha lahko odrine predmet, ki je 170-krat težji od nje. Še večji atlet je majniški hrošč, ki lahko premika 182-krat težji predmet od njegove lastne teže.

Kadar čebele plešejo...

Nova raziskavanja iz življenja čebel, živalic, ki jih po pravici stavljamo za zgled pridnosti, so nam odkrila marsikaj zanimivega. Nekaj posebnega so plesali čebel, ki so se vrstile domov, ko so odkrile sladke predmete, kamor lahko hodijo nabirati med. S temi plesi, ki jih uprizarjajo tako rekoč na »plesišču« tik ob vhodu v panj, hočejo vzbuditi druge čebele, naj še one gredo in se nasrkajo sladkega nektarja... Vodnik na polji do sladke pojedinke jim je duh, po katerem diše čebele-plesalke. Tudi tiste čebele, ki so prišle domov s poljedine, zopet plešejo, tako da opozore druge, naj gredo še one polskat sladkega medu, ki jih še vedno čaka. Ko pa je delavk dovolj, nič več ne plešejo in nove čebele ne hodijo več na tisto mesto iskat medu.

Smrt uničila 4 življenja

Blizu Pijave (Italija) se je ponoči vdrl strop v neki kmetijski hiši, ker je bilo na podstrešju nagradenega preveč riža. Strop je pokopal pod seboj štiri ljudi. Vse štiri so pategnili mrtve izpod ruševin.

Nevihite na severu USA

Močne, ledenomrzle nevihte so bile zadnje dni nad severnim delom Združenih držav; burja je najprej prinesla dež, nato pa je nastopila ledenomrzla sapa, ki je zavila cele pokrajine v led. Prizadete je bilo mnogo škode. Tudi je bilo več prometnih motenj. V Newyorku je bilo par mostov več ur zaprtih za promet.

Proti posivelosti las

Pred kratkim so začeli pridobivati iz kompleksa B vitaminov neko snov, ki se da izločiti iz droži. Imenujejo jo »B faktor«. Pri podganah s črno dlako so ugotovili, da ravno ta »B faktor« preprečuje posivelost črne dlake. Zato so dali temu vitaminu tudi drugo ime, namreč vitamin proti posivelosti las. Ni pa še preiskano, če pri starejših ljudeh začno siveti lasje v resnici zaradi pomanjkanja tega vitamina.

Redek požar

V Stockholmu so na vsem lepem zajeli planeti star hrast, ki je bil mahoma v ognju. Na prvi hip niso mogli ljudje razumeti, kako se je to zgodilo. Potem pa so se spomnili, da je v ta hrast pred šestimi meseci udarila strela, drevo pa se ni vnelo. Iskra je ostala v hrastu, je počasi tlela in tlela, dokler se drevo nazadnje res ni vnelo in zgorelo.

Hermelin

V šoli so imeli prirodoznanje živalstva. Perne-tov Tone je dobil vprašanje, kaj je hermelin. Tone je vedel le nekaj o dragoceni hermelinovi kožuhovali, drugega nič. Da bi se kako izmazal, je rekel: »Hermelin je dvojček belih nog, ki so okrog in okrog pokrite s črnimi repki.«

Umrla mi je moja draga mama, gospa

Marija Lavriša

zasebnica

Pogreb drage pokojnice bo dne 22. januarja 1941 ob pol štirih iz Zavetišča sv. Jožefa, Vidovdanska cesta št. 9, na pokopališče na Viču.

Rožna dolina, dne 20. januarja 1941.

Zaluzjoča hči Franja Dereani in ostalo sorodstvo.

Edgar Wallace:

76

Zagonetna grofica

(Roman iz londonskega življenja.)

»Da, o tem sem trdno prepričana.« Odprl je veliko, debelo knjigo, ki je ležala na levi strani pisalne mize.

»Jaz osebno poznam ta slučaj.« je dejal potem. »Takrat sem bil še mlad sodnik. Toda direktno nisem sodeloval pri procesu. Ne vem torej, kaj naj napravim za vas. Kazen je že skoraj prestana in če bi bil jaz na vašem mestu, bi počakal, da popolnoma izteče in ne bi podvezal nobenih drugih korakov. Če mnogi drugi so se zanimali za to stvar, kot vam je morda znano, pa sem vsem dal isti nasvet.«

»Toda moja mati je nedolžna,« reče Loisa. On nato odgovori samo s komaj opaznim zgibom rame.

»Krivda in nedolžnost sta med seboj tako povezani, da se tudi čez dvajset let zelo težko dokaže tako eno kakor drugo. Jaz sem v tistem času spremljal slučaj z velikim zanimanjem. Po mojih mislih sta v tem slučaju dve važni točki. Ena dokazuje očitno obtožbeno krivdo, druga pa njeno nedolžnost, toda nobena od obeh točk ni bila omenjena pred sodiščem.«

»Kaj pa je bilo pravzaprav?« vpraša Loisa hitro.

»Prvo je bil ključ od omare, v kateri je bilo najdeno drago kamenje in ciankalij. Če bi se ta ključ našel pri vaši materi, bi bil slučaj popolnoma razjasnjen. To je bilo tudi mišljenje sodnika, ki je vodil razpravo. Druga točka pa se nanaša na pismo, ki bi ga bila umorjenka brez vsakega dvoma napisala, če bi v resnici napravila samomor. Vi najbrž veste tudi to, da je na mizi bil najden peresnik, črnilo in blok papirja, ni pa bilo nikakega pisma.«

Papir je bil čisto nov, ker ga je bila umorjenka kupila še usodnega jutra. Bilo je izpricano, da je list odtrgan iz bloka. Branilec je vztrajal na stališču, da se je ženska gotovo pripravljala na samomor in napisala poslovilno pismo, kakor ponavadi napravijo ljudje v takih slučajih. Tega pisma pa ni bilo mogoče najti, četudi je bila vsa hiša skrbno preiskana.

Potem je nenadoma začel izpraševati o njenem življenju in njeni osebi. Ko mu je razložila, zakaj misli, da je hčerka gospe Pinderjeve, ji je dal prav.

»Brez dvoma je vaše mišljenje popolnoma pravilno,« je rekel.

»Tudi Mr. Dorn je priznal, da imam prav,« doda Loisa z rahlim nasmehom.

»Dorn?« vpraša on naglo. »Mislite bivšega indijskega policijskega častnika? Ali ga poznate?«

»Ne ravno dobro,« odvrne ona. Uradnik jo ostro pogleda.

»Ob kakšni priliki ste se pa spoznali z njim?« vpraša, nakaar mu Loisa čisto iskreno razloži ves svoj doživljaj.

»Hm... To se čisto ujema v Dornom. Mislim, da on ne bi nikoli zasledoval mlade dame, če ne bi bilo še kaj drugega vmes. To je človek največjega poštenja in dostojanstva,« reče uradnik zelo odločno. Iz nekega čudnega razloga je Loisa rada slišala takšno sodbo — polno priznanja — o človeku, zaradi katerega se je bila že tolikokrat razjezila.

Pomočnik ministra za sodstvo se je dvignil in ji dal s tem znak, da je razgovor končan. Stisnil ji je še roko in dejal:

»Ko bo vaša mati prišla iz zapora, vam bo gotovo lahko povedala več, kakor kdorkoli od nas. Na primer, še vedno ni rešeno vprašanje, kdo je bil vaš oče, ki je teden, dva pred zločinom izginil in ga nihče ni več videl. Kaj se je z njim zgodilo? Spominjam se, da se je tedaj državni tožilec izrazil, da je vaša mati odgovorna tudi za njegovo izginotje.«

»Strašno!« krične pridružno Loisa.

»Da... to bi zares bilo strašno.«

Po zvoku njegovih besed se je Loisi zazdelo, da ne presoja vsega samo z uradnega stališča. »Pri zločinih, draga gospodična, mora državnopravnik misliti na najhujše reči in se, žal, zelo pogosto ne moti.«

S tem razgovorom Loisa ni mnogo dosegla, a bila je zadovoljna, da je stvar vsaj začela. Zaveda, nikoli se še ni bavila s svojim očetom in njegovim izginotjem... To se ji ni zdelo važno v primeri z mukami njene matere.

Pismo in ključ To sta bili dve novi točki, o katerih prej ni bila nič vedela. Vrnila se je kotlikor toliko zadovoljna na Chester Square in stopila v palačo, kjer je takoj doživela enega najbolj čudnih doživljajev, ki so se kdaj odigravali pred njenimi očmi.

Ko je odprla vrata sobe, v kateri je grofica navadno bivala čez dan, je začela ostrti, vreščeti glas mladega grofa; že se je hotela umakniti, ko jo je grofica, ki jo je opazila na vratih, poklicala v sobo.

Selvin je bil ves iz sebe od srda; lici sta mu bili blede kakor kreda; besnel je, kričeč ostre besede in tolkel z nogo ob tla, kakor kak neotesanec.

»Tega ne bom napravil... pod nobenim pogojem,« je klical. »Pozivam Miss Reddle za pričjo. Prosim vas, gospodična, povejte mi, ali je prav, da človek. karšen sem jaz, mora delati to, kar mu predpiše kak idioški zdravnik? Ne mislite, da se jaz kaj bojim tega lopova, ne ne, nikakor! Pri Bogu, tudi jaz poznam paragarte!«

»Braime je samo izvršil njegovo naročilo,« reče grofica s svojim globokim, zamolklim glasom.

Stala je poleg svoje pisalne mize in mirno ostrila svinčnik z majhnim nožičkom.

»Nič mi ni žal, da bom svojo sobo odstopil tej mladi dami... to bi napravil vsak gentleman...«

Zlasti še radi tega, ker je moja delovna soba čisto udobna in pripravna za stanovanje. Toda, če hočem sam kam iti, tedaj hočem iti sam in nočem, da mi je vedno za petami kak ogaben zločinec, kakor je tudi hišnik, pa če bi tudi vsi bedasti zdravniki tega sveta to predpisovali. Jaz sem, mati, že dosti tega prestal.«

Zapretil je grofici z drhtečimi prsti, toda ona je ostala še naprej navidez čisto mirna in je brezbrizno ostrila svoj svinčnik.

»Dosti sem pretrpel — in ti se zdaj lahko svobodno poročiš z onim podlim Chesney Prayem... onim vražjim zločincem! Ti se čudiš, odkod jaz to vem O, jaz vem še mnogo, mnogo več, o čemer ti niti v sanjah ne bi mogla slutiti, da sem zvedel. Lahko trošiš moj denar, kolikor te je volja, lahko ga tudi njemu posojaš...«

Lady Moron stopi k sinu, vzdigne roko in počasi pogladi z njo grofo po brazu.

»Ti si zares neolikan mladenič,« reče in se nasmehe.

V tem hipu Selvin krične od bolečine in se opoteče nazaj, držeč roko na svojem okrvavljenem obrazu.

Loisa ni mogla verjeti svojim očem, pa vendar je jasno opazila dolgo, krvavo zarezo na mladeničevem licu. Nožiček, s katerim je grofica ostrila svinčnik, je bil rdeč od krvi.

XIII.

»Ti si zares zelo neolikan mladenič,« ponovi lady Moron še enkrat, obriše nožič s svojim robem in začne opet šiljiti svinčnik. »Le pojdi lepo v svojo sobo, pa se igra z svojimi električnimi aparati.«

Mladenič se je kar zibal od strahu, nenadoma pa se je okrenil in odbehal iz sobe. Obraz mu je bil ves oblit s krvjo.

V sobi je nastala grobna tišina; kmalu pa vzdigne grofica oči:

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(245) Odposlanstvo se vrne v svojo utrdbu. Mihec gre za njimi; toda skozi majhna vrata se mora splaziti po vseh starih.

(246) Pridruži se mu neki kovinski možiček, ki gre pred njim in pripelje Mihca v veliko stavbo, kjer so bili sami stroji. V ogromni dvorani pusti Mihca samega in nekam zgine.

POMLADANSKI DUNAJSKI VELESEJM

WIENER MESSE

OD 9. DO 16. MARCA 1941.

Poljedelstvo (vsi poljedelski stroji) — vrtnarstvo — sadjarstvo — vinogradništvo — ribolov in ribogojstvo — čebelarstvo — kemična industrija — mlekarstvo — kletarstvo.

Na področju tehničnega velesejma
AVTOMOBILSKA IN MOTOCIKLISTIČNA RAZSTAVA

Prijave najpozneje do 10. februarja

Vsa obvestila in navodila dajejo:

J. Kulhanek, častni zastopnik za Dravsko banovino in banovino Hrvatsko, Zagreb, Ulica Kraljice Marije 24, telefon 51-85,

H. Plannenstill, generalni zastopnik za vso Jugoslavijo, Beograd, Bosanska 29, telefon 30-881.

Popusti na vseh železnicah.

Kupimo

VSAKOVRSNO

ZLATO

SREBRO - PLATINO

SMARAGDE SAFIRJE RUBINE

KISERE I.T.D. STARIŠKI

NAKITE TER UMETNINE

PO NAJVIŠJIM CENAM

STARA TVRDKA

JOS. EBERLE

LJUBLJANA, TYRŠEVA 2

HOTEL SLON

Prodamo

Fige

za žganjekuho po najnižji ceni oddaja tvrdka Ivan Jelačin, Ljubljana, telefon 26-07.

Slasličarno

dobro vpeljeno, ugodno prodam. Polze se v slasličarni Morela F., Ljubljana, Igriška ulica št. 10. Primerno za mlekarstvo!

2951

DRVA

PREMOG

IVSCHUMI

DOLENJSKA

CEITA

Kupujte pri naših inserentih

Peč

za mizarstvo delavnico — prodam. Prebil, Glince Bobenčkova 10, Ljubljana

STROJI

Stružnico

dobro ohranjeno, mehaničarsko, kupim. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 920. (k)

Bres posebnega obvešila

Po kratki bolezni je umrl gospod

Josip Suchy

upokojeni uradnik Trboveljske premogokopne družbe in član Društva slovenskih književnikov v Ljubljani

Pogreb blagega pokojnika bo v sredo, 22. t. m. ob pol 3 pop. z Žal, iz kapele sv. Janeza k Sv. Križu. Pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin.

V Ljubljana, 20. januarja 1941

M. Florjana - uršulinka, sestra — dr. Ivo Benkovič za številno sorodstvo

Zahvala

Za vse dokaze iskrenega sočutja in sožalja, ki smo jih prejeli ob smrti našega nepozabnega, srčno ljubljenega soproga, predobrega očeta, tasta in svaka, gospoda

Vrbinc Antona

posestnika v Stepanji vasi

kakor za poklonjeno cvetje in vence se tem potom vsem najtopleje zahvaljujemo.

Posebno zahvalo izrekamo č. duhovščini, gospodu zdravniku dr. Franta Misu za pomoč ob bolezni, sosedom, vsem prijateljem in znancem, ki so blagega pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti k večnemu počitku.

Stepanja vas, Ljubljana, dne 20. januarja 1941.

Zalujote rodbine Vrbinc in ostalo sorodstvo

Službo dobe

Mizarskega pomočnika

dobro izvežbanega, za boljše pohištvene dela — sprejemem. Plača po dogovoru. Nastop takoj. Naslov: Franc Polovšak, splošno mizarstvo, Skornjo-Slovanj. (b)

Denar

Posojila

dažemo našim članom in varčevalcem. Ugodni pogoji. - Vloge obrestujemo po 5%. - Vsi varčevalci brezplačno zavarovani. - Zadruga »Moj dom« Ljubljana, Dvorčakova št. 8. Iščemo poverjenike!

KUPUJE — PRODAJA

Hranilne knjižice

bank in hranilnic ter vrednosne papirje po najugodnejših cenah

BANČNO KOM. ZAVOD MARIBOR

Vsaakovrstno
zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 2

Posestva

»REALITETA«

zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadst. Telefon 44-20.

Hiša v Krškem

enonadstropna, tristano-vanjska, z lepim dvoriščem, zidano garažo, teraso, verando, kopalnice, vinsko kletjo, zelenjadnim in sadnim vrtom, napredaj. Pojasnila se dobe Krško 116.

Čitajte »Slovenca«

Umrl je naš predobri mož in preskrbni oče, gospod

Franc Dolenc

rentni mojster kneza Windischgratza v pokoju in posestnik

v ponedeljek, 20. januarja 1941, v 80 letu starosti, po kratki bolezni, previden s svetimi zakramenti za umirajočo.

Pogreb predragega pokojnika bo v sredo, dne 22. januarja 1941, ob 9 dop. na farno pokopališče v Planini.

Planina pri Rakeku, dne 20. januarja 1941

Ivana roj. Milavec

žena

Ivanka por. Verčkovnik, Marija, Anica, otroci

Jože Verčkovnik, zet; Jožek, vnuk

Umrl nam je stric, svak, gospod

Franc Peterlin

višji sodni svetnik v pokoju in hišni posestnik odlikovan z redom sv. Save III. raz.

Pogreb bo v sredo, 22. januarja, ob 3 popoldne z Žal, iz kapelice sv. Petra k Sv. Križu

Ljubljana, Beograd, 20. jan. 1941

Žalujoci ostali

Naša ljubljena gospa

AMALIJA BURNIK

vdova šolskega upravitelja v p.

se je dne 19. januarja 1941 ob 13 preselila k Vsemogočnemu.

Pogreb pokojnice bo v torek ob 15 popoldne izpred hiše žalosti, poštnega poslopja Store-Kresnice, na pokopališče na Teharjih.

Sv. maša zadušnica bo v sredo ob 8 zjutraj v župnijski cerkvi na Teharjih.

Namesto vencev na krsto in udeležbe pri pogrebu prosimo za uboge teharske občane.

Store, dne 19. januarja 1941.

Artil. major v p. Burnik Bogomil, sin, s soprogo Marijo Burnik roj. Edel Puntigam, in ostali sorodniki.